

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

FATTIGVÅRDEN
1956

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1958

INLEDNING

TILL

Fattigvården / Kungl. Socialstyrelsen = [Public assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1920-1958. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1918-1956.

År 1918-1935, år 1920-1937 utgiven av Statistiska centralbyrån. 1918-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

År 1935-1949 med parallelltitel på franska: Assistance publique.

År 1950-1956 med parallelltitel på engelska: Public assistance.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. U, Kommunernas fattigvård och finanser. – Stockholm, 1877-1920.

Täckningsår: 1874-1917

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

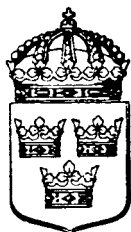
Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

Fattigvården 1956.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
SOCIALVÅRD

FATTIGVÅRDEN
1956

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1958

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
SOCIAL WELFARE

PUBLIC ASSISTANCE

1956

SOCIAL WELFARE BOARD

STOCKHOLM 1958

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

F Ö R O R D

Socialstyrelsen får härmed framlägga berättelse angående kommunernas understödsverksamhet enligt 1918 års fattigvårdslag under år 1956. I anslutning till berättelsen har intagits ett avsnitt om ålderdomshemmen under samma år, omfattande uppgifter om antalet hem, antalet platser, beläggningen m. m. samt om hemmens driftskostnader. Därutöver redovisas i ett särskilt avsnitt en specialundersökning om brandskyddet på ålderdomshemmen.

Delta är sista året som socialstyrelsen framlägger en redovisning över fattigvården. I fortsättningen kommer den årliga statistiken över ifrågakörande verksamhet att grundas på 1956 års socialhjälpslag. Statistiken har av denna anledning delvis omlagts.

Den närmaste ledningen av fattigvårdsstatistiken har handhåfts av aktuarien Thore Grönqvist.

Stockholm i maj 1958

ERNST BEXELIUS

ERLAND V. HOFSTEN

Innehållsförteckning

Text	Sid.
Sammanfattning på engelska	7
I. Primärmaterialet och bearbetningen	9
Principerna för redovisningen	9
Bearbetningen av materialet	9
II. Antal understödsfall och dessas fördelning på olika familjetyper	10
Antal familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	10
Antal understödda familjer, fördelade efter familjetyper	12
Antal understödda familjer, fördelade efter barnantal	13
Understödsfallens fördelning efter huvudpersonens ålder	15
III. Understödsdagarnas antal och andel av befolkningen	17
Antal personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna	17
Understödsdagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd	18
Antal understödsdagare i förhållande till folkmängden	20
Fattigvårdssamhällellenas fördelning efter understödsfrekvensen	21
IV. Understödsdagare med tilläggs-pension m. m. samt understödda barn med barnbidrag eller bidragsförskott	22
Antal understödsdagare med tilläggs-pension m. fl. tillägg till folkpension	22
Antal understödsfall med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott	23
V. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet	26
Fattigvårdens huvudformer	26
Förekomsten av hemunderstöd	28
Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt	29
Förekomsten av annan hjälp	29
VI. Hemunderstöd	29
Antal understödsfall m. m.	29
Understödet varaktighet	31
Understödet värde	34
VII. Vård på sjukvårdsanstalt	36
Antal vårdtagare m. m.	36
Antal vård dagar och vårdens värde	38

Contents

Text	Page
Summary in English	7
I. Primary material and the method of presenting it	9
Principles for the report	9
The revision of the material	9
II. Number of cases of relief and their distribution among different family types	10
Number of families aided by the Public Assistance Boards	10
Number of aided families by family types	12
Number of aided families by number of children	13
The distribution of the cases of relief according to the age of the principal person	15
III. Number of the receivers of relief as compared to the population	17
Number of persons aided by the Public Assistance Boards	17
The distribution of the receivers of relief among children and grown-ups and according to civil status	18
Number of receivers of relief as compared to the population	20
The distribution of the public assistance communities according to the frequency of Public Assistance	21
IV. Receivers of relief with supplementary pension, and children with special children's allowances or maintenance advances	22
Number of receivers of relief with supplementary old-age pension and other additions to the pension	22
Number of cases with special children's allowances or maintenance advances	23
V. Distribution of the cases of relief according to the character of the relief	26
The main forms of Public Assistance	26
The frequency of domestic relief	28
The frequency of medical care at hospitals	29
The frequency of other forms of relief	29
VI. Domestic relief	29
Number of receivers of relief, etc.	29
The duration of the relief	31
The value of the relief	34
VII. Medical care at a hospital	36
Number of receivers of relief, etc.	36
Number of days and the value of the care	38

VIII. <i>Annan hjälp</i>	40	VIII. <i>Other forms of relief</i>	40
Antal understödsfall m. m.	40	Number of cases of relief, etc.	40
Understödet värde	41	The value of the relief	41
IX. <i>Understödet rättsliga form och totala värde</i>	41	IX. <i>Legal form and the total value of the relief</i>	41
Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form	41	The distribution of the cases of relief according to the legal form of the relief	41
Understödet totala värde	42	The total value of the relief	42
Återbetalade understödsbelopp	44	The value of the repaid relief	44
X. <i>Ålderdomshemmen under år 1956</i>	46	X. <i>Homes for the Aged in 1956</i>	46
Antal ålderdomshem och platsantalet	46	Number and capacity of the homes	46
Hemmens ålder	48	The age of the homes	48
Förekomsten av specialavdelningar	49	Special departments	49
Hemmens storlek	50	The size of the homes	50
Antal vårdtagare och beläggningen på ålderdomshemmen	52	Number of residents	52
Personalens storlek	55	Number of employees	55
Hemmens driftskostnader	58	Current costs of the homes	58
Hemmens finansiering	62	The financing of the homes	62
XI. <i>Ålderdomshemmens brandskydd</i>	65	XI. <i>Protection against fire in the homes for the Aged</i>	65
Antal byggnader och byggnadsmaterial	67	Number of buildings and building material	67
Automatiskt brandalarm	67	Automatic fire alarms	67
Utrymningsförhållanden	71	Building exits	71
Vägg- och takbeklädnad	71	Fireresistive linings on walls and ceilings	71
Antal vårdtagare i olika våningsplan	72	Number of persons under care, living in different storeys	72
Sammanfattning	74	Summary	74
<i>Tabeller</i>		<i>Tables</i>	
Tab. 1. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare fördelade på vuxna män, kvinnor samt barn, länsvis	76	Table 1. Number of cases of relief by family type and number of cases, as distributed among men, women, and children in each county	76
2. Antal understödstagare med tilläggs-pension, antal barn i understödda familjer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott samt understödsfallens fördelning med avseende på understödets rättsliga form, länsvis	78	2. Number of receivers of relief with supplementary pension, number of children in the families aided with special children's allowances or maintenance advances, and the distribution of the cases of relief in each county in regard to the legal form of the relief	78
<i>Ordlista på engelska</i>	80	<i>Glossary</i>	80

Symboler använda i tabellerna

Explanation of symbols

Repetition	›	<i>Repetition</i>
Intet finns att redovisa	—	<i>Magnitude nil</i>
Mindre än 0,5 av enheten	0	<i>Magnitude less than half of unit employed</i>
Uppgift alltför osäker: (absoluta talet är mellan 50 och 100)	()	<i>Data unreliable: (the absolute number is between 50 and 100)</i>
(absoluta talet är lägre än 50)	<i>(the absolute number is less than 50)</i>

Summary

Cases of public relief and their distribution by family types

As reported to the Social Welfare Board from the Public Assistance Boards, about 137 700 families had received relief in 1956, and, including all family members, the number of persons aided was about 287 200. As compared with 1955, the number of cases had increased by 2 500 (2 %), and the number of all persons aided, incl. family members, by 12 300 (5 %).

Among the different types of family the number of single men without children has increased by 1 550 (4 %) and the number of married couples with children by 2 400 (9 %). The number of single women without children has decreased by 2 300 (6 %). (See diagram at page 13).

The difference in family types between rural and urban districts among the recipients of relief is rather small. There are more single women and fewer married couples among them. 34 % of all families had children. Most of them were married couples with children, which comprised 22 % of all cases of relief.

About 22 % of the families aided had 1 or 2 children and about 12 % had 3 or more children. Among the married couples 38 % had 1 or 2 children and 26 % had 3 or more children.

In the report are not included persons cared for in homes for the aged. Since 1949 the statistics comprise only those recipients who get domiciliary assistance, medical care at a hospital or some other relief from the Public Assistance Boards. Therefore the total number of families or persons aided by Public Assistance is somewhat larger than the figures mentioned above.

Recipients of relief as compared with the whole population

The total number of male recipients has increased by 4 400 (6 %), children under 16 years by 7 000 (7 %). The females have increased by 1 %. Of all aided persons 36 % were children, 30 % men and 34 % women. The relative number of children has increased during the last years.

The number of persons aided by Public Assistance was 3,9 % of the whole popula-

tion of the country, which means an increase from 3,8 % in 1955.

The frequency of relief varied greatly in different parts of the country. Thus the number of aided persons, in percentage of the whole population, was lowest in the south of Sweden (about 2 or 3 %). The frequency increased further North, and was greatest in the far North (6,7 %).

Among the large cities, Stockholm had the greatest percentage of relief (6,1).

Domiciliary assistance

The most frequent form of relief granted by the Public Assistance Boards is the domiciliary assistance, which constituted about 112 300, or 82 % of all cases reported in 1956. The number of families who had received domiciliary assistance increased from 1955 by more than 6 000 or about 6 %. This increase was greater in the cities (9 %), than in the rural districts (1 %).

The distribution according to family types of recipients who were given domiciliary assistance, differs from the corresponding distribution of all those aided by Public Assistance; thus there are relatively few single men without children and single women without children among those who have received domiciliary assistance, but more single women with children and married couples with children.

The total number of persons who had received domiciliary assistance was 248 900, which means an increase since 1955 by 17 700 (8 %). The recipients in need of permanent assistance comprised about 1/5 of all cases, in the cities 16 % and in the rural areas 29 %. The cases of temporary aid (up to 3 months) comprised 55 % in the cities and 46 % in the rural areas. — The domiciliary assistance was granted on an average of 5,2 months.

In 1956 the Public Assistance Boards paid 85,2 mill. Sw. crowns for domiciliary assistance, which is 8,7 mill. crowns or 11 % more than in 1955. The average value of this relief was 147 crowns a month (in the rural areas 111 crowns and in the cities 171 crowns).

Medical care at a hospital

The new Health Insurance scheme, which came into force as from 1st January, 1955,

caused a decrease in the number of persons for whom the Public Assistance Boards paid a longer or shorter stay at a hospital. This decrease was between 1954 and 1955 about 21 000 persons and the number of aided persons amounted in 1955 to 17 400. For 1956 the decrease has continued and the number of persons was 13 200. The total decrease between 1954 and 1956 amounted to 66 %.

The total value of the medicinal care granted recipients of relief in 1956 was 13,5 mill. crowns, a decrease by 3,0 mill. crowns since 1955. As costs are counted the small fees which the Public Assistance Boards pay to the municipal hospitals and to other public medical institutions.

The average stay for those granted hospital care was 223 days (249 in the rural areas and 182 in the cities). About 45 % had spent the whole year at a hospital; in 1954, before the Health Insurance reform, the corresponding figure was 29 %. About 30 % had spent less than three months (1954: 54 %).

Other relief

In 1956, the number of cases with other relief (boarding, equipment for staying at a hospital, fares etc.) constituted 28 300. In 1955 the corresponding figure was 31 300. The average value of this aid amounted to 248 crowns for persons who had only other relief (1955: 231 crowns), and 247 crowns for persons who had received other relief in combination with domiciliary assistance or medical care at a hospital (1955: 221 crowns).

The total value of this form of relief amounted to 7,0 mill. crowns (1955: 7,1 mill. crowns).

Total value of the relief

The total sum paid in 1956 by the Public Assistance Boards as domiciliary relief, medical care at a hospital or some other form of relief, was 105,7 mill. crowns or 5,6 % more than in 1955.

Homes for the aged

As from 1949, care at homes for the aged is no longer included in the report, as only very few of the residents in such homes can be regarded as receivers of relief. An old-age pensioner whose old-age pension is sufficient to pay his stay in a home for the aged, is no longer considered as receiving

relief, even if the municipality exacts a higher fee from the pensioner who is not entirely dependent upon his old-age pension.

At the end of 1956, there were 1 358 homes for the aged in use in Sweden (1 182 in the rural areas and 176 in the cities). These homes had room for 39 312 residents altogether 94 % thereof in homes for the aged proper; of the remaining beds 2 % belonged to departments for mentally deranged persons and 5 % to departments for chronic invalids.

Most of the homes are quite small, 57 % have a maximum of 20 places and 87 % of 40 places and about half of the total number of places are to be found in homes with a maximum of 30 places. About 88 % of the places in the homes for the aged proper were occupied. In the special departments the corresponding percentages were somewhat higher (94 and 98 % respectively).

The total number of days of care in the various types of institutions during 1956 were 12,7 mill., which means that there were about 34 600 residents daily in the homes for the aged.

The number of employees in the homes for the aged amounted to 10 500, whereof about 1 500 were parttime employees. Per 100 beds there were 22,9 employees.

In 1956 total current costs for the homes was 168 mill. crowns, whereof salaries amounted to 50 %. The average cost per day and per person under care in the homes for the aged proper amounted in 1956 to 13,02 crowns; in 1954 the corresponding figure was 10,44 (an increase during two years by 25 %). In the homes in the cities the costs amounted to 15,05 crowns and in the rural areas to 12,10 crowns (1954: 11,93 and 9,86 crowns respectively).

The majority of the homes for the aged (61 %) were in wooden buildings (in the rural areas 67 % and in the cities 30 %). Nearly a quarter of the inmates were living in wooden houses without fire alarms. Only 31 % of the buildings had fire alarms. Provision for escape in the event of fire may be regarded as far from being satisfactory in many homes and fire-resistant linings on walls and ceilings are not to be found in even half of the homes for the aged (in the cities 60 % and in the rural homes 34 %).

I. Primärmaterialet och bearbetningen

Principerna för redovisningen. Fattigvårdsstatistiken omfattar sedan 1949 alla familjer (och personer), som under redogörelseåret fått understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning. De som erhållit vård på ålderdomshem medtas numera inte i fattigvårdsstatistiken. Denna omfattar sålunda endast sådana understödstagare som åtnjutit hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt samt annan av fattigvårdsstyrelsen lämnad hjälp. På sid. 46—64 i denna publikation lämnas en särskild redogörelse för ålderdomshemmen under år 1956. På sid. 65—75 lämnas en redogörelse för en specialundersökning om brandskyddet på ålderdomshemmen.

Statistiken över den öppna fattigvården grundar sig på uppgifter ur det socialregister som enligt lagen den 20 mars 1936 (SFS 1936: 56) skall föras i varje kommun. De principer som gäller för redovisningen till fattigvårdsstatistiken är också desamma som ligger till grund för socialregistrets förande. Vid redovisningen av understödstagarna och av dem uppburna understöd utgör familjen i fattigvårdsrättslig mening enheten. En familj omfattar enligt fattigvårdslagen huvudpersonen (som kan vara man eller kvinna) samt de personer som härleder sin hemorts rätt från denne, dvs. hustru samt barn och adoptivbarn under 16 år. Barn, som fyllt 16 år och som enligt lagen är självständiga hemorts-

rättsledare, redovisas för sig, dock endast om de erhållit för dem själva avsedd hjälp. Vare sig familjen i dess helhet eller endast hemortsrättsledaren själv eller i förekommande fall endast hustrun eller de minderåriga barnen blivit delaktiga understöden, redovisas dessa familjevis. I fråga om personlig vård, som meddelats någon av familjemedlemmarna på sjukvårdsanstalt, lämnas dock i varje särskilt fall uppgift om antalet personer, som åtnjutit dylik vård, med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn.

De redovisade understödsfallen hänförs till endera av följande sju familjetyper: 1) ensam man utan barn, 2) ensam man med barn, 3) ensam kvinna utan barn, 4) ensam kvinna med barn, 5) gift par (eller samboende) utan barn, 6) gift par (eller samboende) med barn samt 7) ensamma barn. För familjer med barn uppges i varje särskilt fall antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade minderåriga barn. Dessutom lämnas uppgift om de av familjens barn under 16 år som omhändertagits av barnavårdsnämnd.

Bearbetningen av materialet. Bearbetningen har bedrivits i två etapper. Efter erforderlig granskning och komplettering av primärmaterialet har för varje kommun vissa uppgifter hopsummerats. Dessa kommunsummer ligger till grund för tabellbilagan till denna berättelse (sid. 76—79).

Den andra etappen omfattar en urvalsundersökning av vart femte av de redovisade understödsfallen. Huvudresultaten meddelas i form av de texttabeller som ingår i den följande berättelsen. De absoluta talen i dylika tabeller bör uppmultipliceras med fem för att utgöra de verkliga antalen eller beloppen.

Urvalets representativitet bestyrks i flera sammanhang i det följande. Relativa tal och medeltal kan sålunda vid en jämförelse konstateras vara i det närmaste lika i stickprovsundersökningens tabeller och i dem som grundar sig på hela materialet. I de tabeller vari huvudsummorna återges i absoluta tal har samtliga därpå beräknade procenttal i fördelningen efter avrundning angetts utan decimaler. I de fall då de bygger på en mycket liten frekvens har detta markerats genom att procenttalet satts

inom parentes då det absoluta talet är mellan 50 och 100. Två punkter utvisar, att det absoluta talet understiger 50 och att uppgiften av den anledningen är för osäker för att kunna anges.

De uppgifter som grundas på hela materialet återges i tabellbilagan länsvis med fördelning på landsbygd och städer, varjämte särskilda uppgifter lämnas för de större städerna. I själva berättelsen framträder i stället de regionala och lokala olikheterna genom materialets uppdelning på olika riksområden. Sistnämnda fördelningsgrund har emellertid i allmänhet kommit till användning blott i de sammanställningar som fotats på det totala undersökningsmaterialet. Indelningen i riksområden överensstämmer med motsvarande indelning i folkräkningarna.

II. Antal understödsfall och dessas fördelning på olika familjetyper

Antal familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Antal familjer, som erhållit *hemunderstöd*, *vård på sjukvårdsanstalt* eller *annan hjälp* under 1956, redovisas i tab. 1 i tabellbilagan (sid. 76), fördelade på olika familjetyper, dels länsvis, dels i de större städerna. Antal understödda familjer inom dessa hjälppormer uppgick i runt tal till 137 700; dessa fördelade sig på landsbygd och städer samt efter familjetyper på sätt som framgår av följande tablå.

Enär statistiken numera, som tidigare nämnts, icke omfattar de understödsfall som enbart erhållit vård på ålderdomshem, är hela antalet av fattigvården understödda familjer något större än vad som framgår av de här redovisade talen. De på ålderdomshem vårdade understödstagarna torde emellertid endast upp-

gå till något eller några tusental i hela riket.

Sedan 1955 har antalet familjer, som erhållit hjälp i någon av ovannämnda tre former, ökat med omkring 2 %. Uppgången är helt koncentrerad till städerna, där antalet hjälpfall ökade med 5 %. På landsbygden däremot har antalet hjälpfall minskat med över 2 %. Ökningen inom de olika familjetyperna är störst bland den obetydliga gruppen ensamma män med barn (11 %); den väsentligaste ökningen har dock konstaterats för makar med barn, som ökat med inte mindre än 9 %. Gruppen ensamma män utan barn har också ökat rätt kraftigt (4 %), medan ensamma kvinnor utan barn minskat i antal ganska mycket (6 %). Dessa förändringar innebär anmärkningsvärt starka struktur-

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par el. samboende		Ensamma barn	Summa understödsfall
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygd</i>								
Antal understödsfall	13 316	393	15 453	4 967	8 083	13 410	68	55 695
Förändring sedan 1955	- 779	+ 23	-1 173	- 42	+ 41	+ 519	+ 14	- 1 367
D:o i %	- 5,5	+ 6,1	- 7,1	- 0,8	+ 0,5	+ 4,3	+ 25,9	- 2,4
<i>Städer</i>								
Antal understödsfall	23 754	431	21 298	10 488	9 014	17 038	31	82 054
Förändring sedan 1955	+2 325	+ 59	-1 167	+ 416	+ 325	+1 898	- 6	+ 3 850
D:o i %	+ 10,8	+15,9	- 5,2	+ 4,1	+ 3,7	+ 12,5	- 16,2	+ 4,9
<i>Hela riket</i>								
Antal understödsfall	37 070	829	36 751	15 455	17 097	30 448	99	137 749
Förändring sedan 1955	+1 546	+ 82	-2 340	+ 374	+ 366	+2 447	+ 8	+ 2 483
D:o i %	+ 4,4	+11,0	- 6,0	+ 2,5	+ 2,2	+ 8,7	+ 8,8	+ 1,8

förändringar inom klientelet. Antalet fall inom olika familjetyper åren 1955 och 1956 framgår av diagrammet på sid. 13.

Antalet understödsfall och understödstagare på landsbygden inom olika riksområden samt i städer av olika storlek framgår av tab. A, som även visar de absoluta och relativa förändringarna sedan 1955.

På landsbygden har antalet fall minskat inom alla delar av riket utom i Bo-

huslän och Vänerlän. Störst har nedgången varit i Norrland med 3—4 %. Den konstaterade nedgången i antalet understödsfall i Norrland är anmärkningsvärd. Det vill synas som om den nedgång till följd av sjukassereformen som i övriga delar av riket inregistrerades år 1955, framför allt i Övre Norrland inte framkommit förrän under år 1956.

Den kraftiga ökningen i städerna är av särskilt stort intresse. Det är framför allt i vissa medelstora industristäder

Tab. A. Antal understödsfall och understödstagare inom olika riksområden

	Antal understödsfall	Förändring sedan 1955		Antal understödda personer	Förändring sedan 1955	
		Antal	%		Antal	%
<i>Landsbygd</i>	55 695	- 1 367	- 2,4	122 712	+ 1 377	+ 1,1
Mälardalen	9 847	- 254	- 2,5	20 792	+ 620	+ 3,1
Östra Götaland	8 031	- 207	- 2,5	16 775	+ 487	+ 3,0
Skåne, Blekinge och Halland	6 687	- 233	- 3,4	14 851	+ 474	+ 3,3
Bohuslän och Vänerlän	8 668	+ 212	+ 2,5	17 446	+ 796	+ 4,8
Dalarna och Nedre Norrland	14 509	- 523	- 3,5	31 548	- 83	- 0,3
Övre Norrland	7 953	- 362	- 4,4	21 300	- 917	- 4,1
<i>Städer</i>	82 054	+ 3 850	+ 4,9	164 503	+ 10 921	+ 7,1
Stockholm	25 512	+ 1 008	+ 4,1	48 132	+ 2 832	+ 6,3
Göteborg	9 255	+ 182	+ 2,0	18 296	+ 1 241	+ 7,3
Malmö	4 936	+ 385	+ 8,5	9 954	+ 176	+ 1,8
Städer med 30 000—100 000 inv.	17 257	+ 1 306	+ 8,2	36 231	+ 3 497	+ 10,7
Städer med under 30 000 inv.	25 094	+ 969	+ 4,0	51 890	+ 3 175	+ 6,5
<i>Hela riket</i>	137 749	+ 2 483	+ 1,8	287 215	+ 12 298	+ 4,5

Tab. B. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper bland tilläggs pensionärer och övriga understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande 1/5 av understödsfallen

	Antal understödsfall (1/5)	därav, i %, tillhörande familjetypen							
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		ensamma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Understödsstagare med tilläggs pension</i>									
Landsbygd	3 703	27	0	39	3	21	9	—	
Städer	4 161	26	0	45	3	20	6	—	
Hela riket	7 864	27	0	42	3	21	7	—	
<i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	7 401	23	1	22	11	11	32	0	
Städer	12 251	30	1	20	16	8	26	0	
Hela riket	19 652	27	1	20	14	9	28	0	
<i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	11 104	24	1	27	9	15	24	0	
Städer	16 412	29	1	26	13	11	21	0	
Hela riket	27 516	27	1	27	11	12	22	0	

som antalet understödsfall ökat rätt kraftigt. Vilka faktorer som ligger bakom denna tendens torde vara svårt att ange. Det vill emellertid synas som om arbetsmarknadsläget, vilket under 1956 varit påtagligt sämre än närmast tidigare år, medfört en ökning av understödsverksamheten.

Antal understödda familjer, fördelade efter familjetyper. Understödsfallens fördelning på familjetyper framgår av tab. B, som bygger på urvalsundersökningen. Ensamstående kvinnor omfattade totalt 38 % av samtliga understödda familjer, ensamstående män 28 % samt äkta makar 34 %, vilket i stort sett är samma fördelning som föregående år.

Skillnaderna i fördelningen på familjetyper är rätt små mellan landsbygd och städer; de gifta paren är dock relativt sett något talrikare på landsbygden (39 %) än i städerna (32 %).

Andelen familjer med barn (inräknat ensamma barn) uppgick i hela riket till

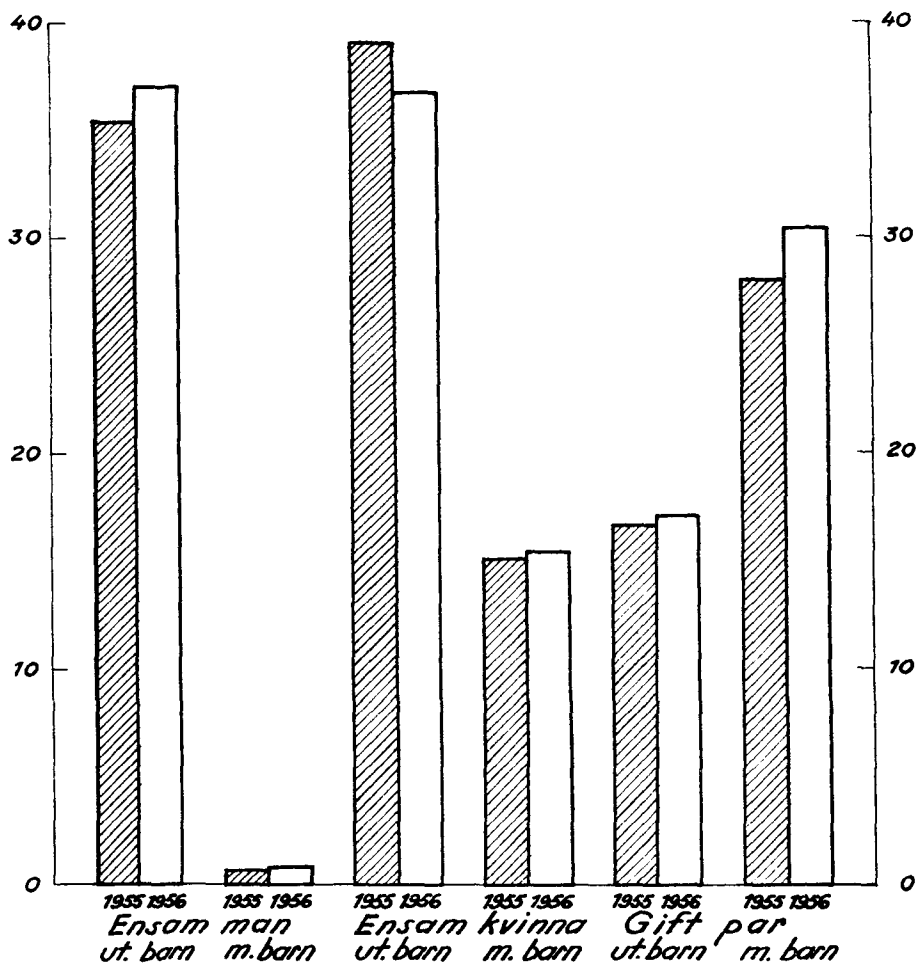
34 %, vilket jämfört med 1955 innebär en ökning med en enhet. De flesta barnfamiljerna tillhörde familjetypen gifta par med barn, som år 1956 omfattade 22 % av samtliga understödsfall, vilket är en procentenhet högre än föregående år.

Understödsdagarna har i det följande fördelats på folkpensionärer med inkomstprövade tillägg till folkpensionen (i det följande kallade tilläggs pensionärer) och övriga understödstagare. Sådana inkomstprövade tillägg kan vara tilläggs pension, kommunalt bostadstillägg, hustrutillägg eller änkepension. Bland tilläggs pensionärerna omfattade de barnlösa familjetyperna 90 % och bland övriga understödstagare 56 % av understödsfallen.

Antalet understödsfall, där huvudmannen åtnjuter tilläggs pension och övriga understödda familjer framgår av efterföljande tablå, som också visar fördelningen på landsbygd och städer.

Understödda familjer åren 1955 och 1956

Antal i
1000-tal

	Antal under- stödsfall	Förändring sedan 1955 antal	%
<i>Understödstagare med tilläggs pension</i>			
Landsbygd	18 515	-2 625	-12,4
Städer	20 805	-2 005	- 8,8
Hela riket	39 320	-4 630	-10,5
<i>Övriga understödstagare</i>			
Landsbygd	37 005	+ 530	+ 1,5
Städer	61 255	+5 695	+10,3
Hela riket	98 260	+6 225	+ 6,8

Sedan föregående år har antalet understödstagare med tilläggs pension minskat med drygt 10 %, medan antalet övriga understödstagare ökat med 7 %.

Antal understödda familjer, fördelade efter barnantal. Hur de understödda familjerna fördelar sig efter barnantal framgår av tab. C, som grundar sig på urvalsundersökningen. Vid grupperingen av

Tab. C. Antal fattigvårdsunderstödda familjer inom olika familjetyper, fördelade efter barnantal
Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Understödstagare med tilläggspension			Övriga understödstagare			Samtliga understödsfall		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
<i>Ensamma män</i>									
Antal understödsfall (1/3)	1 016	1 102	2 118	1 771	3 742	5 513	2 787	4 844	7 631
Därav, i %, med 0 barn	99	99	99	96	98	97	97	98	98
1—2 »	1	1	1	3	2	2	2	2	2
3 el. fl. »	—	0	0	1	0	1	1	0	1
<i>Ensamma kvinnor</i>									
Antal understödsfall (1/3)	1 567	1 969	3 536	2 429	4 401	6 830	3 996	6 370	10 366
Därav, i %, med 0 barn	93	94	94	66	55	59	76	67	71
1—2 »	6	5	5	25	35	31	18	26	23
3 el. fl. »	1	1	1	9	11	10	6	8	7
<i>Gifta par el. samboende</i>									
Antal understödsfall (1/3)	1 120	1 090	2 210	3 187	4 105	7 292	4 307	5 195	9 502
Därav, i %, med 0 barn	70	77	73	26	24	25	37	35	36
1—2 »	21	18	19	38	47	43	34	41	38
3 el. fl. »	10	5	7	36	29	32	29	24	26
<i>Ensamma barn</i>									
Antal understödsfall (1/3)	—	—	—	14	3	17	14	3	17
Därav, i %, med 1—2 barn	—	—	—	100	100	100	100	100	100
<i>Samtliga familjer</i>									
Antal understödsfall (1/3)	3 703	4 161	7 864	7 401	12 251	19 652	11 104	16 412	27 516
Därav, i %, med 0 barn	88	91	89	56	57	57	66	66	66
1—2 »	9	7	8	26	29	28	20	23	22
3 el. fl. »	3	2	3	19	14	16	14	11	12

familjerna efter barnantal har medräknats samtliga redovisade barn under 16 år, såväl hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn, som de barn vilka omhändertagits av barnavårdsnämnderna eller utackorderats i fosterhem, på barnhem eller på annan anstalt.

Av samtliga understödda familjer hade 22 % 1 eller 2 barn och cirka 12 % 3 eller fler barn. Givetvis förekom barnen mest bland gifta par, av vilka 38 % hade 1 eller 2 och 26 % 3 eller fler barn.

Bland tilläggspensionärerna hade 8 % av familjerna 1 eller 2 barn och inemot 3 % fler barn.

Övriga understödstagare, som icke åtnjöt tilläggspension, är betydligt ofattare barnrika; 28 % av dessa familjer hade 1 eller 2 barn och 16 % hade 3 eller fler barn. Av de äkta makarna hade 43 % 1 eller 2 barn och 32 % 3 eller fler barn. Över två femtedelar av de ensamma kvinnorna hade minderåriga barn att försörja, 31 % 1 eller 2 barn och 10 % 3 eller fler barn, medan endast 3 % av de ensamma männen hade minderåriga barn.

Mellan landsbygd och städer förefinns vissa skillnader. Så är t. ex. andelen ensamma kvinnor utan barn något större på landsbygden än i städerna, medan

Tab. D. Antal understödsfall fördelade efter försörjarens ålder

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall ($\frac{1}{3}$ s)			Förändring sedan 1955 i %		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
—15 år	14	3	17
16—29 >	1 269	2 608	3 877	— 8,5	+ 4,0	— 0,5
30—39 >	1 657	3 241	4 898	— 4,1	+ 8,0	+ 3,6
40—49 >	1 955	3 179	5 134	— 3,4	+ 8,6	+ 3,7
50—59 >	2 095	2 770	4 865	— 2,6	+ 7,2	+ 2,7
60—66 >	1 501	2 080	3 581	— 0,3	— 0,8	— 0,6
67—74 >	1 247	1 515	2 762	— 3,9	+ 4,2	+ 0,4
75— >	1 366	1 016	2 382	— 3,5	— 7,4	— 5,2
Samtliga	11 104	16 412	27 516	— 3,6	+ 4,7	+ 1,2

motsatsen är fallet för ett- och tvåbarnsfamiljerna.

Hela antalet barnfamiljer, som någon gång under år 1956 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna uppgick enligt nedanstående tablå till i runt tal 46 800, innebärande en ökning sedan föregående år med 6,6 %. Det är familjerna med många barn som ökat mest; 3- eller flerbarnsfamiljerna har sålunda ökat med 13,2 %. Antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn i samtliga barnfamiljer var cirka 102 000, vilket innebär en ökning sedan 1955 med 7,4 %. De understödda barnfamiljerna resp. barnen fördelar sig på ett- och tvåbarnsfamiljer resp. flerbarnsfamiljer på följande sätt.

	Lands- bygd	Städer	Hela riket	
			1956	1955
Antal barnfamiljer	18 800	28 000	46 800	43 900
Därav med				
1—2 barn	11 200	19 300	30 500	29 500
3 el. fl. barn	7 600	8 700	16 300	14 400
Antal barn	45 600	56 400	102 000	95 000
Därav i familjer med				
1—2 barn	15 900	26 600	42 500	41 400
3 el. fl. barn	29 700	29 800	59 500	53 600

Understödsfallens fördelning efter huvudpersonens ålder. För varje familj, som åtnjutit understöd, har huvudpersonens

eller hemortsrättsledarens födelseår uppgetts. I tab. D lämnas en översikt över antalet understödda huvudpersoner i olika åldrar, samt de relativa förändringarna inom resp. åldersgrupper sedan 1955.

Under 1956 har antalet understödsfall framför allt minskat inom åldersgrupperna över 75 år. För landsbygden redovisas en nedgång inom samtliga åldersgrupper; störst är denna i åldrarna under 30 år. Den uppgång som konstaterats för städerna är främst koncentrerad till åldrarna mellan 30 och 60 år.

Den relativa åldersfördelningen bland tilläggs pensionärer och övriga understödstagare i landskommuner resp. städer framgår av tab. E.

I städerna är åldersgrupperna 16—29, 30—39 samt 40—49 år något talrikare företrädna än i landskommunerna, medan motsatsen är fallet med åldrarna över 60 år.

Bland tilläggs pensionärerna är självfallet åldringarna starkt övertaliga. I 47 % av samtliga understödsfall inom denna kategori av understödstagare var huvudpersonen 67 år och däröver och 64 % av fallen 60 år och däröver. Bland övriga understödstagare var motsvarande tal 7 resp. 18 %.

Tab. E. Antal understödsfall inom olika familjetyper fördelade i procent efter försörjarens ålder bland tilläggspensionärer och övriga understödstagare

Urvallsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Understödstagare med tilläggspension					Övriga understödstagare					Samtliga understödsfall
	Ensammanmän	Ensammakvinnor	Giftpar el. samboende		Samtliga familjer	Ensammanmän	Ensammakvinnor	Giftpar el. samboende	Ensammakvinnor	Samtliga familjer	
			endera med pension	båda med pension							
<i>Landsbygd</i>											
Antal understödsfall (1/3)	1 016	1 567	706	414	3 703	1 771	2 429	3 187	14	7 401	11 104
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 »	8	3	1	0	4	25	15	10	—	15	11
30—39 »	10	7	7	1	7	15	14	25	—	19	15
40—49 »	13	11	15	4	11	16	16	28	—	21	18
50—59 »	17	15	25	7	16	17	22	20	—	20	19
60—66 »	11	17	21	15	16	12	17	9	—	12	14
67—74 »	17	23	19	33	22	7	7	4	—	6	11
75— »	24	26	11	40	24	9	9	3	—	6	12
<i>Städer</i>											
Antal understödsfall (1/3)	1 102	1 969	551	539	4 161	3 742	4 401	4 105	3	12 251	16 412
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 »	8	3	2	0	4	25	20	16	—	20	16
30—39 »	7	4	8	2	5	23	20	32	—	25	20
40—49 »	11	8	17	2	9	22	20	27	—	23	19
50—59 »	14	15	30	8	16	18	18	16	—	17	17
60—66 »	14	20	20	17	18	10	16	7	—	11	13
67—74 »	27	29	18	43	29	2	4	2	—	3	9
75— »	20	22	5	28	20	1	2	1	—	1	6
<i>Hela riket</i>											
Antal understödsfall (1/3)	2 118	3 536	1 257	953	7 864	5 513	6 830	7 292	17	19 652	27 516
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 »	8	3	2	0	4	25	18	14	—	18	14
30—39 »	8	5	8	1	6	20	18	29	—	23	18
40—49 »	12	9	16	3	10	20	19	27	—	22	19
50—59 »	15	15	27	8	16	18	20	18	—	18	18
60—66 »	13	18	20	16	17	10	16	8	—	11	13
67—74 »	22	26	19	39	25	4	5	3	—	4	10
75— »	22	24	9	33	22	4	5	2	—	3	9

I tab. E redovisas även åldersfördelningen inom olika familjetyper för tilläggspensionärer och övriga understödstagare. Bland tilläggspensionärerna märks särskilt den stora andelen åldringar (72 %) över 66 år bland de gifta

par där båda makarna åtnjuter tilläggspension. Bland makar, av vilka endera åtnjuter tilläggspension, är däremot det övervägande antalet (73 %) av huvudpersonerna under 67 år. De ensamma männen uppvisar en högre procent

(56 %) invalider, dvs. tillägspensionärer under 67 år, än de ensamma kvinnorna (50 %).

Beträffande understödstagare, som inte åtnjuter tillägspension, är bland ensamma män de yngsta åldrarna (under 30 år) starkare representerade än inom övriga hithörande familjetyper. I fråga om de gifta inom samma kate-

gori av understödstagare, är de arbetsföra åldrarna relativt talrikare och de äldsta endast sparsamt företrädda i jämförelse med vad fallet är inom övriga familjetyper. De gifta männen var sålunda i 56 % av samtliga fall mellan 30 och 50 år samt i blott 5 % av fallen över 66 år.

III. Understödstagarnas antal och andel av befolkningen

Antal personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Som understödda personer eller understödstagare betecknas i det följande samtliga familjemedlemmar i de familjer som erhållit understöd av fattigvården. Detta sker oavsett om familjen som helhet eller endast någon eller några av dess medlemmar kommit i åtnjutande av hjälp eller vård.

Antalet understödstagare uppgick under år 1956 i runt tal till 287 200. De fördelade sig på landsbygd och städer samt på män, kvinnor och barn under 16 år i enlighet med följande tablå, som även redovisar förändringen i antalet understödstagare sedan föregående år.

Sedan 1955 har antalet understödsta-

gare ökat med 12 300 (4,5 %). Ökningen är huvudsakligen koncentrerad till städerna. På landsbygden har såväl vuxna män som vuxna kvinnor minskat i antal, medan antalet understödda barn under 16 år ökat. Som tidigare framhållits är det huvudsakligen två familjetyper, vars antal ökat rätt kraftigt i fattigvårdsklientelet sedan 1955, dels ensamma män utan barn och dels gifta par med barn. Däremot har antalet ensamma kvinnor utan barn minskat rätt mycket. Som följd härav är det huvudsakligen antalet män och antalet barn som ökat sedan föregående år, nämligen med resp. 5,5 och 7,4 %.

	Antal vuxna personer			Antal redovisade barn	Samtliga understödstagare
	Män	Kvinnor	Tillhoppa		
<i>Landsbygd</i>					
Antal understödstagare	35 207	41 913	77 120	45 592	122 712
Förändring sedan 1955	- 166	- 625	- 791	+ 2 168	+ 1 377
D:o i %	- 0,5	- 1,5	- 1,0	+ 5,0	+ 1,1
<i>Städer</i>					
Antal understödstagare	50 237	57 838	108 075	56 428	164 503
Förändring sedan 1955	+ 4 607	+ 1 472	+ 6 079	+ 4 842	+ 10 921
D:o i %	+ 10,1	+ 2,6	+ 6,0	+ 9,4	+ 7,1
<i>Hela riket</i>					
Antal understödstagare	85 444	99 751	185 195	102 020	287 215
Förändring sedan 1955	+ 4 441	+ 847	+ 5 288	+ 7 010	+ 12 298
D:o i %	+ 5,5	+ 0,9	+ 2,9	+ 7,4	+ 4,5

Tab. F. Understödstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd

Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Antal under- stöds- tagare (1. s)	därav, i %,						barn under 16 år
		vuxna män			vuxna kvinnor			
		ej gifta	gifta	samt- liga	ej gifta	gifta	samt- liga	
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>								
Landsbygd	5 752	18	19	37	27	19	47	16
Städer	5 869	19	19	37	33	19	52	11
Hela riket	11 621	18	19	37	30	19	49	13
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	18 755	9	17	26	13	17	30	44
Städer	27 090	14	15	29	16	15	31	40
Hela riket	45 845	12	16	28	15	16	31	41
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	24 507	11	18	29	16	18	34	37
Städer	32 959	15	16	31	19	16	35	34
Hela riket	57 466	13	17	30	18	17	35	36

Antalet understödstagare inom olika län samt i de större städerna framgår av tab. 1 i tabellbilagan (sid. 76), samt inom olika riksområden av tab. A (sid. 11).

Understödstagarnas fördelning på barn och äldre samt efter civilstånd. En belysning av understödstagarnas fördelning på barn (under 16 år) och äldre samt på civilstånd lämnas i tab. F. Fördelningen av de vuxna understödstagarna efter civilstånd grundar sig på grupperingen av understödsfallen efter familjetyper. Ensamstående vuxna män och kvinnor har hänförs till grupperna ej gifta män resp. kvinnor samt gifta par (eller samboende) till gifta män resp. kvinnor. I stort sett torde detta motsvara den verkliga fördelningen av understödstagarna efter civilstånd.

Beträffande de vuxnas andel av samtliga understödda personer finner man av tab. F genomgående ett större antal kvinnor. De vuxna kvinnorna utgör så-

lunda i hela riket 35 % (1955: 36 %), under det att proportionen av män stannar vid 30 % (1955: 29 %). Störst är kvinnoöverskottet bland tilläggspensionärerna; inom denna kategori utgjorde nämligen kvinnorna hälften av samtliga understödda personer, männen däremot 37 %.

Även med avseende på de vuxna understödstagarnas fördelning efter civilstånd råder olikheter mellan skilda kategorier av understödstagare. Därvid förtjänar särskilt framhållas det stora antalet ej gifta personer bland tilläggspensionärerna, mest utpräglat bland kvinnorna i städerna. Andelen gifta personer visar däremot inga större olikheter mellan tilläggspensionärer och övriga understödstagare.

Barnen utgör en avsevärd del av understödstagarna. Av samtliga understödda personer var 36 % barn (1955: 35 %). Relativa antalet barn var minst bland tilläggspensionärerna (13 %), medan bland övriga understödstagare (utan

tilläggs pension) barnens relativa andel uppgick till 41 %.

Bland understödstagarna har endast inräknats de minderåriga barn vilka visats i hemmet eller på fattigvårdens bekostnad åtnjutit vård utom hemmet. Dessa utgjorde, som framgår av tablån på sid. 17, sammanlagt 102 000, varav i landskommunerna 45 600 och i städerna 56 400. I vissa fall hade emellertid de understödda familjerna dessutom barn, vilka omhändertagits av barnavårdsnämnd

för skyddsuppfostran eller samhällsvård och på barnavårdsnämnds bekostnad vårdades i fosterhem, på barnhem eller på annan anstalt. Antalet dylika barn redovisas länsvis i tab. 1 i tabellbilagan. De utgjorde inalles 3 900, varav på landsbygden ungefär 1 000 och i städerna inemot 2 900. Tillsammans uppgick sålunda hela antalet minderåriga barn i de av fattigvården understödda familjerna till 105 900, varav 46 600 på landsbygden.

	Landsbygd exkl. köpingar	Kö- pingar	Hela lands- bygden	Städer	Samt- liga kom- muner
Stockholms stad	—	—	—	6,1	6,1
Stockholms län	4,0	2,3	3,6	3,5	3,5
Uppsala »	2,8	1,3	2,7	4,1	3,4
därav Uppsala stad	—	—	—	4,1	—
Södermanlands län	2,8	2,6	2,8	4,6	3,8
därav Eskilstuna stad	—	—	—	5,9	—
Östergötlands län	2,8	3,8	3,0	3,8	3,4
därav Norrköpings stad	—	—	—	4,7	—
» Linköpings »	—	—	—	2,8	—
Jönköpings län	1,5	2,8	1,7	3,5	2,6
Kronobergs »	1,9	2,8	2,1	3,7	2,4
Kalmar »	3,4	3,1	3,4	3,5	3,4
Gotlands »	3,0	4,5	3,1	6,4	3,9
Blekinge »	5,1	3,9	5,0	5,1	5,0
Kristianstads »	2,3	2,7	2,4	3,0	2,5
Malmöhus »	2,1	2,4	2,1	4,4	3,6
därav Malmö stad	—	—	—	4,8	—
» Hälsingborgs »	—	—	—	4,5	—
Hallands län	1,2	5,4	1,3	3,2	2,1
Göteborgs o. Bohus »	2,1	—	2,1	4,6	4,0
därav Göteborgs stad	—	—	—	4,8	—
Älvsborgs län	1,8	2,4	1,8	4,3	2,8
därav Borås stad	—	—	—	4,9	—
Skaraborgs län	1,7	2,3	1,7	3,7	2,4
Värmlands »	3,8	4,5	4,0	5,1	4,4
Örebro »	3,6	3,7	3,6	3,5	3,6
därav Örebro stad	—	—	—	3,5	—
Västmanlands län	3,3	4,1	3,5	3,6	3,5
därav Västerås stad	—	—	—	2,9	—
Kopparbergs län	3,4	3,6	3,4	3,4	3,4
Gävleborgs län	5,0	4,3	5,0	3,8	4,6
därav Gävle stad	—	—	—	3,7	—
Västernorrlands län	4,8	5,2	4,8	4,4	4,7
Jämtlands »	3,9	2,7	3,8	3,9	3,8
Västerbottens »	4,2	3,9	4,2	4,8	4,3
Norrbottens »	7,4	5,5	7,3	5,2	6,7
Hela riket 1956	3,3	3,2	3,3	4,6	3,9
1955	3,3	3,1	3,3	4,3	3,8

Tab. G. Fattigvårdssamhällena (kommunerna) fördelade efter antalet understödstagare i förhållande till folkmängden, länsvis

Län	Antal fattigvårdssamhällen	därav med nedanstående relativa antal understödstagare										
		0 %	0,1-1 %	1,1-2 %	2,1-3 %	3,1-4 %	4,1-5 %	5,1-6 %	6,1-7 %	7,1-9 %	9,1-12 %	12,1-%
<i>Landsbygd</i>												
Stockholms	43	—	4	4	8	12	9	3	2	1	—	—
Uppsala	23	—	2	7	9	4	—	—	—	—	1	—
Södermanlands	30	—	3	6	8	8	4	1	—	—	—	—
Östergötlands	40	—	—	10	17	9	2	—	—	—	—	—
Jönköpings	45	1	14	18	6	3	1	2	—	—	—	—
Kronobergs	42	—	5	17	13	6	1	—	—	—	—	—
Kalmar	44	—	1	11	7	13	10	1	1	—	—	—
Gotlands	13	—	1	3	4	2	3	—	—	—	—	—
Blekinge	21	—	—	1	3	2	5	3	5	2	—	—
Kristianstads	54	—	8	14	18	10	3	1	—	—	—	—
Malmöhus	63	—	9	27	15	7	3	2	—	—	—	—
Hallands	34	—	16	14	2	1	—	1	—	—	—	—
Göteborgs o. Boh.	37	—	9	14	9	5	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs	61	—	18	22	15	4	1	—	1	—	—	—
Skaraborgs	49	—	14	19	12	3	1	—	—	—	—	—
Värmlands	46	—	—	3	16	7	11	4	3	2	—	—
Örebro	27	—	—	4	7	10	3	1	1	1	—	—
Västmanlands	23	—	—	2	9	6	4	2	—	—	—	—
Kopparbergs	44	—	4	8	7	13	8	2	2	—	—	—
Gävleborgs	37	—	—	—	4	7	15	3	3	5	—	—
Västernorrlands	39	—	—	5	4	4	7	9	6	4	—	—
Jämtlands	34	—	1	6	7	9	6	3	1	1	—	—
Västerbottens	30	—	2	2	6	5	8	5	1	1	—	—
Norrbottnens	25	—	—	1	—	—	1	3	4	9	5	2
Summa landsbygd	904	1	111	218	206	150	106	48	30	26	6	2
<i>Städer</i>	133	—	3	10	28	35	41	10	6	—	—	—
<i>Hela riket</i> 1956	1 037	1	114	228	234	185	147	58	36	26	6	2
1955	1 036	2	133	232	240	187	117	57	34	24	8	2

¹ Uppgift från Sturkö kommun i Blekinge län inkom ej år 1955

De barn i de av fattigvården understödda familjerna som omhändertagits av barnavårdsnämnderna utgjorde 3,7 % av familjernas hela barnantal. De var, relativt sett, mycket talrikare i städerna (4,8 %) än på landsbygden (2,2 %).

Hela antalet barn, som var omhändertagna av barnavårdsnämnderna under år 1956 uppgick enligt uppgifter till barnavårdsstatistiken till 32 000 varav cirka 11 000 i landskommunerna och 21 000 i städerna. I relation härtill utgör de av barnavårdsnämnderna omhän-

dertagna barnen i de fattigvårdsunderstödda familjerna år 1956 i hela riket 12,1 %, på landsbygden 9,1 % och i städerna 13,7 %.

Antal understödstagare i förhållande till folkmängden. Understödsdagarna utgjorde i hela riket 3,9 % av folkmängden år 1956, på landsbygden (inkl. köpingarna) 3,3 och i städerna 4,6 %.

Absoluta och relativa antalet understödstagare inom olika åldersgrupper redovisas i följande tablå.

Ålders- grupp	Antal understödda personer			I % av folk- mängden Hela riket
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	
-15 år	45 600	56 400	102 000	5,5
16-29 »	8 000	16 500	24 500	1,9
30-39 »	12 600	23 000	35 600	3,3
40-49 »	14 800	21 900	36 700	3,4
50-59 »	14 800	18 100	32 900	3,6
60-66 »	10 000	12 800	22 800	4,6
67-74 »	8 300	9 600	17 900	4,4
75- »	8 600	6 200	14 800	5,2
Summa	122 700	164 500	287 200	3,9

Antalet understödda personer i relation till antalet invånare inom olika åldrar utvisar ett förhållandevis högt procenttal för barnen och åldringarna. Det höga procenttalet för barnen beror på den väsentligt större understödsfrekvensen bland barnrika familjer. Procenttalet är lägst i åldersgruppen 16—29 år, varefter det stiger med växande ålder och är högst i åldern över 75 år.

Antalet understödstagare i procent av folkmängden (den 1 januari 1956) på egentliga landsbygden, i köpingarna och i städerna länsvis framgår av tablån på sid. 19 där även de större städerna särredovisats.

Understödsfrekvensen är mycket varierande i olika delar av riket. Det största relativa antalet understödstagare i riket finner man i landskommunerna i Norrbottens län och de lägsta i Hallands, Jönköpings och Skaraborgs län. Bland de större städerna uppvisade Stockholm, Eskilstuna och Borås relativt

sett de flesta understödstagarna (6,1, 5,9 resp. 4,9 %).

Fattigvårdssamhällenas (kommunernas) fördelning efter understödsfrekvensen. Stora växlingar förekommer i understödsverksamhetens omfattning mellan olika fattigvårdssamhällen. I vissa kommuner har fattigvårdsstyrelserna haft ingen eller endast obetydlig understödsverksamhet, under det att i andra kommuner verksamheten varit av stor omfattning. Detta belyses av tab. G, där fattigvårdssamhällena länsvis fördelats på ett antal grupper efter storleken av det tal som anger antalet understödstagare i procent av folkmängden.

Utmärkande för fattigvårdssamhällenas fördelning efter understödsfrekvensens storlek är att omkring 3/4 av fattigvårdssamhällena har färre antal understödstagare per 100 invånare än genomsnittet.

Drygt 110 fattigvårdssamhällen har redovisat högst en understödstagare per 100 invånare, men endast ett hade inga understödstagare alls. Av fattigvårdssamhällena med den högsta understödsfrekvensen har följande fyra mer än 11 understödstagare per 100 invånare: Töre (12,8 %), Karesuando (12,6 %), Nederborneå (11,7 %) samt Övertorneå (11,7 %).

Den högsta understödsfrekvensen bland städerna uppvisar Härnösand (6,5 %), Arvika, Piteå och Visby (samtliga med 6,4 %).

IV. Understödstagare med tilläggspension m. m. samt understödda barn med barnbidrag eller bidragsförskott

Vid sidan av fattigvård kan andra sociala förmåner utgå till de understödda familjerna. För att belysa fattigvårdens förhållande till vissa andra grenar av den samhällseliga hjälpverksamheten har uppgifter inhämtats om i vad mån understödstagarna åtnjutit folkpension i form av tilläggspension, kommunalt bostadstillägg, hustrutillägg och änkepension och för barnen uppburit särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. Dessa är av särskild betydelse i detta sammanhang och de utgör de vanligast förekommande former av understöd som uppbärs samtidigt med fattigvård. Hit hör också de år 1948 inrättade allmänna barnbidragen, men dessa utgår ju generellt till alla barnfamiljer; särskilda uppgifter om dessa bidrags förekomst har därför icke inhämtats.

Antal understödstagare med tilläggspension m. fl. tillägg till folkpension. Med tilläggspensionärer menas i denna redogörelse, som förut nämnts, sådana personer, som under året uppburit inkomstprövade folkpensionsförmåner,

nämigen — utom tilläggspension — kommunalt bostadstillägg, hustrutillägg och änkepension.

Antalet tilläggspensionärer bland understödstagarna redovisas länsvis och för de större städerna i tab. 2 i tabellbilagan (sid. 78). På grundval av urvalsundersökningen har i tab. H antalet familjer, i vilka någon av huvudpersonerna var tilläggspensionär, satts i relation till hela antalet familjer inom olika familjetyper, samt beräknats det relativa antalet tilläggspensionärer bland vuxna understödstagare, män och kvinnor för sig.

Cirka 44 700 understödstagare, varav 20 600 på landsbygden och 24 100 i städerna hade åtnjutit ovannämnda inkomstprövade folkpensionsförmåner under hela redogörelseåret eller någon del därav. Den sammanlagda minskningen sedan 1955 utgör ungefär 3 700 (varav 2 600 på landsbygden och 1 100 i städerna). Av samtliga vuxna understödstagare hade 27 % dylik inkomstprövad folkpension (1955: 31 %).

Tab. H. Antal understödsfall med tilläggspension i procent av samtliga familjer inom olika familjetyper

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{6}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall med tilläggspension, i %, bland							Antal tilläggspensionärer, i %, bland vuxna		
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		samtliga familjer	män	kvinnor	män o. kvinnor
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn				
Landsbygd	37	(11)	48	12	49	13	33	30	32	31
Städer	23	(11)	44	5	46	7	25	22	26	24
Hela riket 1956	28	11	45	7	47	10	29	25	29	27
1955	34	17	49	7	50	11	32	29	32	31

Tab. I. Relativa antalet understödsfall med tillägspension inom olika hjälpformer och familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall med tillägspension, i %, bland						samtliga familjer
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Vårdtagare på sjukvårdsanstalt</i>							
Landsbygd	58	—	67	..	56	37	58
Städer	53	..	59	..	55	(30)	52
Hela riket	56	..	64	(22)	56	34	56
<i>Understödsfall med hemunderstöd</i>							
Landsbygd	32	(12)	43	12	48	13	29
Städer	20	(11)	38	5	45	7	22
Hela riket	24	12	40	7	46	9	25
<i>Understödsfall med annan hjälp</i>							
Landsbygd	33	—	51	13	49	14	34
Städer	27	..	60	6	57	13	37
Hela riket	30	..	56	9	53	14	35

Hela antalet personer med inkomstprövade folkpensionsförmåner år 1956 kan på grundval av pensionsstyrelsens statistik beräknas till omkring 517 000. I relation härtill uppgick antalet tillägspensionärer med understöd av fattigvårdsstyrelserna till inemot 9 %. Genom nya bestämmelser som trädde i kraft den 1 januari 1954 har den gamla indelningen i bostadskostnadsgrupper upphört. Samtidigt upphörde även de statliga bostadstilläggen och de särskilda bostadstilläggen. I stället fick kommunerna själva bestämma de nya kommunala bostadstilläggens storlek.

Tab. H visar, att i landskommunerna 33 % och i städerna 25 % av samtliga familjer vid sidan av understöd från fattigvårdsstyrelserna åtnjöt tillägspension under redogörelseåret eller någon del därav. De flesta tillägspensionärerna förekommer givetvis inom familjetyper med det största antalet ålder-

stigna, i detta fall bland familjer utan barn. Framför allt omfattar familjetyperna ensam kvinna utan barn och gifta par utan barn en mycket stor andel tillägspensionärer (45 resp. 47 %), medan endast 10 % haft tillägspension bland gifta par med barn.

Av tab. I framgår att av samtliga familjer en betydligt större andel är tillägspensionärer bland dem som vårdats på sjukvårdsanstalt (56 % av samtliga) än bland övriga understödstagare. Detta gäller speciellt ensamma män, ensamma kvinnor utan barn samt gifta par med barn.

Antal understödsfall med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. I tab. 2 i tabellbilagan lämnas för varje län uppgifter om hur många barn i de av fattigvårdsstyrelserna understödda familjerna som åtnjöt särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. *Särskilt barnbidrag* utgår

Tab. J. Relativa antalet understödsfall resp. barn med särskilt barnbidrag inom olika familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall med särskilt barnbidrag i % av samtliga familjer med barn bland				Antal barn med särskilt barnbidrag i % av samtliga barn inom familjetypen			
	en-samma män	en-samma kvinnor	gifta par el. sam-boende	samt-liga	en-samma män	en-samma kvinnor	gifta par el. sam-boende	samt-liga
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>								
Landsbygd	69	68	67	..	70	69	69
Städer	46	75	66	..	52	75	68
Hela riket	..	57	71	67	..	62	71	69
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	(3)	16	2	6	1	15	1	4
Städer	(2)	9	1	4	2	9	1	3
Hela riket	3	11	1	5	2	11	1	4
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	(6)	23	19	13	3	21	8	10
Städer	(10)	11	6	8	9	11	5	6
Hela riket	8	14	8	10	6	14	7	8

till föräldralösa eller faderlösa barn och till vissa invaliders barn och bör icke förväxlas med allmänt barnbidrag, som utgår till alla barn och därför ej redovisas särskilt. Här lämnade uppgifter avser hela antalet barn i de familjer som åtnjutit dylika bidrag, oavsett om de direkt eller indirekt understötts av fattigvården eller varit omhändertagna av barnavårdsnämnden.

I tab. J har antalet fattigvårdsunderstödda familjer med särskilt barnbidrag satts i procent av hela antalet understödsfall med barn inom olika familjetyper. Vidare har antalet barn, som erhållit dylikt bidrag ställts i relation till hela antalet barn inom understödsklientelet dels för familjer som erhållit tilläggspension, dels för övriga familjer.

De barn i de av fattigvården understödda familjerna, som åtnjutit särskilt barnbidrag under hela redovisningsåret eller någon del därav, utgjorde i hela

riket 8 750 eller 8,3 % av samtliga barn i understödda familjer, oberoende av om barnen omhändertagits av barnavårdsnämnd eller ej. I landskommunerna var motsvarande antal 4 900 barn och i städerna 3 850. Det relativa antalet barn med särskilt barnbidrag var större på landsbygden (10 %) än i städerna (6 %). Sedan år 1955 har antalet minskat med 630 eller 6,7 %. De 8 750 barnen med särskilt barnbidrag i de fattigvårdsunderstödda familjerna utgjorde 32 % av samtliga 27 400 barn med särskilt barnbidrag vid 1956 års ingång.

Antalet av fattigvården understödda familjer, som uppburit särskilt barnbidrag till ett eller flera av sina barn under året, utgjorde cirka 10 % av samtliga understödda familjer med barn; i landskommunerna var motsvarande tal 13 % och i städerna 8 %.

Totala antalet fattigvårdsunderstödda familjer med särskilt barnbidrag kan på

Tab. K. Relativa antalet understödsfall resp. barn med bidragsförskott inom olika familjetyperUrvallsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall med bidragsförskott i % av samtliga familjer med barn bland				Antal barn med bidragsförskott i % av samtliga barn inom familjetypen			
	ensamma män	ensamma kvinnor	gifta par el. samboende	samtliga	ensamma män	ensamma kvinnor	gifta par el. samboende	samtliga
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>								
Landsbygd	—	8	2	3	—	7	1	3
Städer	—	20	4	8	—	16	3	6
Hela riket	—	14	3	6	—	11	2	4
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	(4)	26	4	10	4	24	2	6
Städer	(10)	42	6	20	10	43	4	17
Hela riket	7	37	5	16	7	37	3	12
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	(4)	24	4	9	4	22	2	6
Städer	(9)	40	6	19	9	42	4	15
Hela riket	6	35	5	15	6	35	3	11

grundval av stickprovsundersökningen uppskattas till omkring 4 700, varav omkring 2 500 på landsbygden och 2 200 i städerna.

Frekvensen av särskilda barnbidrag är givetvis störst bland understödstagare med tilläggspension. Även bland ensamstående kvinnor, som tillhör gruppen övriga understödstagare, är den jämförelsevis stor. Särskilt barnbidrag har sålunda utgått till omkring $\frac{2}{3}$ av samtliga barn bland de fattigvårdsunderstödda tilläggspensionärerna. Av 100 barn till ensamma kvinnor utan tilläggspension hade 11 åtnjutit särskilt barnbidrag. I övriga familjetyper utan tilläggspension är det relativa antalet understödsfall med barn, som åtnjutit särskilt barnbidrag, obetydligt.

Bidragsförskott hade enligt de föreliggande uppgifterna utgått till över 11 900 barn i de familjer, som fått fattigvårdsunderstöd, därav till ungefär 2 800

barn på landsbygden och 9 100 barn i städerna. Detta motsvarar 11,3 % av samtliga redovisade barn i fattigvårdsunderstödda familjer (på landsbygden 6,0 % och i städerna 15,4 %).

Antalet barn, som under någon del av år 1956 åtnjutit bidragsförskott, utgjorde enligt barnavårdsnämndernas uppgifter till barnavårdsstatistiken nära 55 900, varav i landskommunerna 19 500 och i städerna 36 400. Enligt dessa siffror skulle i hela riket 21 % (på landsbygden 14 % och i städerna 25 %) av samtliga barn med bidragsförskott tillhöra familjer med understöd av fattigvården.

Inom gruppen ensamma kvinnor med barn, som huvudsakligen kommer i fråga för erhållande av bidragsförskott, hade, som framgår av tab. K, drygt en tredjedel av samtliga understödsfall fått bidragsförskott till något eller några av barnen. Antalet understödda familjer med bidragsförskott inom denna famil-

jetyp utgjorde en i det närmaste dubbelt så stor andel av understödsklientelet i städerna (40 %) som på landsbygden (24 %).

På grundval av stickprovsundersök-

ningen kan antalet fattigvårdsunderstödda familjer med bidragsförskott uppskattas till omkring 6 900, varav på landsbygden 1 600 och i städerna 5 300.

V. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet

Fattigvårdens huvudformer. Fattigvårdsstyrelsernas hjälp lämnas i ett flertal olika former, vilka kan indelas i följande fyra huvudgrupper: 1) hemunderstöd, 2) vård på ålderdomshem, 3) vård på sjukvårdsanstalt samt 4) annan hjälp.

Fr. o. m. 1949 har, som inledningsvis nämnts, vård på ålderdomshem utesluttits ur redovisningen; endast en mindre del av vårdtagarna på dessa anstalter bör nämligen betraktas som understödstagare. Statistiken omfattar sålunda en-

Tab. L. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet bland tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Understödstagare med tilläggs-pension				Övriga understödstagare				
	En-sam-ma män	En-sam-ma kvin-nor	Gifta par el. sam-boen-de	Samt-liga famil-jer	En-sam-ma män	En-sam-ma kvin-nor	Gifta par el. sam-boen-de	En-sam-ma barn	Samt-liga famil-jer
<i>Landsbygd</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 016	1 567	1 120	3 703	1 771	2 429	3 187	14	7 401
Därav, i %, med									
a) enbart hemunderstöd ¹	46	62	74	61	60	80	82	..	76
b) , vård på sjukvårdsanstalt ¹	37	22	8	22	15	7	4	..	7
c) , annan hjälp	14	15	12	14	23	13	13	..	15
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	3	2	6	3	2	1	2	—	2
<i>Städer</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 102	1 969	1 090	4 161	3 742	4 401	4 105	3	12 251
Därav, i %, med									
a) enbart hemunderstöd ¹	69	71	83	74	85	91	93	100	89
b) , vård på sjukvårdsanstalt ¹	15	9	4	9	3	3	1	—	2
c) , annan hjälp	11	18	8	14	10	5	4	—	6
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	4	2	5	3	2	2	2	—	2
<i>Hela riket</i>									
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	2 118	3 536	2 210	7 864	5 513	6 830	7 292	17	19 652
Därav, i %, med									
a) enbart hemunderstöd ¹	58	67	79	68	77	87	88	..	84
b) , vård på sjukvårdsanstalt ¹	26	15	6	15	7	4	2	..	4
c) , annan hjälp	13	17	10	14	14	8	8	..	10
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	4	2	5	3	2	1	2	—	2

¹ I en del fall i kombination med annan hjälp

Tab. M. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet inom olika familjetyper

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Ensamma män		Ensamma kvinnor		Giftna par el. samboende		Ensamma barn	Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygd</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	2 703	84	3 046	950	1 611	2 626	14	11 104
Därav, i %, med								
a) enbart hemunderstöd ¹	54	(86)	67	90	74	83	..	71
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	24	(4)	16	1	8	3	..	12
c) » annan hjälp	20	(10)	15	7	15	11	..	15
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	2	(1)	1	1	3	3	—	2
<i>Städer</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	4 752	92	4 263	2 107	1 809	3 386	3	16 412
Därav, i %, med								
a) enbart hemunderstöd ¹	81	(93)	79	95	86	93	100	85
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	6	(1)	6	1	4	1	—	4
c) » annan hjälp	11	(3)	13	3	7	4	—	8
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	2	(2)	2	1	3	2	—	2
<i>Hela riket</i>								
Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	7 455	176	7 309	3 057	3 420	6 082	17	27 516
Därav, i %, med								
a) enbart hemunderstöd ¹	71	90	74	94	80	89	..	80
b) » vård på sjukvårdsanstalt ¹	13	2	11	1	6	2	..	7
c) » annan hjälp	14	6	14	4	11	7	..	11
d) vård på sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	2	2	2	1	3	2	—	2

¹ I en del fall i kombination med annan hjälp

dast de understödstagare som åtnjutit understöd i någon av de övriga tre huvudformerna.

Understöd, som lämnats i hemmet kontant eller in natura i form av livsmedel, matkuponger, bespisning, beklädnadsartiklar, bränsle, av fattigvårdsstyrelsen upplåten bostad eller för densamma erlagd bostadshyra, läkarhjälp, medicin m. m. redovisas utan specificering som »hemunderstöd».

Vård, som fattigvårdsstyrelsen helt eller delvis bekostat på sjukvårdsanstalt, tillhörande staten, pensionsstyrelsen, landsting, enskild stiftelse etc. eller kommun (däremot ej sådan anstalt under fattigvårdsstyrelsens förvaltning), redovisas under rubriken »vård på sjukvårds-

anstalt». Till sjukvårdsanstalter räknas såväl lasarett, tuberkulossjukhus, vanföreanstalter, kuranstalter, konvalescenthem m. fl. anstalter för kroppssjuka som anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka.

Under rubriken »annan hjälp» redovisas sådant understöd som inte kan betraktas som vård på sjukvårdsanstalt eller hemunderstöd, t. ex. inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt, resor, kostnader för yrkesutbildning och omskolning, fria bad, tandvård, begravningskostnader o. dyl.

I det följande lämnas först vissa uppgifter om hur understödsfallen under redovisningsåret fördelat sig på resp. hjälpformer och vissa kombinationer av

Tab. N. Relativa antalet understödsfall, som erhållit annan hjälp

Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Antal under- stödsfall (1/3)	därav, i %, med annan hjälp			
		enbart	i kombination med		tillhopa
			hem- understöd	anstalts- vård	
<i>Understödsstagare med tilläggs- pension</i>					
Landsbygd	3 703	14	7	5	26
Städer	4 161	14	9	3	25
Hela riket	7 864	14	8	4	25
<i>Övriga understödsstagare</i>					
Landsbygd	7 401	15	8	2	25
Städer	12 251	6	8	1	15
Hela riket	19 652	10	8	1	19
<i>Samtliga understödsstagare</i>					
Landsbygd	11 104	15	8	3	25
Städer	16 412	8	8	1	17
Hela riket	27 516	11	8	2	21

dessa, varefter i kap. VI—VIII ytterligare uppgifter angående var och en av de särskilda huvudformerna lämnas. Det bör anmärkas att familjer (personer), som under året fått hjälp i flera former, i det senare sammanhanget redovisas under var och en av de särskilda hjälpformerna.

Till följd av sjukförsäkringsreformen minskade redan mellan år 1954 och år 1955 antalet personer för vilka fattigvårdsstyrelserna bekostat vårdavgifterna på sjukvårdsanstalt. Även mellan 1955 och 1956 har den relativa andelen dylika fall minskat. Som framgår av tab. L hade av samtliga understödsstagare med tilläggs-pension 18 % vårdats på sjukvårdsanstalt; motsvarande siffra år 1955 var 23 % och år 1954: 31 %. Bland övriga understödsstagare hade fattigvårdsstyrelserna bekostat sjukhusvård för 6 % (år 1955: 8 % och år 1954: 22 %).

Hur de fattigvårdsunderstödda familjerna fördelar sig på resp. hjälpformer, redovisas i tab. L och M. Någon fullstän-

dig redovisning av samtliga förekommande kombinationer av de olika hjälpformerna har icke ansetts nödvändig. Den begränsningen har därför vidtagits, att de relativt få familjer till vilka annan hjälp utgått jämte hemunderstöd eller anstaltsvård, icke särredovisats i tabellerna utan hänförts till det eller de slag av understöd, som de eljest erhållit.

Förekomsten av hemunderstöd. Av samtliga familjer, som under år 1956 fick hjälp av fattigvårdsstyrelserna, hade 82 % åtnjutit hemunderstöd någon gång under året, cirka 80 % hade erhållit hemunderstöd enbart eller hemunderstöd och annan hjälp, medan följaktligen omkring 2 % förutom hemunderstöd lämnats vård på sjukvårdsanstalt. Understöd i hemmet var vanligare i städerna, där sådan hjälp hade utgått i 87 % av understödsfallen, än på landsbygden, där motsvarande andel utgjorde 73 %. De familjer som åtnjutit hemunderstöd enbart (eller dessutom annan

hjälp) utgjorde i städerna 85 % och på landsbygden 71 %.

Hemunderstöd var en vanligare hjälpform bland understödstagare utan tilläggspension än bland tilläggspensionärer, som tab. L visar. Särskilt i städerna uppvisar de förstnämnda understödstagarna en mycket stor andel hemunderstödda familjer (91 %).

Inom samtliga familjetyper utgjorde hemunderstödet den dominerande hjälpformen, såsom framgår av tab. M. Av naturliga skäl förekom dylik hjälp i väsentligt större utsträckning bland barnfamiljer än bland familjer utan barn, oftast sålunda bland ensamma kvinnor med barn (95 %) och bland äkta makar med barn (91 %), minst ofta förekom hemunderstöd bland ensamma män utan barn (73 %) och bland ensamma kvinnor utan barn (76 %). Den större relativa frekvensen av hemunderstöd bland städernas understödstagare jämförd med landsbygdens är genomgående för samtliga familjetyper.

Förekomsten av vård på sjukvårdsanstalt. Som tidigare nämnts minskade omfattningen av denna verksamhet starkt mellan 1954 och 1955, eller från att omfatta 25 % av hela antalet understödsfall till 13 %. År 1956 hade omfattningen ytterligare minskat och omfattade 9

%. Fortfarande förekom vård på sjukvårdsanstalt något oftare på landsbygden (14 %), än i städerna (6 %). Den var betydligt vanligare bland tilläggspensionärer (18 %) än bland övriga hjälptagare (6 %). Inom de olika familjetyperna förekom vård på sjukvårdsanstalt vanligast bland ensamma män utan barn (15 %).

Förekomsten av annan hjälp. Förekomsten av annan hjälp, antingen enbart eller i kombination med andra hjälpformer framgår av tab. N. Det relativa antalet understödsfall, i vilka annan hjälp utgått, utgjorde i hela riket 21 % (1955: 23 %). Ifrågavarande understödsfall var talrikare i landskommunerna (25 %) än i städerna (17 %). Till 11 % av samtliga understödda familjer utgick enbart annan hjälp. De sistnämnda fallen, i vilka hjälpen i allmänhet torde bestått av utackordering i enskilt hem, var mycket vanligare på landsbygden (15 %) än i städerna (8 %). Annan hjälp i samband med sjukhusvård torde för det mesta ha bestått av utrustning för intagning på anstalter, utlägg för resor o. dyl. Sådan hjälp har utgått i 2 % av samtliga understödsfall och var något vanligare bland tilläggspensionärer än bland övriga understödsstagare, speciellt på landsbygden.

VI. Hemunderstöd

Antal understödsfall m. m. Antal familjer, som av fattigvårdsstyrelserna lämnats understöd i hemmet kontant eller in natura, uppgick år 1956 till 112 300, varav på landsbygden 40 500 och i städerna 71 800 (se tab. O).

Jämfört med föregående år innebär

detta en ökning med 6 165 (5,8 %). Förändringarna inom olika delar av riket sedan föregående år framgår av tab. O. Några större skillnader jämfört med tab. A, där totala antalet understödsfall redovisades kan ej konstateras. Antalet fall med hemunderstöd har genom-

gående, med undantag av Övre Norrland (jfr sid. 11), ökat kraftigare än totalantalet hjälpfall.

Den ökning som konstaterats sedan föregående år är helt koncentrerad till övriga familjer, medan tilläggs pensionärerna minskat i antal. Barnfamiljerna har ökat något kraftigare (7,2 %) än familjerna utan barn (5,0 %). Förändringarna framgår av följande tablå.

	Antal hemunderstödda familjer	Förändring sedan 1955 i %
<i>Tilläggs pensionärer</i>	27 890	- 4,5
utan barn	24 115	- 4,8
med barn	3 775	- 2,3
<i>Övriga familjer</i>	84 425	+ 9,7
utan barn	45 150	+ 11,1
med barn	39 275	+ 8,2
<i>Samtliga familjer</i>	112 315	+ 5,8
utan barn	69 265	+ 5,0
med barn	43 050	+ 7,2

De hemunderstödda familjernas fördelning på olika familjetyper, vilken

återges i tab. P, skiljer sig från motsvarande fördelning inom fattigvårdsklientelet i dess helhet (jfr tab. B), särskilt därigenom att ensamma män utan barn och ensamma kvinnor utan barn inom den förstnämnda gruppen av understödsfall är företrädd i relativt mindre omfattning än vad fallet är bland samtliga understödsfall (24 % mot 27 %). Ensamma kvinnor med barn förekommer emellertid något oftare bland fallen med hemunderstöd än bland samtliga (13 % mot 11 %), liksom fallet är bland gifta par med barn (25 resp. 22 %).

Bland tilläggs pensionärer med hemunderstöd utgör ensamma kvinnor utan barn den dominerande familjetyper (40 %), liksom fallet är inom understöds klientelet i dess helhet bland pensionärerna. De var relativt flera i städerna (41 %) än på landsbygden (37 %). Även i övrigt visar uppdelningen på tilläggs pensionärer och övriga understöds tagare en fördelning av fal-

Tab. O. Antal understödsfall med hemunderstöd inom olika riksområden åren 1955 och 1956

	Antal hemunderstödda familjer		Förändring sedan 1955 i %
	1955	1956	
<i>Landsbygd</i>	39 990	40 485	+ 1,2
Mälardalen	7 285	7 385	+ 1,4
Östra Götaland	5 310	5 610	+ 5,6
Skåne, Blekinge och Halland	4 620	4 885	+ 5,7
Bohuslän och Vänerlän	5 340	5 665	+ 6,1
Dalarna och Nedre Norrland	10 995	10 880	- 1,0
Övre Norrland	6 440	6 060	- 5,9
<i>Städer</i>	66 160	71 830	+ 8,6
Stockholm	22 845	24 335	+ 6,5
Göteborg	8 460	8 860	+ 4,7
Malmö	4 020	4 440	+ 10,4
Städer med 30 000—100 000 inv.	12 550	13 960	+ 11,2
Städer med 10 000—30 000 inv.	14 525	16 200	+ 11,5
Städer med under 10 000 inv.	3 760	4 035	+ 7,3
<i>Hela riket</i>	106 150	112 315	+ 5,8

Tab. P. Familjer, i vilka en eller flera personer åtnjutit hemunderstöd, fördelade på familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande 1/5 av understödsfallen

	Antal under- stöds- fall (1/5)	därav, i %, tillhörande familjetyper						en- sam- ma barn
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>								
Landsbygd	2 376	20	0	37	4	25	12	—
Städer	3 202	25	0	41	3	23	7	—
Hela riket	5 578	23	0	40	4	24	9	—
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	5 721	18	1	21	13	11	35	0
Städer	11 164	28	1	19	17	8	27	0
Hela riket	16 885	25	1	20	16	9	30	0
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	8 097	19	1	26	11	15	29	0
Städer	14 366	28	1	24	14	11	23	0
Hela riket	22 463	24	1	24	13	13	25	0

len på familjetyper, som nära ansluter sig till den för fattigvårdsfamiljerna i allmänhet. Detta följer av att nära 82 % av alla understödsfall åtnjutit hemunderstöd.

De hemunderstödda familjernas fördelning efter hemortsrättsledarens ålder framgår av tab. Q. På det hela taget skiljer sig inte heller åldersfördelningen i någon mer väsentlig grad från densamma inom hela fattigvårds klientelet (jfr tab. E). I städerna var försörjaren i 13 % av alla fall med hemunderstöd över 66 år och i 5 % 75 år och äldre medan motsvarande siffra för landsbygden var 22 resp. 11 %. Skillnaden hänför sig nästan uteslutande till understödstagarna utan tilläggspension.

Antalet personer i de familjer som åtnjutit hemunderstöd utgjorde 248 900. Tab. R visar det beräknade antalet hemunderstödda vuxna män och kvinnor samt barn, totalt och i procent av samtliga understödda personer. Tilläggspen-

sionärer och övriga understödstagare redovisas var för sig, likaså har en uppdelning skett på städer och landsbygd. Den relativa andelen personer med hemunderstöd var något högre för övriga understödstagare (89 %) än för tilläggspensionärer (76 %), samt något lägre på landsbygden (80 %) än i städerna (91 %).

Understödetts varaktighet. På blanketten för fattigvårdsstatistiken efterfrågas det antal kalendermånader under vilka hemunderstöd av något slag utgått till de redovisade familjerna. Denna redovisningsmetod har valts för att på enklast möjliga sätt erhålla en ungefärlig uppfattning om hjälpens varaktighet.

Av tab. S framgår, hur understödsfallen fördelat sig efter antalet kalendermånader, under vilka hemunderstödet utgått, dels inom landsbygd och städer, dels bland tilläggspensionärer och övriga understödstagare. Den vanligaste understödstiden var på landsbygden 12

Tab. Q. Familjer, som åtnjutit hemunderstöd, fördelade efter försörjarens ålder
Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Understödstagare med tilläggspension				Övriga understödstagare					Samtliga understödsfall	
	Ensammanmän	Ensammankvinnor	Gifta par el. samboende endera med pension	Gifta par el. båda med pension	Samtliga familjer	Ensammanmän	Ensammankvinnor	Gifta par el. samboende	Ensammanbarn		Samtliga familjer
<i>Landsbygd</i>											
Antal understödsfall (1/3)	494	992	547	343	2 376	1 094	1 954	2 667	6	5 721	8 097
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 >	6	2	1	0	2	21	13	11	—	13	10
30—39 >	5	5	8	1	5	14	15	26	—	20	16
40—49 >	9	8	15	3	9	18	17	27	—	22	18
50—59 >	14	14	28	8	16	19	23	20	—	21	20
60—66 >	12	18	21	15	17	15	19	9	—	13	14
67—74 >	23	26	17	35	24	6	6	4	—	5	11
75— >	31	28	10	37	26	7	7	3	—	5	11
<i>Städer</i>											
Antal understödsfall (1/3)	811	1 430	495	466	3 202	3 232	4 053	3 876	3	11 164	14 366
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 >	6	3	2	0	3	23	19	17	—	19	16
30—39 >	6	4	9	2	5	23	20	32	—	25	21
40—49 >	10	9	17	3	9	22	21	27	—	23	20
50—59 >	15	16	30	8	17	18	19	15	—	18	17
60—66 >	15	23	21	18	20	10	15	7	—	11	13
67—74 >	30	29	17	45	29	2	3	2	—	2	8
75— >	19	17	5	24	17	1	2	1	—	1	5
<i>Hela riket</i>											
Antal understödsfall (1/3)	1 305	2 422	1 042	809	5 578	4 326	6 007	6 543	9	16 885	22 463
Därav, i %, där försörjaren var i åldern											
—15 år	—	—	—	—	—	—	—	—	100	0	0
16—29 >	6	2	2	0	3	22	17	14	—	17	14
30—39 >	5	5	8	2	5	21	19	29	—	23	19
40—49 >	10	9	16	3	9	21	19	27	—	23	19
50—59 >	14	15	29	8	16	19	20	17	—	19	18
60—66 >	14	21	21	17	19	11	16	8	—	12	13
67—74 >	27	27	17	41	27	3	4	3	—	3	9
75— >	23	21	8	30	21	2	3	2	—	2	7

månader och i städerna 1 månad. 29 % av fallen på landsbygden varade 12 månader, men blott 16 % av fallen i städerna, där 31 % av samtliga fall varat i högst en månad.

Understödsfallen är av två olika huvudtyper, dels varaktiga, dels sådana som representerar mer tillfälliga hjälp-

behov. Till den förra gruppen hör i verkligheten icke endast de fall i vilka hemunderstöd utgått under hela året utan också, på grund av omsättningen inom klientelet, en del av de fall i vilka kortare understödstitid än 12 månader redovisats.

Tilläggspensionärerna hade en något

Tab. R. Antal personer, som åtnjutit hemunderstöd samt antal personer med hemunderstöd i procent av samtliga redovisade

	Antal personer med hemunderstöd							
	Totalt				i % av samtliga redovisade personer			
	Vuxna		Barn	Samtliga	Vuxna		Barn	Samtliga
	män	kvinnor			män	kv.		
<i>Understödstagare med tilläggs-pension</i>								
Landsbygd	6 920	9 410	4 105	20 435	65	70	88	71
Städer	8 860	11 955	2 945	23 760	81	78	95	81
Hela riket	15 780	21 365	7 050	44 195	73	74	91	76
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	18 805	23 105	36 060	77 970	76	82	88	83
Städer	35 540	39 645	51 555	126 740	91	93	96	94
Hela riket	54 345	62 750	87 615	204 710	85	89	93	89
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	25 725	32 515	40 165	98 405	73	78	88	80
Städer	44 400	51 600	54 500	150 500	88	89	96	91
Hela riket	70 125	84 115	94 665	248 905	82	85	93	87

större andel av varaktiga understödsfall än övriga understödstagare (26 resp. 19 %). Skillnaderna mellan landsbygd och städer är genomgående stora. Efter folkpensionsreformen har tilläggs-pensionärerna på landsbygden väsentligt längre understödstitid än de i städerna, medan motsatsen var fallet före 1948.

Skillnaden mellan olika familjetyper

med avseende på den tid som hemunderstödet i genomsnitt varat, framgår för olika kategorier av understödstagare av tablån nederst på sid. 33. Bland tilläggs-pensionärerna är skillnaderna i fördelningen efter understödstitiden mellan de olika familjetyperna rätt olika i landskommuner och i städer. I båda fallen har gifta par med barn den längsta

	Antal kalendermånader, som hemunderstödet varat för			
	understödstagare med tilläggs-pension		övriga understödstagare	
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer
Ensamma män utan barn	5,8	4,1	4,2	3,1
„ „ med „	(5,0)	(4,7)
„ „ kvinnor utan barn	6,5	5,1	7,0	6,6
„ „ med „	7,6	6,4	7,0	6,1
Gifta par utan barn	6,7	5,4	5,8	3,9
„ „ med „	7,8	7,5	4,8	4,3
Ensamma barn	—	—
Samtliga	6,6	5,1	5,5	4,7

Tab. S. Familjer med hemunderstöd, fördelade efter antalet kalendermånader, under vilka dylik hjälp utgått

Urvalsundersökningen omfattande 1/5 av understödsfallen

	Antal understödsfall (1/5)	därav, i %, med hemunderstöd i nedanstående antal kalendermånader							Medeltal understöds-månader
		1	2-3	4-5	6-7	8-9	10-11	12	
<i>Understödstagare med tilläggs-pension</i>									
Landsbygd	2 376	21	17	9	9	5	3	36	6,6
Städer	3 202	29	21	12	7	6	5	19	5,1
Hela riket	5 578	26	19	11	8	6	4	26	5,8
<i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	5 721	28	21	10	7	4	3	26	5,5
Städer	11 164	31	25	11	7	5	5	15	4,7
Hela riket	16 885	30	24	11	7	5	4	19	5,0
<i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	8 097	26	20	10	8	5	3	29	5,8
Städer	14 366	31	24	11	7	5	5	16	4,8
Hela riket	22 463	29	23	11	8	5	4	21	5,2

understödstiden. Skillnader i understödsperioderna föreligger också mellan olika familjetyper bland de understödsfall som icke åtnjutit tilläggs-pension. Ensamma kvinnor har i genomsnitt ett större antal varaktiga understödsfall än ensamma män och gifta par.

Antalet kalendermånader, under vilka hemunderstöd utgått, utgjorde, som framgår av tab. S, för samtliga understödsfall i genomsnitt 5,2. För tilläggs-pensionärer uppgick motsvarande medeltal till 5,8 och för övriga understödstagare till 5,0. På landsbygden var för samtliga fall med hemunderstöd längden av understödet 5,8 månader, i städerna 4,8.

Understödetts värde. Hemunderstödet totala värde uppges för år 1956 till 26,2 milj. kr (24,2 år 1955) på landsbygden och 59,0 milj. kr (52,3) i städerna eller tillhoppa 85,2 milj. kr (76,5).

Det genomsnittliga värdet per person och understödsmånad av allt redovisat hemunderstöd uppgick, som framgår av tab. T, i landskommunerna till 111 kr, i städerna till 171 kr och i riket i dess helhet till 147 kr. För landsbygden har detta medelbelopp stigit med 9 % sedan år 1955, för städerna med 6 %, men fortfarande är skillnaden mellan landsbygd och städer rätt stor. Framhållas må dock att i de redovisade understödsbeloppen ingår det uppskattade värdet av vissa naturaförmåner. Ofta torde dessa förmåner särskilt på landsbygden ha värderats ganska lågt. Bl. a. av denna orsak är de redovisade understödsbeloppen på landsbygden och i städerna icke fullt jämförbara.

Inom olika familjetyper och inom olika kategorier av understödstagare var understödet genomgående betydligt större i städerna än inom landskommunerna.

Tab. T. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad för olika familjetyper¹ och olika kategorier av understödstagare

Urvalsundersökningen omfattande 1/3 av understödsfallen

	Understödsstagare med tilläggs pension				Övriga understödstagare				Samtliga understödstagare			
	Ensamman	Ensamman kvinnor	Gifta samboende	Samtliga familjer	Ensamman män	Ensamman kvinnor	Gifta samboende	Samtliga familjer	Ensamman män	Ensamman kvinnor	Gifta samboende	Samtliga familjer
<i>Familjer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott</i>												
Landsbygd	(127)	158	148	..	151	161	153	..	147	159	151
Städer	(137)	201	186	..	231	229	230	..	225	214	221
Hela riket	..	131	178	165	..	208	201	206	..	201	187	195
<i>Andra familjer</i>												
Landsbygd	67	49	78	63	97	97	161	125	85	80	138	105
Städer	99	78	107	91	144	180	221	186	133	153	196	162
Hela riket	84	65	92	77	129	150	194	162	116	124	169	139
<i>Samtl. familjer</i>												
Landsbygd	66	57	99	76	97	108	161	128	85	91	141	111
Städer	100	81	131	102	144	194	221	193	133	169	198	171
Hela riket	84	70	114	89	129	164	194	169	116	140	171	147

¹ Ensamma barn har inte särredovisats i tabellen, då deras antal är alltför litet för att man på grundval av urvalsundersökningen skall kunna dra några slutsatser om denna familjetyper

De två kategorierna av understödstagare, tilläggs pensionärer och övriga understödstagare, har i tab. T vardera uppdelats på grupper, allteftersom särskilt barnbidrag eller bidragsförskott utgått till familjerna eller icke.

De lägsta hemunderstöden uppvisar tilläggs pensionärerna och lägst bland dessa är understöden bland understödstagare som ej fått särskilt barnbidrag eller bidragsförskott (i medeltal 77 kr per månad). De genomsnittliga understödsbeloppen är för denna kategori av understödstagare väsentligt lägre än för övriga. Den relativt fåtaliga gruppen pensionärsfamiljer med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott har i kompletterande hjälp från fattigvården i genomsnitt erhållit 165 kr per månad. Något högre

belopp (206 kr) har utgått till övriga understödstagare med särskilt barnbidrag eller bidragsförskott. Övriga understödstagare, som ej fått särskilt barnbidrag eller bidragsförskott, har i hemunderstöd i genomsnitt erhållit 162 kr per månad.

För olika familjetyper däremot ligger understöden på rätt olika nivå. Äkta makar har i genomsnitt fått något högre understödsbelopp, beroende på den merendels större försörjningsbördan.

Hemunderstödet storlek är givetvis starkt skiftande från fall till fall, vilket ju ligger i fattigvårdens natur av behovsprövning.

Man måste observera, att de i tab. T lämnade genomsnittliga understödsbeloppen inte utgör något exakt mått på

vad de hemunderstödda har att leva av per månad; hemunderstödet är i många fall endast ett tillskott till familjernas övriga inkomster. Detta gäller främst dem som uppbär tilläggspension, särskilt barnbidrag eller bidragsförskott, men också åtskilliga bland de övriga un-

derstöddstagarna åtnjuter penning- eller naturainkomster av olika slag. Ej så få äger egen stuga eller annan fastighet och torde sålunda ha ganska små utgifter för bostad; så är även förhållandet med dem som bor hos anhöriga eller i bostäder upplåtna av arbetsgivare.

VII. Vård på sjukvårdsanstalt

Antal vårdtagare m. m. Antal personer, för vilka fattigvårdsstyrelserna under år 1956 helt eller delvis bekostade en längre eller kortare tids vistelse på sjukvårdsanstalt, uppgick till 13 175. Deras fördelning på män, kvinnor och barn samt på olika lokala områden framgår av tab. U, där även förändringarna sedan 1955 redovisas. För att belysa hur sjukförsäkringsreformen påverkat den totala omfattningen av den vård på sjukvårdsanstalt som bekostats av fattigvårdsstyrelserna, har i tab. U jämförelse även gjorts mellan åren 1954 och 1956.

Sedan år 1955 har antalet av fattigvården understödda vårdtagare på sjukvårdsanstalt minskat med 4 200 eller 24 %. Denna nedgång har relativt sett varit ungefär lika stor på landsbygden som i städerna. Vad beträffar de lokala områdena skiljer sig Malmö stad från övriga delar genom en ökning av antalet hithörande fall.

Verkningarna av sjukförsäkringsreformen hann inte till fullo göra sig gällande under år 1955. På grund av vissa övergångssvårigheter hos sjukvårdarna fick fattigvårdsstyrelserna i början av

Tab. U. Antal vårdtagare på sjukvårdsanstalt fördelade på män, kvinnor och barn inom olika riksområden

	Vårdtagare			Förändring sedan 1954		Förändring sedan 1955		
	Antal	därav, i %,			Antal	%	Antal	%
		män	kvinnor	barn				
<i>Landsbygd</i>	7 995	55	43	2	-11 265	-58,5	-2 500	-23,8
Mälarlänet	1 415	51	47	2	-2 105	-59,8	-405	-22,3
Östra Götaland	1 400	56	41	3	-1 680	-54,5	-500	-26,3
Skåne, Blekinge och Halland	1 005	56	43	1	-1 540	-60,5	-520	-34,1
Bohuslän och Vänerlänen	1 760	57	41	2	-1 705	-49,2	-90	-4,9
Dalarna och Nedre Norrland	1 675	57	41	2	-3 020	-64,3	-770	-31,5
Övre Norrland	740	53	46	1	-1 215	-62,1	-215	-22,5
<i>Städer</i>	5 180	52	46	2	-13 880	-72,8	-1 690	-24,6
Stockholm	1 100	50	49	1	-5 025	-82,0	-480	-30,4
Göteborg	360	61	36	3	-1 545	-81,1	-80	-18,2
Malmö	540	55	45	-	695	+56,3	+180	+50,0
Städer med 30 000—100 000 inv.	1 095	47	52	1	-2 480	-69,4	-400	-26,8
Städer med 10 000—30 000 inv.	1 450	55	42	2	-3 020	-67,6	-690	-32,2
Städer med under 10 000 inv.	635	48	48	4	-1 115	-63,7	-220	-25,7
<i>Hela riket</i>	13 175	54	44	2	-25 145	-65,6	-4 190	-24,1

Tab. V. Antal understödsfall, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt, fördelade efter familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal under- stöds- fall ($\frac{1}{5}$)	därav, i %, tillhörande familjetyper						
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		en- sam- ma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Understödstagare med tilläggs pension</i>								
Landsbygd	927	44	—	39	1	11	6	—
Städer	529	41	0	40	1	12	5	—
Hela riket	1 456	43	0	39	1	11	6	—
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	666	45	1	26	2	12	14	0
Städer	498	39	0	30	7	11	14	—
Hela riket	1 164	42	1	28	4	11	14	0
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	1 593	44	0	34	1	11	9	0
Städer	1 027	40	0	35	4	12	9	—
Hela riket	2 620	43	0	34	2	11	9	0

1955 i viss utsträckning förskottera sjuk-
kasshjälpen, varför man först nu för
år 1956 kan få en mera fullständig bild
av hur denna reform påverkat fattig-
vårdens omfattning. Den totala nedgång-
en mellan åren 1954 och 1956 var 25 100
fall, vilket innebär en minskning med
två tredjedelar av samtliga fall som re-
dovisades år 1954. Nedgången var i stä-
derna 73 % och på landsbygden 59 %.
Några mera markanta skillnader i stor-
leken av denna minskning mellan olika
delar av riket på landsbygden eller mel-
lan olika städer har ej konstaterats.

Nedgången har varit avsevärt större i
fråga om barn under 16 år än för vux-
na. Sälunda reducerades antalet barn
med 88 %, medan för vuxna män och
kvinnor minskningen var 65 resp. 64 %.
Antalet personer med sjukhusvård åren
1954, 1955 och 1956, ävensom den rela-
tiva minskningen mellan 1954 och 1956
redovisas i följande tablå.

	1954	1955	1956	Föränd- ring i % 1954— 1956
<i>Landsbygd</i>				
män	10 250	5 720	4 420	— 56,9
kvinnor	8 310	4 485	3 410	— 59,0
barn	700	290	165	— 76,4
<i>Städer</i>				
män	9 845	3 540	2 690	— 72,7
kvinnor	7 820	3 190	2 395	— 69,4
barn	1 395	140	95	— 93,2
<i>Hela riket</i>				
män	20 095	9 260	7 110	— 64,6
kvinnor	16 130	7 675	5 805	— 64,0
barn	2 095	430	260	— 87,6

De manliga vårdtagarna var såväl på
landsbygden som i städerna något fler än
de kvinnliga (54 mot 44 %). Andelen
barn uppgick till 2 %.

De familjer som erhållit fattigvårdssty-
relsernas hjälp för vård av någon famil-
jemedlem på sjukvårdsanstalt fördelar
sig på familjetyper såsom framgår av
tab. V.

Tab. X. Antal understödsfall, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt, fördelade efter försörjarens ålder

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	därav antal fall, i %, där försörjaren var i åldern						
		-15 år	16-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-66 år	67- år
<i>Understödstagare med tilläggs-pension</i>								
Landsbygd	927	—	8	13	20	23	13	23
Städer	529	—	11	9	14	20	14	32
Hela riket	1 456	—	9	12	18	22	14	26
<i>Övriga understödstagare</i>								
Landsbygd	666	0	14	16	18	18	12	21
Städer	498	—	24	23	19	16	8	10
Hela riket	1 164	0	18	19	18	17	10	16
<i>Samtliga understödstagare</i>								
Landsbygd	1 593	0	10	15	19	21	13	22
Städer	1 027	—	17	16	17	18	11	21
Hela riket	2 620	0	13	15	18	20	12	22

Fördelningen efter familjetyper skiljer sig från motsvarande fördelning av samtliga understödsfall (jfr tab. B), främst därigenom att andelen ensamma män som lämnats sjukvård är större än denna familjetyper andel av hela understöds-klientelet (43 resp. 28 %). Däremot är ensamma kvinnor och gifta par relativt sett något färre, i synnerhet gäller detta familjer med barn. Det är framför allt föräldrarnas sjukvård, som föranlett barnfamiljerna att anlita fattigvården.

Fördelningen av vårdfallen på sjukvårdsanstalterna efter huvudpersonens ålder redovisas i tab. X.

Den tidigare konstaterade överrepresentationen för de arbetsföra åldrarna bland dem som fått vård på sjukvårdsanstalt i jämförelse med hela understöds-klientelet har nu, efter sjukförsäkringsreformen, försvunnit. Åldrarna under 60 år omfattar sålunda 66 % av sjukvårdsfallen och 69 % av samtliga un-

derstödsfall. Bland tilläggs-pensionärer-na skiljer sig åldersfördelningen bland vårdfallen på sjukvårdsanstalter starkt från densamma inom pensionärsgruppen bland samtliga understödsfall. Åldrarna under 60 år var, relativt sett, väsentligt talrikare i förra fallet (61 %), än i det senare (36 %). Bland övriga understödstagare upptar vårdfallen på sjukvårdsanstalt en lägre relativ andel vårdtagare under 60 år (72 %), än samtliga understödsfall (81 %).

Antal vårddagar och vårdens värde. Enligt tab. Y utgjorde den genomsnittliga vårddagen för samtliga på sjukvårdsanstalt intagna understödstagare 223 dagar (på landsbygden 249 dagar, i städerna 182 dagar). År 1955 var motsvarande siffror 215, 240 resp. 176 dagar.

Understöds-klientelet på sjukvårdsanstalterna är mycket ojämnt fördelat i

Tab. Y. Vårdtagare på sjukvårdsanstalt, fördelade efter vårdtiden

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{3}$ av understödsfallen

	Ensamma vårdtagare						Två el. flera vårdtagare ¹		Medeltal vård-dagar för samtliga vård-tagare	
	Antal (¹ / ₃)	därav, i %, med en vård-tid av dagar					Me-del-tal vård-dagar	An-tal (¹ / ₃)		Medel-tal vård-dagar
		1-89	90-179	180-269	270-359	360-				
<i>Understödstagare med tilläggs-pension</i>										
Landsbygd	925	14	11	5	8	62	280	4	..	279
Städer	526	27	10	7	6	50	238	6	..	236
Hela riket	1 451	19	10	6	8	57	265	10	..	263
<i>Övriga understödstagare</i>										
Landsbygd	662	31	14	9	7	39	210	8	..	209
Städer	492	58	12	8	6	16	127	12	..	126
Hela riket	1 154	42	13	9	6	29	175	20	..	173
<i>Samtliga understödstagare</i>										
Landsbygd	1 587	21	12	7	8	52	251	12	..	249
Städer	1 018	42	11	7	6	34	184	18	..	182
Hela riket	2 605	29	12	7	7	45	225	30	..	223

¹ tillhörande samma familj

fråga om vårdtiden. Vårdtagarna kan liksom de hemunderstödda (se kap. VI), i stort sett uppdelas på två grupper dels tillfälliga, dels varaktiga vårdfall. 45 % av samtliga understödstagare hade vistats på sjukvårdsanstalt praktiskt taget hela året, medan 29 % hade erhållit sådan vård under kortare tid än tre månader. Mellan tilläggs-pensionärer och övriga vårdtagare på sjukvårdsanstalt förefinns en väsentlig skillnad i avseende på vårdtiden. I förra fallet spelar givetvis ålderdomssjukdomar, kroniska kroppssjukdomar o. dyl. en stor roll som orsak till sjukhusvistelsen, vilket gör att varaktig vård blir förhärskande. Inom den andra kategorin av vårdtagare överväger synbarligen akuta sjukdomsfall, som endast föranleder en kortare sjukhusvistelse. Den genomsnittliga vårdtiden var bland övriga vårdtagare 173

dagar, medan tilläggs-pensionärerna hade en betydligt längre vårdtid (263 dagar). I städerna är de tillfälliga vårdtagarna i båda fallen relativt sett betydligt talrikare än på landsbygden.

Det totala värdet av den vård som understödstagarna under år 1956 erhållit på sjukvårdsanstalt uppgår till 13,5 milj. kr, vilket är 3,0 milj. kr (18 %) mindre än föregående år. Av denna summa kom 8,6 milj. kr på landsbygden och 4,9 milj. kr på städerna (föregående år 10,5 resp. 6,0 milj. kr).

Kostnaderna är i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter som fattigvårdsstyrelserna erlägger till läns-lasarett och andra allmänna sjukvårdsinrättningar. Den genomsnittliga vårdkostnaden per dag uppgick till 4,60 kr år 1956 mot 4,43 kr år 1955, vilket innebär en ökning med 3,8 %.

VIII. Annan hjälp

Antal understödsfall m. m. Antalet understödsfall, vilka under år 1956 åtnjöt annan hjälp (utackordering, utrustning för intagning på anstalt, resor osv.),

utgjorde inalles 28 300, varav 14 100 i landskommunerna och inemot 14 200 i städerna. I förhållande till föregående år har antalet understödsfall minskat i

Tab. Z. Antal understödsfall med annan hjälp inom olika familjetyper samt understödets genomsnittliga värde

Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal understödsfall ($\frac{1}{5}$)	därav, i %, tillhörande familjetyper						Hjälpens värde per understödsfall o. år, kr ¹	
		ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende			ensamma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Enbart annan hjälp									
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>									
Landsbygd	516	28	—	44	2	22	5	—	212
Städer	570	21	—	63	0	13	2	—	157
Hela riket	1 086	24	—	54	1	17	3	—	184
<i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 129	36	1	22	5	11	25	1	316
Städer	791	48	0	23	7	7	14	—	233
Hela riket	1 920	41	1	22	6	9	21	0	283
<i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 645	33	0	29	4	14	19	0	283
Städer	1 361	37	0	40	4	10	9	—	201
Hela riket	3 006	35	0	34	4	12	14	0	248
Annan hjälp i kombination med hemunderstöd el. anstaltsvård									
<i>Understödstagare med tilläggspension</i>									
Landsbygd	443	33	—	34	3	15	15	—	346
Städer	470	27	0	39	2	22	10	—	187
Hela riket	913	30	0	36	3	19	12	—	269
<i>Övriga understödstagare</i>									
Landsbygd	736	26	2	15	11	9	37	—	295
Städer	996	30	1	18	16	7	28	—	187
Hela riket	1 732	28	1	17	14	8	32	—	236
<i>Samtliga understödstagare</i>									
Landsbygd	1 179	28	1	22	8	11	28	—	314
Städer	1 466	29	1	25	11	12	22	—	187
Hela riket	2 645	29	1	24	10	12	25	—	247

¹ Utom Stockholms stad

hela riket med ungefär 3 000 eller 9,8 %. Denna nedgång är huvudsakligen koncentrerad till landsbygden, där antalet fall minskade med 2 400 (14,3 %), medan nedgången i städerna begränsades till 600 fall (4,8 %).

Hur ifrågavarande understödsfall fördelar sig på olika familjetyper framgår av tab. Z. Några mer betydande olikheter gentemot fördelningen av samtliga understödsfall efter familjetyper (jfr tab. B) förekommer ej.

Understödet värde. Hela värdet av det understöd som redovisats under rubriken annan hjälp uppgick på landsbygden till 4,2 milj. kr och i städerna till 2,8 milj. kr, tillhoppa 7,0 milj. kr. De genomsnittliga beloppen per understödsfall framgår av tab. Z.

Genomsnittsbeloppen är genomgående högre på landsbygden än i städerna,

sannolikt beroende på att hjälpen på landsbygden bestått i utackordering i enskilt hem betydligt oftare än vad fallet varit i städerna. Genomsnittsvärdet av hjälpen uppgår till 248 kr, när den ej varit kombinerad med andra hjälpformer och 247 kr, då den erhållits i kombination med hemunderstöd eller sjukhusvård, vilket jämfört med föregående år i det förstnämnda fallet innebär en ökning med 7,4 %, och i det sistnämnda en ökning med 11,8 %. Då det är fråga om annan hjälp i kombination med andra bidrag från fattigvårdsstyrelsen, är genomsnittsbeloppet högre för tilläggspensionärer (269 kr), än för övriga understödstagare (236 kr). I de fall däremot då annan hjälp lämnats enbart, har tilläggspensionärerna i genomsnitt fått ett lägre belopp (184 kr), än övriga understödstagare (283 kr).

IX. Understödet rättsliga form och totala värde

Redovisningen till fattigvårdsstatistiken omfattar samtliga familjer och ensamma personer, som för uppehälle och vård åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning.

Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form år 1956 redovisas här nedan i sammandrag i absoluta och relativa tal.

Egentligt fattigvårdsunderstöd har under år 1956 utgått i sammanlagt 130 400 fall, varav 53 800 på landsbygden och

	Absoluta tal				Procenttal			
	Landsbygd	Städer	Hela riket		Landsbygd	Städer	Hela riket	
			1956	1955			1956	1955
Antal understödsfall, i vilka utgått								
endast fattigvårdsunderstöd	53 357	75 755	129 112	126 200	95,8	92,3	93,7	93,3
endast kommunalt pensionstillskott	1 026	3 309	4 335	4 563	1,8	4,0	3,1	3,4
endast understöd ur fond el. donation	897	2 080	2 977	3 070	1,6	2,5	2,2	2,3
fattigvård o. kommunalt pensions-								
tillskott o. dyl.	166	196	362	530	0,3	0,3	0,3	0,4
fattigvård o. understöd ur fond etc.	249	714	963	903	0,5	0,9	0,7	0,6
Summa understödsfall	55 695	82 054	137 749	135 266	100	100	100	100

76 600 i städerna. Dessa tal motsvarar 95 % resp. 97 och 93 % av antalet understödsfall över huvud. Fattigvårdsunderstöd enbart hade på landsbygden utgått till cirka 96 % av de understödda familjerna och i städerna till 92 %.

Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgörs av kommunala pensionstillskott i egentlig mening, vidare kommunala tillskott till särskilt barnbidrag eller bidragsförskott samt kommunala sjukvårdsbidrag. Sådana understöd hade under år 1956 utgått enbart eller tillsammans med egentlig fattigvård till 4 700 familjer, vilket motsvarade 3,4 % av samtliga understödsfall. På landsbygden kom 1 200 fall och på städerna 3 500 motsvarande cirka 2 resp. 4 % av hela antalet familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Under år 1956 har antalet understödsfall med pensionstillskott minskat med omkring 400.

De understöd som fattigvårdsstyrelserna utdelat ur fonder och donationer torde vara ofullständigt redovisade; siffrorna är därför i allmänhet för låga. Så föreligger t. ex. för Stockholm inga uppgifter angående dylika understöd.

Enligt de föreliggande uppgifterna hade under år 1956 drygt 3 900 familjer uppburit understöd ur fonder och donationer, som fattigvårdsstyrelserna förvaltat. I städerna fick ungefär 2 800 familjer dylikt understöd, på landsbygden cirka 1 100. Dessa tal, vilka måste betraktas som minimisiffror, motsvarar ungefär 3,4 % resp. 2,1 % av hela antalet redovisade understödsfall. I jämförelse med föregående år innebär detta en minskning för hela riket med 33 fall.

I tab. Å redovisas den procentuella fördelningen av understödsfallen efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper och inom skilda kategorier

av understödstagare. Flertalet av de understöd som utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott har haft formen av kommunala tillskott till folkpension. Av samtliga understödsfall med tilläggs pension hade 11 % uppburit kommunala pensionstillskott, på landsbygden 5 % och i städerna 17 %. Bland övriga understödstagare hade mindre än 1 % av understödsfallen åtnjutit understöd enligt pensionstillskottslagen. I flertalet av dessa fall har understöden haft formen av kommunala sjukvårdsbidrag. Den största andelen understödsfall, i vilka hjälp utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott — liksom även ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning — redovisas för familjer utan barn.

Understödet totala värde. I det föregående har särskilda uppgifter lämnats angående värdet av den hjälp som utgått i form av vård på sjukvårdsanstalt eller av hemunderstöd eller annan hjälp. En sammanfattning härav lämnas i efterföljande tablå.

	Vård på sjuk- vårds- anstalt	Hem- under- stöd	An- nan hjälp	Samt- liga hjälp- former
<i>Värdens värde i milj. kr</i>				
Landsbygd . . .	8,6	26,2	4,2	39,0
Städer	4,9	59,0	2,8	66,7
Hela riket 1956 .	13,5	85,2	7,0	105,7
1955 .	16,5	76,5	7,1	100,1
<i>Värdens värde i %</i>				
Landsbygd . . .	22	67	11	100
Städer	7	89	4	100
Hela riket 1956 .	13	80	7	100
1955 .	17	76	7	100

Värdens värde redovisas här brutto, dvs. utan avdrag för ersättning som kommunerna erhållit för lämnad vård aningen från vårdtagaren själv (t. ex. i form av folkpension, som kommunen

Tab. Å. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper
Urvalsundersökningen omfattande $\frac{1}{5}$ av understödsfallen

	Antal familjer av nedanstående typ						Samtliga familjer	
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende			
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Understödstagare med tilläggs pension								
<i>Landsbygd</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 007	9	1 452	115	783	337	—	3 703
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	93	100	88	97	91	98	—	91
> kommunalt pensionstillskott	3	—	6	—	5	1	—	4
> understöd ur donation	2	—	5	1	3	1	—	3
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1	—	1	1	1	1	—	1
fattigvård o. understöd ur donation	0	—	1	1	1	0	—	0
<i>Städer</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 092	10	1 857	112	840	250	—	4 161
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	81	100	66	90	77	92	—	74
> kommunalt pensionstillskott	16	—	18	4	18	5	—	16
> understöd ur donation	2	—	13	—	3	0	—	7
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1	—	1	1	1	1	—	1
fattigvård o. understöd ur donation	0	—	3	4	1	2	—	2
<i>Hela riket</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	2 099	19	3 309	227	1 623	587	—	7 864
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	87	100	76	94	84	95	—	82
> kommunalt pensionstillskott	10	—	12	2	12	3	—	10
> understöd ur donation	2	—	10	0	3	1	—	5
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1	—	1	1	1	1	—	1
fattigvård o. understöd ur donation	0	—	2	3	1	1	—	1
Övriga understödstagare								
<i>Landsbygd</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	1 696	75	1 594	835	828	2 359	14	7 401
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	98	(99)	96	99	97	99	..	98
> kommunalt pensionstillskott	1	—	1	0	1	0	..	1
> understöd ur donation	0	—	2	0	1	0	—	1
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0	(1)	0	—	0	0	—	0
fattigvård o. understöd ur donation	0	—	1	0	0	0	—	1
<i>Städer</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	3 650	82	2 406	1 995	969	3 136	3	12 251
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	99	(96)	95	99	97	99	100	98
> kommunalt pensionstillskott	0	—	0	—	0	0	—	0
> understöd ur donation	0	—	3	1	2	0	—	1
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0	—	0	—	0	—	—	0
fattigvård o. understöd ur donation	0	(4)	1	1	1	1	—	1
<i>Hela riket</i>								
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{5}$)	5 356	157	4 000	2 830	1 797	5 495	17	19 652
Därav, i %, med								
enbart egentlig fattigvård	99	97	96	99	97	99	..	98
> kommunalt pensionstillskott	1	—	1	0	1	0	..	0
> understöd ur donation	0	—	3	1	2	0	—	1
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0	1	0	—	0	0	—	0
fattigvård o. understöd ur donation	0	2	1	1	1	1	—	1

Tab. Ä. Av fattigvårdsstyrelserna meddelat understöd, fördelat efter understödets rättsliga form och dess beskaffenhet

	Understödet uppsägna värde i tusental kr			
	Vård på sjukvårdsanstalt	Hemunderstöd	Annan hjälp	Samtliga understödsformer
<i>Landsbygd</i>				
Enbart egentlig fattigvård	8 565	25 739	4 125	38 429
› kommunalt pensionstillskott	33	198	15	246
› understöd ur donation	—	7	27	34
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	0	90	8	98
Fattigvård o. understöd ur donation	11	169	7	187
Tillhoppa	8 609	26 203	4 182	38 994
<i>Städer</i>				
Enbart egentlig fattigvård	4 846	57 258	2 460	64 564
› kommunalt pensionstillskott	20	1 017	54	1 091
› understöd ur donation	—	0	252	252
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	35	128	17	180
Fattigvård o. understöd ur donation	3	555	21	579
Tillhoppa	4 904	58 958	2 804	66 666
<i>Hela riket</i>				
Enbart egentlig fattigvård	13 411	82 997	6 585	102 993
› kommunalt pensionstillskott	53	1 215	69	1 337
› understöd ur donation	—	7	279	286
Fattigvård o. komm. pensionstillskott	35	218	25	278
Fattigvård o. understöd ur donation	14	724	28	766
Tillhoppa	13 513	85 161	6 986	105 660

uppburit) eller från annat håll (t. ex. från landstinget eller från andra kommuner).

Totala värdet av de understöd som fattigvårdsstyrelserna utgett under år 1956 uppgick till 105,7 milj. kr. Sedan 1955 har en ökning av det allmännas kostnader för fattigvården ägt rum med i runt tal 5,6 milj. kr eller 5,6 %. Kostnadsstegringen sammanhänger väsentligen med ökade utgifter för hemunderstöden.

Tab. Ä visar, hur värdet av det understöd fattigvårdsstyrelserna lämnat fördelade sig efter såväl understödets rättsliga form som dess beskaffenhet.

Återbetalade understödsbelopp. Enligt fattigvårdslagen är den som mottagit

fattigvård och senare fått det bättre ställt, skyldig att återbetala vad han erhållit, om fattigvårdsstyrelsen begär det. Likaså kan fattigvårdsstyrelsen, om någon på fattigvårdens bekostnad vårdas på sjukvårdsanstalt och under tiden erhåller pension, sjukersättning el. dyl. av dessa medel skaffa sig ersättning för sina utlägg. Även den som försummar sin försörjningsplikt är ersättningskyldig gentemot fattigvården för hjälp, som utgått till den försörjningsberättigade.

För år 1956 har gjorts en sammanställning av de belopp som understödstagarna återbetalt till fattigvårdsstyrelserna. De uppgifter som här nedan redovisas, inkluderar emellertid ej Stockholms stad, varifrån dylika uppgifter ej kunnat erhållas.

	Utbetalt under- stöd 1 000-tal kr	Återbetalt 1 000-tal kr	belopp i %
<i>Understödstagare med tilläggs- pension</i>	22 151	10 654	48,1
därav			
<i>Ensamma män</i>			
utan barn	6 575	4 335	65,9
med barn	74	28	(37,6)
<i>Ensamma kvinnor</i>			
utan barn	7 363	4 057	55,1
med barn	922	265	28,7
<i>Gifta par eller sam- boende</i>			
utan barn	3 740	1 002	26,8
med barn	3 477	967	27,8
Landsbygd	12 878	6 302	48,9
Städer	9 273	4 352	46,9
<i>Övriga understöds- tagare</i>	56 862	5 377	9,5
därav			
<i>Ensamma män</i>			
utan barn	8 422	1 780	21,1
med barn	481	35	7,4
<i>Ensamma kvinnor</i>			
utan barn	11 518	1 188	10,3
med barn	10 953	768	7,0
<i>Gifta par eller sam- boende</i>			
utan barn	4 432	413	9,3
med barn	21 024	1 180	5,6
<i>Ensamma barn . . .</i>	32	13	..
Landsbygd	26 116	2 999	11,5
Städer	30 746	2 378	7,7
<i>Samtliga under- stödstagare</i>	79 013	16 031	20,3
<i>Landsbygd</i>	38 994	9 301	23,9
därav			
<i>Ensamma män</i>			
utan barn	8 329	3 856	46,3
med barn	325	26	8,1
<i>Ensamma kvinnor</i>			
utan barn	9 032	3 172	35,1
med barn	4 550	330	7,3
<i>Gifta par eller sam- boende</i>			
utan barn	4 310	696	16,1
med barn	12 416	1 208	9,7
<i>Ensamma barn . . .</i>	32	13	..
<i>Städer</i>	40 019	6 730	16,8
därav			
<i>Ensamma män</i>			
utan barn	6 668	2 259	33,9
med barn	230	37	16,1
<i>Ensamma kvinnor</i>			
utan barn	9 848	2 074	21,1
med barn	7 325	703	9,6
<i>Gifta par eller sam- boende</i>			
utan barn	3 862	719	18,6
med barn	12 085	938	7,8
<i>Ensamma barn . . .</i>	1	—	—

Mellan tilläggs-pensionärer och övriga understödstagare råder en avsevärd skillnad i fråga om den relativa del av det utbetalda beloppet som återbetalas. För de förstnämnda har återbetalts inemot hälften, men för de sistnämnda blott cirka 10 %. I fråga om tilläggs-pensionärerna råder, som framgår av vidstående tablå, ej någon större skillnad mellan landsbygd och städer, medan för övriga understödstagare en något större andel återbetalas på landsbygden (11 %) än i städerna (8 %). Beträffande tilläggs-pensionärerna torde återbetalningen i stor utsträckning gälla pensioner eller pensionstillägg, som fattigvårdsstyrelserna förskotterat i väntan på utbetalning från pensionsstyrelsen.

Särskilt bland understödstagarna utan tilläggs-pension är det de barnlösa familjetyperna som återbetalar en större andel än familjer med barn. Bland tilläggs-pensionärerna är detta fallet även med ensamma män och ensamma kvinnor, medan för de gifta en obetydlig skillnad i andra riktningen redovisas. De högsta relativa andelarna återbetalt belopp återfinns bland tilläggs-pensionärernas ensamma män utan barn (66 %) och ensamma kvinnor utan barn (55 %) och de lägsta bland gifta par med barn hos övriga understödstagare (6 %).

Bland understödstagarna på landsbygden har återbetalts cirka 24 % av det utbetalade beloppet, medan motsvarande tal i städerna var 17 %. Genomgående för alla familjetyper, såväl på landsbygden som i städerna, är att de barnlösa återbetalar en relativt högre andel än familjer med barn.

X. Ålderdomshemmen under år 1956

I avsikt att erhålla ett underlag för den omdaning som ålderdomshemsreformen av år 1947 syftade till, företog socialstyrelsen våren 1950 en undersökning om förhållandena på de svenska ålderdomshemmen med utförliga uppgifter om anstalterna (deras ålder, platsutrymmen, beläggning, driftskostnader m. m.) samt om vårdtagarna (deras kön, ålder, civilstånd, hälsotillstånd, behov av vård på specialanstalter m. m.). Enligt en i samband med denna undersökning framlagd plan skall förhållandena vid ålderdomshemmen följas fortlöpande. Sålunda insamlas i regel varje år uppgifter om antalet hem, platser och vårdtagare, samt dessutom ytterligare uppgifter av speciellt intresse. Här följer en översikt över ålderdomshemmen under år 1956 omfattande antalet hem, platsantalet, hemmens ålder, förekomsten av specialavdelningar, hemmens storlek, antalet vårdtagare, personalens storlek, beläggningen på hemmen, vissa ekonomiska uppgifter rörande vårdkostnader o. dyl. samt slutligen en redogörelse för en specialundersökning rörande brandskyddet på ålderdomshemmen.

Antal ålderdomshem och platsantalet. Antalet ålderdomshem som var i bruk den 31/12 1956 var 1 358; 1 182 av dessa var belägna på landsbygden och 176 i städerna. Jämfört med förhållandena två år tidigare innebär detta en ökning med 1 hem. Platsantalet har ökat med 1 849; sålunda redovisas 39 312 vid slutet av år 1956 mot 37 463 två år tidigare.

Enligt 31 § i fattigvårdslagen är varje kommun skyldig att ha en anstalt som kan ge vård åt behövande inom kom-

munen. I vissa fall kan flera kommuner förena sig om en gemensam anstalt. Sålunda kan småkommuner, som inte anses vara i behov av egen anstalt, befrias från denna skyldighet men däremot fritas de inte från skyldigheten att bereda vård åt dem som så behöver. I och med kommunsammanslagningen år 1952 har, till följd av att kommunerna blivit avsevärt större, antalet hem som drivs av två eller flera kommuner, minskat avsevärt (från 202 år 1950 till 24 vid slutet av 1956). Ålderdomshem, drivna av kommunalförbund, som förut speciellt förekom i län med många småkommuner, har nu i det närmaste försvunnit, sedan kommunerna blivit större och förutsättningar skapats för att de skall kunna driva ålderdomshem i egen regi.

Det måste påpekas att fr. o. m. 1951 en viss förändring i definitionen av begreppet ålderdomshem har införts. De städer som inte deltar i landsting och som själva har att ombesörja sjukvård av allehanda slag, driver (med undantag av Göteborgs stad) sjukavdelningar för såväl sinnessjuka som för kroniskt sjuka i anslutning till sina ålderdomshem eller separat, men i fattigvårdsstyrelsens regi. Sådana avdelningar har före 1951 alltid redovisats som ålderdomshem; numera medtas dessa ej i statistiken över ålderdomshemmen utan betraktas som självständiga sjukvårdsanstalter. När man jämför uppgifter som avser år 1950 och tidigare med uppgifter för innevarande redovisningsår, bör detta ihågkommas.

I efterföljande tablå återges förändringarna i platsantalet för varje avdelningstyp sedan år 1954.

Tab. Ö. Antal ålderdomshem inom olika storleksgrupper samt antal platser, länsvis

Län	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal platser										Summa platser d. 31/12 1956
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—	
Stockholms stad	8	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	3 192
Stockholms	76	3	17	24	7	6	10	4	1	1	3	2 040
Uppsala	34	2	7	11	6	2	3	—	1	1	1	1 000
Södermanlands	65	8	17	16	8	3	6	1	1	3	2	1 756
Östergötlands	84	7	25	21	18	3	3	2	1	2	2	2 151
Jönköpings	72	26	23	12	4	—	4	2	—	—	1	1 212
Kronobergs	53	6	17	12	7	5	4	1	—	—	1	1 067
Kalmar	72	6	14	16	11	13	8	1	2	—	1	1 716
Gotlands	9	1	1	1	1	1	3	—	1	—	—	260
Blekinge	27	—	2	6	8	4	3	1	2	—	1	846
Kristianstads	67	11	19	14	9	3	5	3	2	1	—	1 415
Malmöhus	96	9	27	23	12	8	5	2	4	1	5	2 736
Hallands	47	9	17	7	9	1	1	—	2	—	1	994
Göteborgs o. Bohus	66	5	23	14	6	1	7	1	2	3	4	2 530
Älvsborgs	96	18	23	20	9	11	8	3	2	1	1	2 163
Skaraborgs	80	8	35	6	14	5	5	1	5	1	—	1 728
Värmlands	75	5	22	15	7	5	9	7	2	3	—	1 932
Örebro	52	5	11	13	5	4	5	3	2	3	1	1 408
Västmanlands	45	3	13	10	3	3	4	6	2	—	1	1 318
Kopparbergs	40	1	6	5	7	8	4	2	6	1	—	1 291
Gävleborgs	41	2	5	6	6	4	8	—	7	2	1	1 619
Västernorrlands	57	3	9	12	6	4	8	4	6	2	3	2 115
Jämtlands	36	2	10	12	4	2	5	—	—	1	—	779
Västerbottens	33	1	3	4	1	6	7	6	4	1	—	1 183
Norrbottens	27	—	2	8	4	3	3	2	5	—	—	861
Summa	1 358	141	348	288	172	105	128	54	60	27	35	39 312
Därav: landsbygd	1 182	137	336	270	152	97	110	41	30	8	1	24 958
städer	176	4	12	18	20	8	18	13	30	19	34	14 354

På sinnessjukavdelningarna har den sedan några år pågående nedgången i platsantalet fortsatt, vilket sammanhängs med att antalet sådana avdelningar minskat, antingen genom att de nedlagts eller att de överförts till landstingen. År 1951 redovisades sålunda 31 ålderdomshem med sinnessjukavdelning, år 1952 26, år 1953 25, år 1954 23; år 1956

var antalet 19. Även på kronikeravdelningarna har platsantalet nedgått, medan antalet platser på de ordinärt till ålderdomshemmen hörande sjukavdelningarna ökat. Denna tendens är influerad av den sedan år 1947 pågående ålderdomshemsreformen. På de nya hemmen anordnas inga specialavdelningar, utan många hem är försedda med vanliga sjukavdelningar som är avsedda för hemmets pensionärer.

Antalet platser på ålderdomshemmens samtliga avdelningar återges länsvis i tab. Ö, där hemmen också fördelats på storleksgrupper. Inom de olika länen kan vissa smärre förskjutningar mellan 1954 och 1956 konstateras. Den största relativa ökningen redovisas av Stock-

	Antal platser		Förändring i % sedan 1954
	31/12 1954	31/12 1956	
Egentligt ålderdomshem	32 665	34 318	+ 5,1
Sinnessjukavdelning	752	619	—17,7
Kronikeravdelning	2 048	1 782	—13,0
Annan sjukavdelning	1 998	2 593	+29,8
Samtliga	37 463	39 312	+ 4,9

holms stad, där platsantalet ökat med 571 eller 22 %. Anledningen härtill är främst att ett helt nytt ålderdomshem, Stadshagsgården, har tagits i bruk. Några län redovisar en minskning av platsantalet; störst är denna i Östergötlands län med 10 % och Värmlands län med cirka 7 %.

Det genomsnittliga platsantalet per hem ökade mellan 1954 och 1956 från 27,6 till 28,9.

En ökning av andelen platser i enkelrum har pågått alltsedan 1947 års ålderdomshemsreform beslutades. Sålunda utgjorde platserna i enkelrum vid slutet av 1956 12 250 (31 % av samtliga platser). Antalet enkelrum var väsentligt lägre på specialavdelningarna än på de egentliga ålderdomshemmen, något som är helt naturligt då de förstnämnda är sjukavdelningar. I nedanstående tablä redovisas platsantalet i enkelrum för olika avdelningar.

	Antal platser	däruv i enkelrum totalt i %
Egentligt ålderdomshem ..	34 318	11 622 34
Sinnessjukavdelning	619	108 17
Kronikeravdelning	1 782	175 10
Annan sjukavdelning	2 593	345 13
Samtliga	39 312	12 250 31

Den relativa andelen enkelrum inom olika stora hem framgår av efterföljande sammanställning.

Antal platser per hem	Summa platser	däruv i enkelrum totalt	i %
—10	1 219	378	31
11—15	4 614	1 207	26
16—20	5 103	1 357	27
21—25	3 943	1 262	32
26—30	2 979	1 094	37
31—40	4 492	1 774	39
41—50	2 456	936	38
51—75	3 729	1 394	37
76—100	2 327	998	43
101—	8 450	1 850	22

En mycket stark skillnad föreligger i den relativa andelen enkelrum mellan nyanordnade hem och övriga. Sålunda uppgick den relativa andelen enkelrum till inemot 60 % på de hem som byggts efter 1947, men blott till omkring 20 % på hem byggda före 1925.

Hemmens ålder. Omkring 1/7 av ålderdomshemmen har tagits i bruk före 1901. En livlig nybyggnad kännetecknade perioden 1926—1935; 445 av de ålderdomshem, som var i bruk i slutet av 1956, hade nämligen byggts under denna tioårsperiod. Anledningen till denna starka nybyggnad var en övergångsbestämmelse i fattigvårdslagen, enligt vil-

År då hemmet togs i bruk	Antal hem		Antal platser		Antal platser i enkelrum	Medeltal platser per hem
	totalt	i %	totalt	i %		
—1900	195	14,4	6 425	16,3	1 197	33
1901—1910	167	12,3	4 790	12,2	778	29
1911—1920	167	12,3	3 894	9,9	833	23
1921—1925	98	7,2	2 864	7,3	580	29
1926—1930	206	15,2	5 064	12,9	1 300	25
1931—1935	239	17,6	4 280	10,9	1 051	18
1936—1940	36	2,6	888	2,2	191	25
1941—1946	14	1,0	626	1,6	198	45
1947—1956	236	17,4	10 481	26,7	6 122	44
Samtliga	1 358	100	39 312	100	12 250	29

Tab. Aa. Antal ålderdomshem länsvís vid slutet av år 1956 fördelade efter ålder

Län	Antal ålderdomshem	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1940	1941—1946	1947—1956
Stockholms stad	8	1	2	—	1	1	—	—	—	3
Stockholms	76	3	4	11	14	15	11	—	—	18
Uppsala	34	3	1	7	1	12	—	—	1	9
Södermanlands	65	17	13	6	6	13	5	—	2	3
Östergötlands	84	11	8	6	8	18	23	2	—	8
Jönköpings	72	13	4	9	7	10	16	3	1	9
Kronobergs	53	4	8	8	5	5	9	5	1	8
Kalmar	72	6	11	11	6	7	20	1	1	9
Gotlands	9	1	1	—	1	—	—	—	—	6
Blekinge	27	4	3	5	4	3	1	3	—	4
Kristianstads	67	12	9	10	1	10	8	—	—	17
Malmöhus	96	20	4	8	2	25	20	4	—	13
Hallands	47	11	17	2	—	3	4	2	—	8
Göteborgs o. Bohus	66	11	8	9	7	12	7	1	2	9
Älvsborgs	96	10	11	16	3	15	23	2	3	13
Skaraborgs	80	6	9	6	7	15	20	2	—	15
Värmlands	75	11	14	10	2	3	25	1	—	9
Örebro	52	18	7	6	3	4	6	—	—	8
Västmanlands	45	8	9	11	5	2	2	1	—	7
Kopparbergs	40	5	7	8	2	4	6	—	—	8
Gävleborgs	41	9	8	4	3	5	4	1	—	7
Västernorrlands	57	4	4	6	3	9	14	3	—	14
Jämtlands	36	3	4	8	4	3	6	—	—	8
Västerbottens	33	—	—	—	1	8	3	3	3	15
Norrbottens	27	4	1	—	2	4	6	2	—	8
Summa	1 358	195	167	167	98	206	239	36	14	236
Därav: landsbygd	1 182	152	149	153	88	188	221	33	9	189
städer	176	43	18	14	10	18	18	3	5	47

ken kommunerna före den 1/1 1934 skulle ha löst frågan om ålderdomshem i enlighet med bestämmelserna i 31 § samma lag. Efter ålderdomshemsreformen 1947 har t. o. m. 1956 färdigställts 236 nya hem. I genomsnitt är dessa under senare tid uppförda hem betydligt större (cirka 45 platser) än de som byggdes tidigare. De hem som byggdes under tioårsperioden 1926—1935 hade i genomsnitt endast omkring 20 platser, såsom framgår av tablan nederst på föregående sida.

I tab. Aa har en sammanställning gjorts av ålderdomshemmens ålder inom olika län. Det största relativa antalet hem som tagits i bruk före 1901 finns i Örebro, Södermanlands, Hallands, Gäv-

leborgs och Malmöhus län; i samtliga dessa har över 20 % av hemmen denna ålder. Emellertid har byggnaderna i dessa äldsta hem genomgått omfattande ombyggnader och reparationer.

Förekomsten av specialavdelningar. I anslutning till de egentliga ålderdomshemmen drivs i vissa fall avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka. Dessutom finns vid vissa hem särskilda sjukavdelningar, som inte godkänts för vare sig landstingsgottgörelse eller statsbidrag. Dessa avdelningar utgör en synnerligen heterogen grupp; dels ingår en del små avdelningar som inrättats vid mindre ålderdomshem, huvudsakligen för att

Tab. Ab. Antal ålderdomshem länsvis av olika typ

Län	Antal ålderdomshem	därav antal hem		
		utan godk. specialavdelning	med sinnessjukavdelning	med kronikeravdelning
Stockholms stad	8	7	—	1
Stockholms	76	73	—	3
Uppsala	34	32	1	2
Södermanlands	65	61	2	3
Östergötlands	84	81	1	2
Jönköpings	72	69	—	3
Kronobergs	53	50	1	3
Kalmar	72	67	—	5
Gotlands	9	8	—	1
Blekinge	27	23	—	4
Kristianstads	67	67	—	—
Malmöhus	96	91	3	4
Hallands	47	43	—	4
Göteborgs o. Bohus	66	60	—	6
Älvsborgs	96	92	—	4
Skaraborgs	80	74	1	6
Värmlands	75	66	5	7
Örebro	52	47	2	4
Västmanlands	45	45	—	—
Kopparbergs	40	37	—	3
Gävleborgs	41	31	1	10
Västernorrlands	57	54	1	3
Jämtlands	36	35	1	1
Västerbottens	33	33	—	—
Norrbottnens	27	27	—	—
Summa	1 358	1 273	19	79
Därav: landsbygd	1 182	1 136	7	44
städer	176	137	12	35

ge en möjlighet till isolering vid hastigt påkommande sjukdomsfall, dels ingår stora avdelningar, som klart avgränsats från det övriga ålderdomshemmet.

Antalet hem med specialavdelningar har minskat, vilket även framgår av uppgifterna om platsantalet på dessa avdelningar. Sinnessjukavdelning hade år 1956 endast 19 hem och kronikeravdelning 79 hem. År 1954 var motsvarande antal 23 resp. 99. Vissa skillnader i förekomsten av specialavdelningar kan märkas mellan olika län vilket framgår av tab. Ab. Detta beror till stor del på i vilken utsträckning landstingen själva övertagit ansvaret för vården av de kroniskt sjuka. Kronikeravdelningarna är

vanligast i Gävleborgs, Värmlands, Skaraborgs samt Göteborgs och Bohus län. Det största antalet sinnessjukavdelningar finns i Värmlands län, medan 13 län samt Stockholms stad helt saknade denna typ av avdelningar.

Hemmens storlek. Av samtliga hem hade omkring 35 % högst 15 platser och inemot 80 % högst 30 platser. På dessa hem var endast 15 resp. 45 % av samtliga platser inrymda. I hela riket fanns endast 35 hem med mer än 100 platser; de inrymde emellertid 22 % av det totala platsantalet. I efterföljande sammanställning återges ålderdomshemmens fördelning i storleksgrupper samt an-

Tab. Ac. Antal äldershem, fördelade efter ålder och platsantal

Antal platser per hem	Antal äldershem	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1940	1941—1946	1947—1956
— 10	141	32	22	19	7	19	35	6	—	1
11— 15	348	48	42	58	35	64	84	7	2	8
16— 20	288	36	44	38	23	51	63	7	3	23
21— 25	172	22	20	16	14	28	21	7	1	43
26— 30	105	9	12	7	6	17	15	3	—	36
31— 40	128	15	11	15	4	12	15	3	1	52
41— 50	54	8	3	5	3	7	4	1	3	20
51— 75	60	10	5	6	3	4	2	—	3	27
76—100	27	7	3	1	1	—	—	1	—	14
101—	35	8	5	2	2	4	—	1	1	12
Summa	1 358	195	167	167	98	206	239	36	14	236
Därav: om- eller tillbyggda	724	177	135	122	63	109	101	13	2	2

talet platser i var och en av dessa grupper.

Antal platser per hem	Äldershem		Platser	
	antal	i %	antal	i %
—10	141	10,4	1 219	3,1
11—15	348	25,6	4 614	11,7
16—20	288	21,2	5 103	13,0
21—25	172	12,7	3 943	10,0
26—30	105	7,7	2 979	7,6
31—40	128	9,4	4 492	11,4
41—50	54	4,0	2 456	6,2
51—75	60	4,4	3 729	9,5
76—100	27	2,0	2 327	5,9
101—	35	2,6	8 450	21,5

Äldershemmens storlek sammanhänger, som förut nämnts, i viss mån med deras ålder. Under hela tiden från

sekelskiftet fram till 1935 sjönk det genomsnittliga platsantalet i de nybyggda hemmen successivt. Därefter har platsantalet i de nybyggda hemmen åter blivit större. Detta har delvis redan framgått av tab. Ac. Av denna tabell framgår att såväl de största som de minsta hemmen i genomsnitt är äldre än de medelstora. Sålunda har 131 av de 236 hem som tagits i bruk åren 1947—1956 mellan 21 och 40 platser. Den relativa andelen hem av olika storlek, som tagits i bruk under olika tidsperioder, framgår av nedanstående sammanställning.

Efter 1940 har ytterst få hem med

Antal platser per hem	Antal hem	därav i % som tagits i bruk år							
		1900 o. tidigare	1910 o. tidigare	1920 o. tidigare	1930 o. tidigare	1940 o. tidigare	mellan 1926 o. 1935	1947—1956	
—10	141	22,7	38,3	51,8	70,2	99,3	38,3	0,7	
11—15	348	13,8	25,9	42,5	71,0	97,1	42,5	2,3	
16—20	288	12,5	27,8	41,0	66,7	91,0	39,6	8,0	
21—25	172	12,8	24,4	33,7	58,1	74,4	28,5	25,0	
26—30	105	8,6	20,0	26,7	48,6	65,7	30,5	34,3	
31—40	128	11,7	20,3	32,0	44,5	58,6	21,1	40,6	
41—50	54	14,8	20,4	29,6	48,1	57,4	20,4	37,8	
51—75	60	16,7	25,0	35,0	46,7	50,0	10,0	45,0	
76—100	27	25,9	37,0	40,7	44,4	48,1	—	51,9	
101—	35	22,9	37,1	42,9	60,0	62,9	11,4	34,3	
Samtliga	1 358	14,4	26,7	39,0	61,3	81,6	32,8	17,4	

Tab. Ad. Antal platser på olika avdelningar vid ålderdomshem av olika storlek

Antal platser per hem	Antal platser	därav på			
		egentligt ålderdomshem	sinnessjukavdelning	kronikeravdelning	icke godkänd sjukavdelning
— 10	1 219	1 219	—	—	—
11— 15	4 614	4 610	—	4	—
16— 20	5 103	5 067	—	36	—
21— 25	3 943	3 875	—	55	13
26— 30	2 979	2 947	—	32	—
31— 40	4 492	4 359	—	124	9
41— 50	2 456	2 173	58	109	116
51— 75	3 729	3 026	79	346	278
76—100	2 327	1 783	156	73	315
101—	8 450	5 259	326	1 003	1 862
Summa	39 312	34 318	619	1 782	2 593
Därav: landsbygd	24 958	24 082	137	476	263
städer	14 354	10 236	482	1 306	2 330

mindre än 20 platser tagits i bruk. Under den stora nybyggnadsperioden efter 1925 fram till mitten av 1930-talet (då inemot 1/3 av de hem som nu är i bruk tillkom) byggdes mest mindre hem; omkring 40 % av hemmen med mellan 10 och 20 platser tillkom således under denna tid, men endast 6 % av hemmen med mer än 75 platser.

I tab. Ad redovisas platsantalet inom olika stora hem fördelat på olika specialavdelningar. Dyliga avdelningar förekom betydligt oftare på de stora hemmen än på de små. I den lägsta storleksgruppen (högst 10 platser) förekom inga specialavdelningar, medan i den högsta (över 100 platser) dyliga avdelningar upptog över 1/3 av det totala platsantalet. Kronikeravdelningar förekom i varje storleksgrupp utom i den lägsta. Sinnessjukavdelningar, drivna i

anslutning till ett egentligt ålderdomshem, förekom inte på hem med mindre än 40 platser.

Antalet vårdtagare och beläggningen på ålderdomshemmen. Antalet vårdtagare på ålderdomshemmen vid slutet av åren 1954 och 1956 framgår av tablån här nedan, i vilken dels redovisas den faktiska beläggningen vid dessa tidpunkter, dels medelbeläggningen per dag under 1956, beräknad genom division av antalet redovisade vård dagar med 366, ävensom totala antalet vård dagar.

Antal vård dagar på de olika typerna av avdelningar under 1956 uppgick sammanlagt till inemot 12,7 milj., vilket innebär att antalet vårdtagare på landets ålderdomshem utgjorde omkring 34 600 per dag.

	Antal vårdtagare		I medeltal per dag under 1956	Antal vård dagar under 1956 (i tusental)
	31/12 1954	31/12 1956		
Egentligt ålderdomshem	29 012	31 448	29 846	10 924
Sinnessjukavdelning	664	568	585	214
Kronikeravdelning	1 988	1 732	1 734	634
Annan sjukavdelning	1 887	2 473	2 447	896
Samtliga	33 551	36 221	34 612	12 668

Egentliga ålderdomshem (inkl. särskilda sjukavdelningar) i olika län 1956

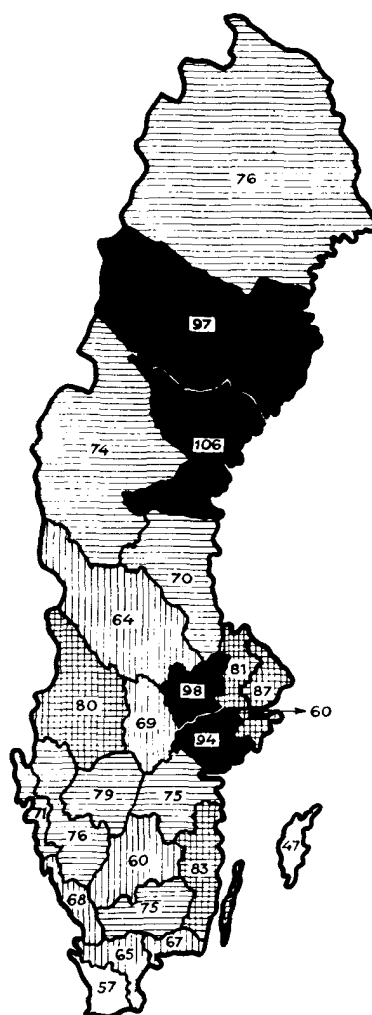
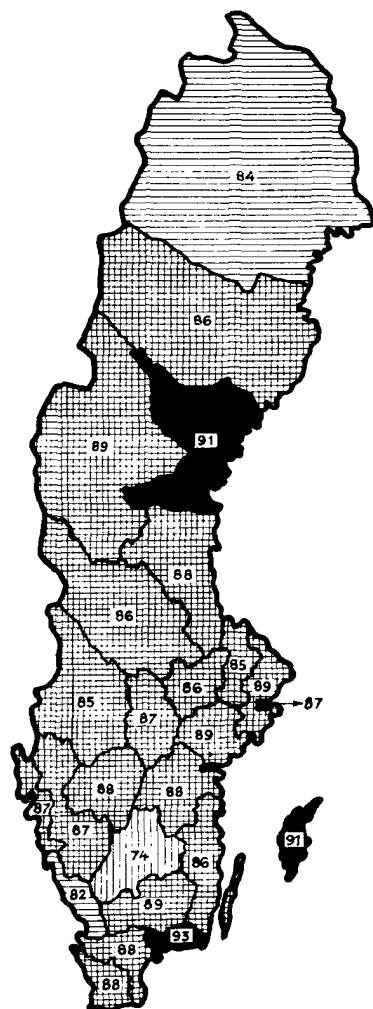
Genomsnittlig beläggning

Under 70 %
 70 - 79 "
 80 - 84 "
 85 - 89 "
 90% o. däröver

Antal platser per 1000 av
 folkmängden över 70 år

Under 60 platser
 60 - 69 "
 70 - 79 "
 80 - 89 "
 90 platser o. däröver

För att utröna i vilken utsträckning ålderdomshemmen varit utnyttjade, har med ledning av uppgifterna om platsantal för resp. avdelningar och vård dagar den genomsnittliga beläggningen uträknats på så sätt att antalet vård dagar satts i relation till antalet platser multiplicerat med 366.

I medeltal hade under 1956 88 % av samtliga platser varit belagda, vilket är en enhet högre än år 1954. Den genomsnittliga beläggningen för de olika avdelningarna för åren 1954 och 1956 framgår av efterföljande sammanställning.

	Medelbeläggningen per 100 platser år	
	1954	1956
Egentligt ålderdomshem	86	87
Sinnessjukavdelning	91	94
Kronikeravdelning	96	98
Annan sjukavdelning	94	94
Samtliga	87	88

Av de 1 339 ålderdomshem, för vilka genomsnittsbelaeggningen beräknats (19 hem hade ej varit i bruk hela året, varför de utesluts här) hade 15 (1,1 %) en beläggning som understeg 50 %. Mellan 50 och 100 % beläggning redovisas av 1 110 eller 83 % av hemmen. Överbelagda var 214 hem. Ålderdomshem-

mens fördelning efter den genomsnittliga beläggningen under året för olika stora hem framgår av sammanställningen nederst på denna sida.

En beräkning av den genomsnittliga beläggningen för hem av olika storlekar vid handen att den högsta beläggningen redovisas för de största hemmen (91,9 %) samt för hemmen med 51—75 platser (91,4 %), medan de minsta hemmen med högst 10 platser har den lägsta beläggningen (84,2 %). Skillnaderna mellan de olika storleksgrupperna är emellertid relativt små.

Något större differenser mellan olika grupper framkommer om den genomsnittliga beläggningen beräknas för hem av olika ålder, som gjorts i efterföljande tablå.

År då hemmet togs i bruk	Beläggning i %
—1900	87,5
1901—1910	88,3
1911—1920	86,7
1921—1925	90,1
1926—1930	91,1
1931—1935	87,7
1936—1940	90,7
1941—1946	92,5
1947—	86,4
Samtliga hem	87,9

De nyanordnade hemmen, som tagits

Beläggning i %	Antal hem	därav med nedanstående platsantal					
		—15	16—20	21—30	31—50	51—100	101—
—39	4	3	1	—	—	—	—
40—49	11	8	3	—	—	—	—
50—59	50	27	15	6	1	1	—
60—69	95	45	23	10	16	1	—
70—79	178	74	46	29	17	10	2
80—89	344	127	72	71	45	21	8
90—99	443	125	84	104	69	43	18
100—109	162	56	30	41	20	9	6
110—119	36	14	7	7	5	2	1
120—129	10	4	2	4	—	—	—
130—139	5	2	3	—	—	—	—
140—	1	1	—	—	—	—	—
Samtliga	1 339	486	286	272	173	87	35

Tab. Ae. Ålderdomshemmens personal, fördelad efter hemmens storlek samt heltids- resp. deltidсанställning

Antal platser per hem	Antal hem	Syslömän		Föreståndarinnor	Bitr. föreståndarinnor	Sjukvårdspersonal		Kokerskor och köksbiträden		Vårdbiträden		Övrig personal		Summa			
		heltid	deltid			heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid
— 10	141	—	4	140	—	—	—	2	—	116	36	1	24	259	64		
11— 15	348	1	7	346	4	—	—	68	2	534	98	9	91	962	198		
16— 20	288	1	8	288	1	4	4	147	3	588	82	16	90	1 045	187		
21— 25	172	2	6	172	1	1	1	152	3	465	49	12	115	805	174		
26— 30	105	3	8	104	6	2	—	100	2	376	46	22	65	613	121		
31— 40	128	4	16	129	10	8	1	159	5	592	44	47	110	949	176		
41— 50	54	3	7	55	20	8	—	91	1	329	32	60	37	566	77		
51— 75	60	6	18	62	28	47	7	154	4	542	84	81	83	920	196		
76—100	27	2	10	27	13	34	2	81	—	330	31	34	37	521	80		
101—	35	19	8	50	16	227	17	265	4	1 340	131	458	51	2 375	211		
Summa	1 358	41	92	1 373	99	331	32	1 219	24	5 212	633	740	703	9 015	1 484		
Därav: landsbygd	1 182	17	39	1 181	55	35	5	745	16	3 032	393	172	505	5 237	958		
städer	176	24	53	192	44	296	27	474	8	2 180	240	568	198	3 778	526		

i bruk åren 1947—1956, har i genomsnitt varit utnyttjade i något lägre grad än övriga hem, något som är helt naturligt då nya hem ej blir fullbelagda med ens, utan pensionärerna flyttar in successivt.

Diagrammet på sid. 53 visar beläggningen för olika län samt antal platser i förhållande till invånarantalet över 70 år. Endast de egentliga ålderdomshemmen (inkl. de särskilda sjukavdelningarna) har medtagits. Den högsta genomsnittliga beläggningen redovisas av Blekinge, Västerbottens och Gotlands län med 93, 91 resp. 91 %. Ytterligheten i motsatt riktning representeras av Jönköpings län med 74 %.

Gotlands län har det lägsta antalet platser i relation till folkmängden över 70 år, nämligen 47 ‰. Låga tal redovisas även av Malmöhus län med 57 samt av Stockholms stad och Jönköpings län, vardera med 60 platser per 1 000 åldringar över 70 år. Västernorrlands och Västmanlands län har de relativt flesta

vårdplatserna med resp. 106 och 98 per 1 000 personer över 70 år. I genomsnitt för hela riket fanns på ålderdomshemmen 73,8 platser per 1 000 åldringar (1954: 76,8).

Personalens storlek. Den 31/12 1956 fanns vid ålderdomshemmen 9 015 heltids- och 1 484 deltidсанställda. Hur personalen fördelar sig på olika kategorier vid hem av olika storlek, framgår av tab. Ae. Ett sammandrag lämnas i följande tablå.

	Heltidsan-	Deltidsan-
	ställda	ställda
Syslömän	41	92
Föreståndarinnor	1 373	—
Biträdande föreståndarinnor	99	—
Sjuksköterskor o. sjukvårdare	331	32
Kokerskor o. köksbiträden	1 219	24
Vårdbiträden	5 212	633
Övrig personal	740	703
Samtliga	9 015	1 484

På landsbygden uppgick hela personalen till 5 237 heltids- och 958 deltid-

Tab. Af. Personalens storlek på olika stora hem den 31/12 1956

Antal platser per hem	Antal ålderdomshem	därav med nedanstående antal									
		heltidsanställda						deltidsanställda			
		1—2	3—4	5—9	10—19	20—49	50—	0	1—2	3—4	5—
— 10	141	127	14	—	—	—	—	84	56	1	—
11— 15	348	123	217	8	—	—	—	200	142	6	—
16— 20	288	16	240	32	—	—	—	151	130	5	2
21— 25	172	—	80	92	—	—	—	77	70	22	3
26— 30	105	—	12	93	—	—	—	45	43	15	2
31— 40	128	—	2	116	10	—	—	44	57	22	5
41— 50	54	—	—	19	35	—	—	17	28	7	2
51— 75	60	—	—	2	51	7	—	11	20	11	18
76—100	27	—	—	—	12	15	—	4	9	7	7
101—	35	—	—	—	1	20	14	4	11	7	13
Summa	1 358	266	565	362	109	42	14	637	566	103	52

anställda och på städernas ålderdomshem till 3 778 resp. 526.

Sysslomän fanns till ett antal av 133, varav de flesta, 92, var deltidanställda. I sistnämnda fall rör det sig om sådana som bär ansvaret för en kommuns hela socialvård och har sysslomannskapet vid ålderdomshemmet som en bland flera arbetsuppgifter. Bland de heltidsanställda sysslomännen kan man skilja på två skilda kategorier. Vid de större hemmen ägnar de sig helt åt hemmets ekonomiska och administrativa skötsel. De mindre ålderdomshem som redovisat heltidsanställda sysslomän, har oftast eget jordbruk och sysslomannen svarar då för dettas skötsel.

Samtliga 1 373 föreståndarinnor var heltidsanställda. Vid några större hem redovisades mer än en föreståndarinna. Vid 4 hem var föreståndarinneplatsen vakant vid undersökningstillfället.

Antalet biträdande föreståndarinnor var 99. Endast fast anställda med heltid har medräknats. Sådana som har till uppgift att tillfälligtvis ersätta den ordinarie föreståndarinnan vid semester, sjukdom eller annan ledighet har ej räknats som biträdande föreståndarinnor. Det är till övervägande delen de

större hemmen som har biträdande föreståndarinna.

Sjuksköterskor och sjukvårdare redovisades till ett antal av 363, de flesta heltidsanställda. Specialavdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka syssetsatte givetvis de flesta av dessa, men många fanns även på vanliga sjukavdelningar vid större ålderdomshem. Denna personalkategori är i mycket hög grad koncentrerad till de största hemmen. Sålunda fanns ca 70 % av dem på hem med över 100 platser. Anmärkas bör att de examinerade sjuksköterskor som tjänstgör som föreståndarinnor ej är medräknade här; de har redan inräknats bland föreståndarinnorna.

Den största personalkategorin är vårdbiträdena, till antalet 5 212 heltids- och 633 deltidanställda. Relativt sett är de betydligt talrikare på de större hemmen med specialavdelningar än på övriga hem.

Kokerskor och köksbiträden fanns på de flesta hemmen med undantag för de allra minsta. De var till antalet 1 219 heltids- och 24 deltidanställda. På vissa hem har det varit svårt att särskilja vilken grupp ett biträde skall hänföras till. Detta gäller framför allt de minsta

hemmen, där ett biträdes arbetsuppgifter faller inom bägge dessa kategorier och arbetstiden delas mellan köket och skötsel av pensionärerna.

Gruppen »övrig personal» innefattar städ- och tvätthjälp, jordbruksarbetare, kontorsanställda, vaktmästare, maskinister, nattvakter m. fl. Inom denna grupp var närmare hälften anställda på deltid, nämligen 703 av 1 443.

Antalet heltids- resp. deltidsanställda på ålderdomshem av olika storlek framgår av tab. Af.

Beträffande de deltidsanställda är det i några fall troligen fråga om halvtidsanställning, men i det övervägande antalet fall rör det sig om tillfällig hjälp till städning, till kontorsarbete, till eldning av fastigheten el. dyl.

Den relativa andelen deltidsanställda på ålderdomshem av olika storlek framgår av nedanstående tablå.

Antal platser per hem	Antal deltidsanställda (i %)
—10	19,8
11—15	17,1
16—20	15,2
21—25	17,8
26—30	16,5
31—40	15,6
41—50	12,0
51—75	17,6
76—100	13,3
101—	8,2
Samtliga hem	14,1

Några större variationer kan inte konstateras med undantag av att de största hemmen har betydligt färre deltidsanställd personal än övriga. Detta gäller framför allt de tre största städernas ålderdomshem. Den relativa andelen deltidsanställda har ökat något på senare år; år 1951 var sålunda motsvarande siffra 10,6 %.

Vid en jämförelse mellan personalåtgången vid hem av olika storlek måste

man komma ihåg att hemmen skiljer sig åt även i andra hänseenden. Behovet av personal kan vara mer eller mindre väl tillgodosett; en större personalåtgång kan med andra ord innebära att vårdtagarna får en bättre service, olika hem kan vara olika personalkrävande etc. Det bästa måttet på personalåtgången torde vara att räkna ut antalet anställda per 100 vårdplatser. Vill man bortse från variationer i beläggningen kan man i stället beräkna antalet anställda per 100 vårdtagare, men då det kan förutsättas, att personalstaterna är uppgjorda med hänsyn tagen till en normal beläggning, förefaller platsantalet vara en bättre mätare.

För samtliga hem blir antalet heltidsanställda per 100 platser 22,9, vilket motsvarar 4,4 platser per personalenhet. Variationerna för hem av olika storlek framgår av nedanstående sammanställning.

Antal platser per hem	Antal anställda per 100 platser
—10	21,3
11—15	20,8
16—20	20,5
21—25	20,4
26—30	20,6
31—40	21,1
41—50	23,0
51—75	24,7
76—100	22,4
101—	28,1
Samtliga hem	22,9

De största hemmen är mest personalkrävande. Detta sammanhänger inte bara med storleken, utan även med hemmens typ. Som tidigare redovisats är det här som de flesta specialavdelningarna återfinns, vilka till sin allmänna karaktär måste vara mer personalkrävande än de egentliga ålderdomshemmen. Inom hem av olika ålder föreligger inga påtagliga skillnader.

Personalen har under senare år ökat något snabbare i antal än antalet vårdplatser. Sålunda fanns år 1951, då en motsvarande statistik gjordes, 7 086 heltidsanställda på 36 460 platser, dvs. 19,4 per 100 platser. Motsvarande tal för 1956 var, som tidigare nämnts, 22,9.

Hemmens driftskostnader. I begreppet driftskostnader har innefattats samtliga kostnader för ålderdomshemmen med undantag av räntor, amorteringar, avskrivningar samt kostnader för nybyggnader och förbättringar av fastigheterna. Däremot har vanliga underhållskostnader såsom reparationer medräknats. Då ålderdomshemmen uppbär vårdtagarnas folkpensioner, och av dessa utbetalar en viss andel till pensionärerna, har denna del fråndragits inkomsterna. Endast utgifter som täckts av ålderdomshemmens stat har redovisats, däremot inte utgifter som hänförts under den öppna fattigvården. I detta avseende har redovisningen blivit något olika mel-

lan skilda kommuner. Så kan t. ex. kostnaderna för beklädnad och läkarvård för ålderdomshemmens vårdtagare i en del fall belasta den öppna fattigvården, i andra fall ålderdomshemmens stat. En annan redovisningsolikhet som bör uppmärksammas vidlåder lönekostnaderna, som av en del kommuner redovisats brutto, men av andra netto, dvs. med avdrag för den ersättning som personalen lämnat för naturaförmåner i form av fri bostad, kost osv.

De totala driftskostnaderna (i ovan angivna betydelse) för ålderdomshemmen i landet uppgick år 1956 till 168 milj. kr. De olika delposternas storlek framgår av tab. Ag. Tyvärr har en del hem med olika typer av avdelningar av bokföringsmässiga orsaker inte kunnat särskilja sina utgifter för var och en av avdelningarna. Sådana hem har redovisats i en särskild grupp: »egentligt ålderdomshem med ej särredovisad specialavdelning», omfattande 44 hem. Redovisningen i övrigt omfattar 1 301 egen-

Tab. Ag. Driftskostnaderna på ålderdomshemmens olika avdelningar

	Egentligt ålderdomshem	Sinnes-sjuk-avdelning	Kroniker-avdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnes-sjuk-avdelning	Kroniker-avdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga utgifter			
Underhåll av fastighet . . .	5 565	109	126	810	3,9	4,8	2,7	4,2
Underhåll och komplettering av inventarier	4 295	56	133	486	3,0	2,5	2,8	2,5
Avlöningar, arvoden o. dyl.	70 657	1 218	2 664	9 738	49,9	53,3	56,0	50,3
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal . . .	4 441	131	168	1 000	3,1	5,7	3,5	5,2
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	15 148	257	443	2 012	10,7	11,2	9,3	10,4
Kosthåll	31 198	384	793	3 307	22,0	16,8	16,7	17,1
Beklädnad	1 046	28	35	232	0,7	1,2	0,7	1,2
Läkarvård, medicin, tandvård	3 547	46	225	590	2,5	2,0	4,7	3,0
Flit- och fickpengar	1 051	9	6	363	0,8	0,4	0,1	1,9
Hyror	279	—	1	88	0,2	—	0,0	0,5
Övriga utgifter	4 500	48	165	723	3,2	2,1	3,5	3,7
Summa utgifter	141 727	2 286	4 759	19 349	100	100	100	100

liga ålderdomshem, 11 sinnessjukavdelningar samt 35 kronikeravdelningar. I de egentliga hemmen har även inräknats de sjukavdelningar som icke erhåller stats- eller landstingsbidrag.

Inom alla avdelningar var avlöningar, arvoden o. dyl. den största utgiftsposten, och utgjorde omkring hälften av samtliga utgifter. Den upptog en relativt större andel av totalkostnaderna på kroniker- och sinnessjukavdelningarna än på de egentliga hemmen. Den sedan några år pågående tendensen att avlöningarnas relativa andel av totalkostnaderna ökar, har fortsatt beträffande de egentliga ålderdomshemmen; sålunda utgjorde den relativa andelen 50 % mot 48 % två år tidigare.

Kosthållet, som i genomsnitt omfattade ca 20 % av totalkostnaderna, utgjorde den näst största utgiftsposten. Här redovisar de egentliga hemmen något högre andel än specialavdelningarna.

Av övriga utgiftsposter kan nämnas att värme, lyse, renhållning, vatten och tvätt i genomsnitt upptar cirka 10 % av totalkostnaderna samt underhåll av fastighet mellan 3 och 5 %.

I det följande kommer olika kategorier av ålderdomshem i kostnadshänse-

ende att jämföras med varandra. Kostnaderna redovisas brutto per vård dag, utan avdrag för inkomster av olika slag. Frågan om hur utgifterna finansieras kommer att behandlas längre fram (sid. 62).

Specialavdelningarna ställde sig betydligt dyrare än de egentliga ålderdomshemmen, huvudsakligen beroende på att större och mer kvalificerad vårdpersonal måste finnas på dessa. Genomsnittskostnaderna per vård dag inom olika avdelningar framgår av nedanstående sammanställning. Som jämförelse har uppgifter för år 1954 även medtagits.

	Kostnad (i kr) per vård dag		Ökning i %
	1954	1956	
Egentligt ålderdomshem	10,44	13,02	24,7
Sinnessjukavdelning . . .	14,70	17,16	16,7
Kronikeravdelning	16,50	19,78	19,9
Blandade avdelningar . . .	13,91	16,71	20,1
Samtliga hem	10,99	13,54	23,2

Sedan 1954 har driftskostnaderna på ålderdomshemmen i genomsnitt ökat med 23 %. Uppgången har varit något större på de egentliga hemmen än på specialavdelningarna.

På grund av att specialavdelningarna är så få till antalet, blir det absoluta

	Kostnad (i kr) per vård dag på de egentliga ålderdomshemmen i dyrortsgrupp			
	2	3	4	5
Underhåll av fastighet	0,50	0,52	0,45	0,57
Underhåll och komplettering av inventarier	0,38	0,42	0,38	0,33
Avlöningar, arvoden o. dyl.	5,24	6,55	6,71	8,66
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,17	0,34	0,41	1,19
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,12	1,40	1,45	1,85
Kosthåll	2,72	2,91	2,93	2,93
Beklädnad	0,05	0,10	0,15	0,10
Läkarvård, medicin, tandvård	0,24	0,34	0,36	0,42
Flit- och fickpengar	0,04	0,08	0,11	0,24
Hyror	0,02	0,02	0,02	0,09
Övriga utgifter	0,31	0,44	0,42	0,51
Samtliga utgifter 1956	10,79	13,12	13,39	16,89
1954	8,91	10,68	10,98	13,23

talet i varje undergrupp så litet, att medeltalsberäkningar blir ytterst osäkra. Av denna anledning kommer analysen i fortsättningen att huvudsakligen koncentreras till de egentliga ålderdomshemmen.

Det är framför allt lönerna som förorsakar skillnaderna i dyrortshänseende, vilket framgår av sammanställningen nederst på sid. 59, där för olika poster utgifterna per vård dag inom varje dyrortsgrupp beräknats. Däremot är differenserna mellan olika dyrortsgrupper beträffande kosthållet obetydligt. Skillnaden mellan lägsta och högsta ortsgrupp beträffande avlöningsposten utgjorde 65 % (1954: 66 %). För samtliga utgifter var motsvarande procenttal 57 (48).

Vidstående tablå, som återger driftskostnaderna för egentliga ålderdomshem med olika antal vårdplatser, antyder att hem i storleken 20 å 30 platser skulle vara den ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga. Siffrorna är dock ej helt jämförbara. Så exempelvis ligger de mindre hemmen oftare i lägre dyrortsgrupper, och därigenom blir utgifterna, framför allt lönekostnaderna, avsevärt lägre på småhemmen.

Antal platser per hem	Kostnad (i kr) per vård dag		Ökning i %
	1954	1956	
— 10	10,02	12,28	22,6
11— 15	9,75	12,08	23,9
16— 20	9,82	12,15	23,7
21— 25	9,77	11,72	20,0
26— 30	9,72	11,65	19,9
31— 40	10,28	12,61	22,7
41— 50	10,54	12,94	22,8
51— 75	11,93	13,87	16,3
76— 100	12,56	14,14	12,6
101—	11,70	15,96	36,4
Samtliga	10,44	13,02	24,7

För ytterligare belysning av hur de olika kostnaderna förändras med hemmens storlek, lämnas nederst på denna sida en översikt av de olika utgiftsposterna per vård dag för hem med olika antal vårdplatser. Observera att vissa storleksgrupper till skillnad från föregående tablå sammanslagits.

De största hemmen är billigast i drift i avseende på underhåll av fastighet samt kosthåll. Å andra sidan är sådana utgiftsposter som lönerna och pensionerna betydligt mer kostnadskrävande när det gäller de större hemmen. Som förut nämnts är hem med 20 å 30 platser de minst kostnadskrävande och avgörande

	Kostnad (i kr) per vård dag i hem med nedanstående platsantal							Förändring i % sedan 1954
	—10 20	11— 30	21— 30	31— 50	51— 100	101—	Samt- liga	
Underhåll av fastighet	0,68	0,61	0,45	0,44	0,45	0,53	0,51	+ 8,5
Underhåll och komplettering av inventarier	0,42	0,46	0,39	0,41	0,35	0,29	0,39	— 4,9
Avlöningar, arvoden o. dyl.	5,91	5,94	5,78	6,32	6,99	8,25	6,49	+ 31,1
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,24	0,20	0,22	0,25	0,48	1,16	0,41	+ 57,7
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,23	1,21	1,26	1,43	1,67	1,61	1,39	+ 28,7
Kosthåll	3,03	2,89	2,78	2,87	2,97	2,80	2,87	+ 17,2
Beklädnad	0,04	0,07	0,09	0,10	0,11	0,16	0,10	— 9,1
Läkarvård, medicin, tandvård	0,26	0,31	0,30	0,33	0,36	0,37	0,33	+ 22,2
Flit- och fickpengar	0,06	0,06	0,05	0,09	0,08	0,26	0,10	+ 25,0
Hyror	0,03	0,01	0,02	0,02	0,03	0,05	0,02	± 0,0
Övriga utgifter	0,38	0,36	0,35	0,46	0,49	0,48	0,41	+ 20,6
Samtliga utgifter	12,28	12,12	11,69	12,72	13,98	15,96	13,02	+ 24,7

härför är tydligen i första hand lönepos-
ten. Det måste alltid finnas ett visst an-
tal anställda för att ett ålderdomshem
överhuvudtaget skall kunna drivas. Sam-
ma antal anställda räcker upp till en
viss maximal storlek på hemmet. Stör-
re hem, däremot, behöver i större ut-
sträckning specialutbildat folk, kanske
en biträdande föreståndarinna, och det-
ta tenderar att öka kostnaderna.

I jämförelse med år 1954 har kostna-
derna ökat mest i fråga om avlöningar
samt pensioner och pensionsavgifter.
Detta torde sammanhånga med en pågå-
ende upprustning av personalresurser-
na på ålderdomshemmen. Som tidigare
framhållits (sid. 58) har antalet anställda
per 100 vårdplatser mellan åren 1951
och 1956 ökat från 19 till 23.

En annan faktor som bör uppmärk-
sammats vid en kostnadsanalys av ålder-
domshemmen är beläggningen, dvs. i
hur stor utsträckning hemmen utnyttjas.
Någon beräkning härav har emellertid
ej verkställts för år 1956 då skiljaktighe-
terna mellan olika år är ytterst obetyd-
lig. Det visar sig av siffrorna för tidigare
år hur oekonomiskt det är om hemmen
ej utnyttjas fullt. Praktiskt taget alla pos-
ter stiger vid lägre genomsnittsbeläg-
ning och detta gäller hem i samtliga
storleksgrupper. Kostnaden brukar vara
lägst i de hem som är överbelagda, men
denna ordning är givetvis ogynnsam ur
trivsel- och vårdsynpunkt.

I tab. Ah har kostnaderna per vård-
dag redovisats för hem av olika ålder
på landsbygden och i städerna. Dess-
utom har medtagits motsvarande upp-
gifter för hela riket år 1954 samt den
relativa ökningen sedan sistnämnda tid-
punkt. De hem som enligt tabellen stäl-
ler sig dyrast är de allra äldsta, vilka
tagits i bruk redan före år 1900; dessa
kostade i genomsnitt 13,87 kr per vård-

**Tab. Ah. Utgifterna per vård dag för egentliga
ålderdomshem av olika ålder på landsbygd och
i städer**

År då hemmet togs i bruk	Kostnad (i kr) per vård dag				Ök- ning i % sedan 1954
	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket		
			1956	1954	
—1900	12,14	16,00	13,87	11,27	23,1
1901—1910	11,83	14,79	12,65	10,45	21,1
1911—1920	12,90	15,17	13,28	10,69	24,2
1921—1925	11,85	12,12	11,96	10,06	18,9
1926—1930	11,81	13,79	12,14	9,92	22,4
1931—1935	11,80	15,86	12,22	9,63	26,9
1936—1940	11,32	13,74	11,79	9,68	21,8
1941—1946	11,00	14,06	12,64	10,65	18,7
1947—1956	12,40	15,57	13,73	10,70	28,3
Summa	12,10	15,05	13,02	10,44	24,7

dag. Några mera anmärkningsvärda dif-
ferenser mellan de olika åldersgrupper-
na kan emellertid icke konstateras.
Skillnaden mellan de nya hemmen som
tillkommit efter 1947 års ålderdoms-
hemsreform och de gamla hemmen upp-
går till 1,01 kr, de nyanordnade kostade
13,73 kr per vård dag år 1956, de gamla
12,72 kr; de nyanordnade hemmen är
alltså 7,9 % dyrare än övriga (1951:
3,1 %).

De olika utgiftsposterna företer vissa
skillnader, vilket framgår av efterföl-
jande sammanställning. Man måste vid
en jämförelse mellan de nyanordnade
och de gamla ålderdomshemmen även
hålla i minnet att det föreligger en viss
skillnad i genomsnittstorlek; de nya
hemmen är omkring dubbelt så stora
som de gamla.

Det är självklart att fastighetsunder-
hållet är större i de gamla hemmen än i
de nybyggda. Skillnaden i avlöningspos-
ten hänför sig till att de nyare hemmen
i större utsträckning är belägna på plat-
ser i högre dyrortsgrupp samt att de
är bättre utrustade med personal. Även
skillnaden i posten värme, lyse m. m.
kan förmodligen hänföras till dyrorts-

	Kostnad (i kr) per vårdtag	
	gamla hem	nya hem
Underhåll av fastighet	0,61	0,29
Underhåll och komplettering av inventarier	0,44	0,29
Avlöningar, arvoden o. dyl.	6,26	7,03
Pensioner, pensionsavgifter för an- ställd personal	0,35	0,53
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,26	1,70
Kosthåll	2,87	2,86
Beklädnad	0,10	0,08
Läkarvård, medicin, tandvård	0,32	0,34
Flit- o. fickpengar	0,10	0,10
Hyror	0,02	0,04
Övriga utgifter	0,39	0,47
Samtliga utgifter 1956	12,72	13,73
1954	10,38	10,70

skillnader. Det bör också påpekas att uppvärmningskostnaderna naturligtvis blir högre i de norra delarna av riket. De nya hemmen har dessutom en något lägre genomsnittsbeläggning, genom att inflyttningen av vårdtagare sker successivt.

I tab. Ai har för varje län beräknats de egentliga ålderdomshemmens driftskostnader per vårdtag, dels för landsbygden dels för städerna. Hemmen i städerna är i alla län dyrare än de på landsbygden. Skillnaderna mellan olika delar av riket är i stor utsträckning beroende av olikheter i lönekostnader. Den lägsta kostnaden har för landsbygdens ålderdomshem Hallands län med 10,23 kr, Kronobergs län med 10,45 kr samt Kalmar län med 10,51 kr och för hemmen i städerna Kristianstads län med 11,62 kr samt Blekinge län med 11,96 kr. De högsta driftskostnaderna (med undantag för Stockholms stad) redovisas för städernas ålderdomshem i Norrbottens län med 17,47 kr, Stockholms län med 17,17 kr samt för landsbygdens ålderdomshem i Norrbottens län med 15,24 kr.

Tab. Ai. Utgifterna (i kr) per vårdtag för egentliga ålderdomshem, länsvis på landsbygd och i städer

Län	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket
Stockholms stad	—	19,07	19,07
Stockholms	13,10	17,17	14,17
Uppsala	12,83	13,42	12,93
Södermanlands	11,86	12,31	11,95
Östergötlands	11,71	13,13	12,17
Jönköpings	12,03	15,25	13,13
Kronobergs	10,45	16,32	11,30
Kalmar	10,51	16,27	11,37
Gotlands	11,97	—	11,97
Blekinge	11,49	11,96	11,64
Kristianstads	10,57	11,62	10,78
Malmöhus	10,93	13,79	12,14
Hallands	10,23	15,74	11,77
Göteborgs o. Bohus	11,85	12,64	12,38
Älvsborgs	11,13	15,02	11,71
Skaraborgs	10,89	13,20	11,26
Värmlands	13,13	14,11	13,31
Örebro	13,40	14,89	13,86
Västmanlands	13,22	14,29	13,62
Kopparbergs	13,73	15,93	14,03
Gävleborgs	12,73	13,86	13,05
Västernorrlands	13,46	16,31	14,09
Jämtlands	13,38	—	13,38
Västerbottens	12,22	15,14	12,64
Norrbottens	15,24	17,47	15,81
Summa 1956	12,10	15,05	13,02
1954	9,86	11,93	10,44

Hemmens finansiering. I tab. Aj har sammanställts hur utgifterna för olika typer av avdelningar har finansierats under år 1956. Statsmedel finansierade 4 % och landstingsmedel 43 % av utgifterna för kronikeravdelningarna. »Medel från andra kommuner än hemmets ägare» innefattar dels de belopp som enligt avtal lämnades av sådana kommuner, vilka har rätt att inackordera sina vårdtagare på hemmet i fråga, dels belopp som annan kommun lämnat för enstaka vårdtagare som vistats på hemmet utan att särskilt avtal träffats. Vanligast var denna ordning vid sinnessjukavdelningarna, vilkas driftskostnader till 10 % täcktes av tillskott från andra kommuner.

Den största inkomstposten var vårdavgifterna, som på de egentliga hemmen

Tab. Aj. Inkomsternas storlek för ålderdomshemmens olika avdelningar

	Egentligt ålderdomshem	Sinnesjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnesjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga utgifter			
Statsmedel	286	11	173	149	0,2	0,5	3,6	0,8
Landstingsmedel	2 916	3	2 026	1 452	2,1	0,1	42,6	7,5
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	1 767	236	45	435	1,2	10,3	0,9	2,3
Av befattningshavare för naturaförmaner	8 141	72	171	776	5,7	3,2	3,6	4,0
Vårdavgifter	58 161	675	1 035	6 389	41,0	29,5	21,8	33,0
Inkomst av särskild verksamhet	391	1	5	316	0,3	0,1	0,1	1,6
Andra inkomster	813	9	38	441	0,6	0,4	0,8	2,3
Summa inkomster	72 475	1 007	3 493	9 958	51,1	44,1	73,4	51,5
Kommunernas tillskott	69 252	1 279	1 266	9 391	48,9	55,9	26,6	48,5
Summa utgifter	141 727	2 286	4 759	19 349	100	100	100	100

täckte 41 % av kostnaderna, på sinnessjukavdelningarna 30 % samt på kronikeravdelningarna 22 %. De bestod dels av vanliga inackorderingsavgifter, dels av folkpensioner minus de andelar som utbetalats till vårdtagarna för privata utgifter.

På kronikeravdelningarna täcktes 43 % av kostnaderna genom bidrag från landstingen.

I genomsnitt täckte dessa olika slag av inkomster omkring hälften av driftskostnaderna; resten fick bestridas av kommunernas egna medel. Dyrast för kommunerna var sinnessjukavdelningarna och billigast kronikeravdelningarna.

Hur det kommunala tillskottet varierar för egentliga ålderdomshem av olika storlek framgår av tablan här bredvid.

Inga större variationer råder alltså mellan kommunernas relativa tillskott till hemmens finansiering i vad angår hem av olika storlek. Det förefaller dock som om de medelstora hemmen (16—50 platser) skulle kräva ett något lägre kommunalt tillskott än övriga hem.

Antal platser per hem	Kommunens utlägg för hemmet per vård dag	
	i kr	i % av totala driftskostnaderna
— 10	6,28	51,1
11— 15	5,79	47,9
16— 20	5,63	46,4
21— 25	5,33	45,5
26— 30	5,23	44,9
31— 40	5,84	46,4
41— 50	5,65	43,7
51— 75	6,85	49,3
76— 100	6,60	46,7
101—	9,26	58,1
	Samtliga 6,36	48,9

Kommuner som är placerade i högre dyrortsgrupper svarar för en relativt större del av kostnaderna än de i lägre dyrortsgrupper, vilket framgår av nedanstående tablå.

Dyrortsgrupp	Kommunens utlägg för hemmet per vård dag	
	i kr	i % av totala driftskostnaderna
2	4,62	42,8
3	6,39	48,7
4	6,50	48,6
5	9,75	57,7

Sedan 1954 har kommunernas utlägg ökat från 43,8 % till 48,9 % av totalutgifterna.

En sammanfattande översikt av utgifter och inkomster av olika slag per vård dag för olika typer av avdelningar lämnas i tab. Ak.

Tab. Ak. Utgifter och inkomster samt kommunernas tillskott (i kr) per vård dag för olika avdelningar

	Egentligt ålderdomshem	Sinnes- sjukav- delning	Kroni- kerav- delning	Egentligt ålderdomshem med ej sär- redovisad spec.-avd.	Samt- liga
<i>Utgifter</i>					
Underhåll av fastighet	0,51	0,82	0,52	0,70	0,53
Underhåll och komplettering av inventarier	0,39	0,42	0,55	0,42	0,40
Avlöningar, arvoden o. dyl.	6,49	9,14	11,07	8,41	6,79
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0,41	0,98	0,70	0,86	0,46
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	1,39	1,93	1,84	1,74	1,44
Kosthåll	2,87	2,88	3,30	2,86	2,87
Beklädnad	0,10	0,21	0,15	0,20	0,11
Läkarvård, medicin, tandvård	0,32	0,35	0,93	0,51	0,35
Flit- och fickpengar	0,10	0,07	0,03	0,31	0,12
Hyor	0,03	—	0,00	0,08	0,03
Övriga utgifter	0,41	0,36	0,69	0,62	0,44
Summa utgifter	13,02	17,16	19,78	16,71	13,54
<i>Inkomster</i>					
Statsmedel	0,03	0,08	0,72	0,13	0,05
Landstingsmedel	0,27	0,02	8,42	1,25	0,51
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	0,16	1,78	0,19	0,38	0,20
Av befattningshavare för naturaförmåner	0,75	0,54	0,71	0,67	0,74
Vårdavgifter	5,34	5,07	4,30	5,52	5,34
Inkomst av särskild verksamhet	0,04	0,00	0,02	0,27	0,06
Andra inkomster	0,07	0,07	0,16	0,38	0,10
Summa inkomster	6,66	7,56	14,52	8,60	7,00
<i>Kommunernas tillskott</i>	6,36	9,60	5,26	8,11	6,54

XI. Ålderdomshemmens brandskydd

Statens brandinspektion anhöll i en skrivelse till socialstyrelsen hösten 1956 om vissa uppgifter rörande brandskyddet på anläggningar inom styrelsens verksamhetsområde. För ålderdomshemmens vidkommande fanns emellertid inga uppgifter om dessa förhållanden senare än för år 1950. Dessa uppgifter var dessutom begränsade till hemmens byggnadsmaterial. För att kunna lämna de av brandinspektionen begärda uppgifterna har socialstyrelsen i samband med den årliga statistiken över ålderdomshemmen för år 1956 medtagit vissa frågor rörande brandskyddet. Sålunda har efterfrågats byggnadsmaterial, förekomsten av automatiskt brandalarm, av fullgoda utrymningsförhållanden, samt huruvida väggar och tak är beklädda med brandhårdigt material. Dessutom efterfrågades hur många pensionärer

som bodde i olika våningsplan. Uppgifter skulle lämnas för varje fristående byggnad och avse förhållandena den 31 december 1956. I de fall ett hem bestod av flera byggnader har vardera av dessa räknats. Givetvis har sådana byggnader som endast används som personalbostäder, ekonomilokaler el. dyl. ej medtagits.

Platsantal	Antal trähus i % av samtliga		
	på landsbygden	i städerna	i hela riket
—10	85	..	85
11—15	85	67	84
16—20	74	61	74
21—25	59	50	58
26—30	52	..	50
31—40	42	50	43
41—50	35	22	32
51—75	27	27	27
76—100	27	13	17
101—	..	14	14
Samtliga	67	30	61

Tab. A1. Ålderdomshemmens byggnadsmaterial inom olika stora hem på landsbygd resp. i städer

Byggnadsmaterial	Antal byggnader	därav med nedanstående platsantal									
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—
<i>Landsbygd</i>											
Sten	365	16	46	65	59	45	67	28	27	10	2
Trä	873	112	294	220	102	56	55	18	12	4	—
Annat	59	3	7	11	13	6	8	5	5	1	—
Summa	1 297	131	347	296	174	107	130	51	44	15	2
<i>Städer</i>											
Sten	171	1	4	7	7	7	11	13	36	27	58
Trä	76	3	8	11	9	2	11	4	14	4	10
Annat	9	—	—	—	2	—	—	1	2	1	3
Summa	256	4	12	18	18	9	22	18	52	32	71
<i>Hela riket</i>											
Sten	536	17	50	72	66	52	78	41	63	37	60
Trä	949	115	302	231	111	58	66	22	26	8	10
Annat	68	3	7	11	15	6	8	6	7	2	3
Summa	1 553	135	359	314	192	116	152	69	96	47	73

Tab. Am. Ålderdomshemmens byggnadsmaterial inom hem av olika ålder på landsbygd resp. i städer

Byggnads- material	Antal bygg- nader	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901— 1910	1911— 1920	1921— 1925	1926— 1930	1931— 1935	1936— 1940	1941— 1945	1947— 1956
<i>Landsbygd</i>										
Sten	365	33	27	33	14	44	42	8	4	160
Trä	873	136	134	134	78	155	181	23	6	26
Annat	59	9	5	3	6	11	6	3	—	16
Summa	1 297	178	166	170	98	210	229	34	10	202
<i>Städer</i>										
Sten	171	40	15	14	10	17	7	4	7	57
Trä	76	25	13	6	6	6	15	—	2	3
Annat	9	4	1	1	—	2	—	—	—	1
Summa	256	69	29	21	16	25	22	4	9	61
<i>Hela riket</i>										
Sten	536	73	42	47	24	61	49	12	11	217
Trä	949	161	147	140	84	161	196	23	8	29
Annat	68	13	6	4	6	13	6	3	—	17
Summa	1 553	247	195	191	114	235	251	38	19	263

Tab. An. Översikt av ålderdomshemmens brandskydd, länsvis

Län	Antal bygg- nader	därav								
		byggda av			med	utan	med	utan	med	utan
		sten	trä	annat mate- rial	automatiskt brandalarm	fullgoda ut- rymningsför- hållanden	brandhärdig vägg- och tak- beklädning			
Stockholms stad	14	11	3	—	5	9	13	1	9	5
Stockholms	87	28	52	7	40	47	72	14	34	53
Uppsala	40	17	23	—	21	19	32	8	19	21
Södermanlands	80	18	57	5	11	69	72	7	26	54
Östergötlands	93	19	72	2	13	80	82	9	26	67
Jönköpings	73	16	55	2	11	62	55	18	21	52
Kronobergs	54	8	44	2	7	47	45	7	13	41
Kalmar	76	18	54	4	38	38	59	15	25	50
Gotlands	9	8	—	1	2	7	9	—	6	3
Blekinge	30	14	16	—	1	29	21	8	13	17
Kristianstads	71	46	22	3	9	62	67	4	42	28
Malmöhus	102	99	1	2	7	95	91	11	73	29
Hallands	48	14	31	3	16	32	39	9	12	36
Göteborgs o. Bohus	73	16	51	6	18	55	61	12	22	50
Älvsborgs	96	23	68	5	34	62	85	10	30	66
Skaraborgs	89	28	57	4	51	38	74	15	40	49
Värmlands	99	29	65	5	20	79	77	20	38	59
Örebro	65	12	51	2	17	48	59	6	18	47
Västmanlands	56	16	38	2	18	38	38	18	16	39
Kopparbergs	53	16	32	5	24	29	31	21	19	33
Gävleborgs	60	23	34	3	25	35	40	20	29	31
Västernorrlands	70	25	44	1	45	25	57	13	25	45
Jämtlands	45	8	37	—	12	33	35	10	9	36
Västerbottens	40	18	19	3	17	23	36	4	16	23
Norrbottnens	30	6	23	1	19	11	26	4	8	21
Summa	1 553	536	949	68	481	1 072	1 276	264	589	955

Tab. Aa. Antal ålderdomshem av olika storlek med resp. utan automatiskt brandalarm

	Antal byggnader	därav med nedanstående platsantal									
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—
<i>Landsbygd</i>											
Med brandalarm	386	12	68	72	67	46	65	25	23	6	2
Utan »	911	119	279	224	107	61	65	26	21	9	—
<i>Städer</i>											
Med brandalarm	95	—	2	5	6	3	11	9	24	12	23
Utan »	161	4	10	13	12	6	11	9	28	20	48
<i>Hela riket</i>											
Med brandalarm	481	12	70	77	73	49	76	34	47	18	25
Utan »	1 072	123	289	237	119	67	76	35	49	29	48

Antal byggnader och byggnadsmaterial. I undersökningen har medtagits 1 533 byggnader på samtliga 1 358 ålderdomshem som var i drift vid undersöknings-tillfället med 39 300 platser. Hur byggnaderna fördelar sig efter olika byggnadsmaterial och storlek redovisas i tab. A1. I tablån på sid. 65 redovisas den relativa andelen trähus för hem av olika storlek dels på landsbygden, dels i städerna.

Fortfarande är de flesta av landets ålderdomshem trähus, trots den intensiva nybyggnad av praktiskt taget uteslutande hus med annat byggnadsmaterial som ägt rum enligt 1947 års ålderdomshemsreform. Av alla ålderdomshemsbyggnader, som var i bruk vid årsskiftet 1956/57 var således 61 % byggda av trä, 35 % av sten, medan de återstående 4 % var antingen en kombination av trä och sten eller av något annat byggnadsmaterial. År 1950, då motsvarande sifferuppgifter senast infordrades, var antalet trähus 71 %, stenhus 23 % och övriga 6 %.

Omkring 40 % av alla stenhus har, som framgår av tab. Am, tillkommit enligt 1947 års ålderdomshemsreform, medan under samma tid endast 3 % av trähusen

tillkommit. I sistnämnda fall rör det sig till övervägande delen inte om nybyggda hus, utan om sådana som tidigare använts för annat ändamål men som gjorts om till ålderdomshem. De flesta trähusen tillkom under tioårsperioden 1926—1935, en tidsperiod som på grund av en övergångsbestämmelse i fattigvårdslagen kom att kännetecknas av stark nybyggnadsverksamhet på detta område. Hur de olika hemmen fördelar sig efter byggnadsmaterial inom olika delar av riket, redovisas i tab. An, som omfattar en översikt av de data som är relevanta för brandskyddet på ålderdomshemmen. De relativt flesta trähusen finns i Södermanland, Östergötland, smålandslänen samt i Älvsborgs, Örebro, Jämtlands och Norrbottens län; i alla dessa län var över 70 % av byggnaderna trähus. Minst träbyggnader förekommer i Malmöhus län; där redovisas endast ett trähus av 102 ålderdomshemsbyggnader.

Automatiskt brandalarm. Förekomsten av automatiskt brandalarm i de olika byggnaderna redovisas i tab. Ao och Ap, där byggnaderna fördelats efter storlek resp. ålder. Av samtliga 1 553 byggnader finns brandalarm i 481 (31 %). Det

Tab. Ap. Antal älderdoms hem av olika ålder med resp. utan automatiskt brandalarm

	Antal byggnader	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1940	1941—1946	1947—
<i>Landsbygd</i>										
Med brandalarm	386	46	35	42	30	47	56	6	2	122
Utan »	911	132	131	128	68	163	173	28	8	80
<i>Städer</i>										
Med brandalarm	95	29	11	7	1	3	10	—	4	30
Utan »	161	40	18	14	15	22	12	4	5	31
<i>Hela riket</i>										
Med brandalarm	481	75	46	49	31	50	66	6	6	152
Utan »	1 072	172	149	142	83	185	185	32	13	111

var något vanligare i städernas älderdoms hem (37 %) än på landsbygdens (30 %). Den relativa andelen älderdoms hem av olika storlek med brandalarm framgår av denna sammanställning.

Platsantal	Antal byggnader med brandalarm i %	År då hemmet togs i bruk	Antal byggnader med brandalarm i %
—10	9		
11—15	19	—1900	30
16—20	25	1901—1910	24
21—25	38	1911—1920	26
26—30	42	1921—1925	27
31—40	50	1926—1930	21
41—50	49	1931—1935	26
51—75	49	1936—1940	16
76—100	38	1941—1946	32
101—	34	1947—1956	58

Den relativa andelen byggnader med brandalarm är störst i de medelstora hemmen. I hem med 30—75 platser har i det närmaste hälften brandalarm medan dylikt är något mindre förekomman-

de i större hem, och mest sällsynt i de allra minsta byggnaderna. Bland de hem som tagits i bruk efter 1947 har ungefär 60 % brandalarm, bland övriga hem i genomsnitt omkring 25 %.

Kombinationen av byggnadsmaterial och förekomsten av brandalarmanordning är givetvis av väsentlig betydelse för brandskyddet. Antalet byggnader som är uppförda av trä och som saknar brandalarm är 677, varav 44 i städerna och 633 på landsbygden, vilket på landsbygden motsvarar 73 % och i städerna 58 % av samtliga trähus. Antalet vårdtagare på dessa hem (trähus utan brandalarm) framgår av tabblån nederst på denna sida.

På landsbygden bor cirka 12 100 pensionärer i trähus, varav inemot 8 000 i hus utan brandalarm (66 %). I städerna är motsvarande siffror 1 615 resp. 730 (45 %). Av samtliga älderdomsbyggnader var inemot hälften eller

	Antal vårdtagare i trähus utan brandalarm, boende i botten-	1 trappa upp	2 trappor o. högre	Samtliga
Landsbygd	3 780	4 154	27	7 961
Städer	338	392	—	730
Hela riket	4 118	4 546	27	8 691
Samtliga pensionärer i trähus	6 291	7 382	75	13 748
därav, i %, i hus utan brandalarm	65,5	61,6	..	63,2

Tab. Aq. Antal ålderdomshem av olika storlek med resp. utan fullgoda utrymningsförhållanden

	Antal byggnader	därav med nedanstående platsantal									
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—
<i>Landsbygd</i>											
Med fullgoda utrymningsförh. . .	1 048	101	280	228	141	87	116	45	36	12	2
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	236	28	65	64	31	19	14	5	7	3	—
Ej svar	13	2	2	4	2	1	—	1	1	—	—
<i>Städer</i>											
Med fullgoda utrymningsförh. . .	228	2	10	16	14	8	20	16	45	29	68
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	28	2	2	2	4	1	2	2	7	3	3
Ej svar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>											
Med fullgoda utrymningsförh. . .	1 276	103	290	244	155	95	136	61	81	41	70
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	264	30	67	66	35	20	16	7	14	6	3
Ej svar	13	2	2	4	2	1	—	1	1	—	—

44 % trähus utan brandalarm och i dessa bodde vid tiden för undersökningen omkring 1/4 av samtliga vårdtagare.

Av stenhusen saknar såväl på landsbygden som i städerna ungefär två tredjedelar brandalarm.

Tab. Ar. Antal ålderdomshem av olika ålder med resp. utan fullgoda utrymningsförhållanden

	Antal byggnader	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1940	1941—1946	1947—1956
<i>Landsbygd</i>										
Med fullgoda utrymningsförh. . .	1 048	143	127	132	77	171	170	25	8	195
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	236	32	36	35	21	37	57	9	2	7
Ej svar	13	3	3	3	—	2	2	—	—	—
<i>Städer</i>										
Med fullgoda utrymningsförh. . .	228	56	27	19	14	21	19	3	8	61
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	28	13	2	2	2	4	3	1	1	—
Ej svar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>										
Med fullgoda utrymningsförh. . .	1 276	199	154	151	91	192	189	28	16	256
Utän fullgoda utrymningsförh. . .	264	45	38	37	23	41	60	10	3	7
Ej svar	13	3	3	3	—	2	2	—	—	—

Tab. As. Antal älderdoms hem av olika storlek med resp. utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad

	Antal byggnader	därav med nedanstående platsantal									
		—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—75	76—100	101—
<i>Landsbygd</i>											
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	435	16	74	89	70	47	68	29	30	10	2
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	854	115	271	206	102	60	59	22	14	5	—
Ej svar	8	—	2	1	2	—	3	—	—	—	—
<i>Städer</i>											
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	154	1	5	8	7	5	9	8	30	24	57
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	101	3	7	10	11	4	13	10	22	8	13
Ej svar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Hela riket</i>											
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	589	17	79	97	77	52	77	37	60	34	59
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	955	118	278	216	113	64	72	32	36	13	13
Ej svar	9	—	2	1	2	—	3	—	—	—	1

Den relativa andelen byggnader med brandalarm varierar starkt inom olika delar av riket (tab. An). Det största an-

talet brandalarm finns i Västernorrlands och i Norrbottens län, där över 60 % av byggnaderna har dylikt. Relativt

Tab. At. Antal älderdoms hem av olika ålder med resp. utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad

	Antal byggnader	därav tagna i bruk år								
		—1900	1901—1910	1911—1920	1921—1925	1926—1930	1931—1935	1936—1940	1941—1946	1947—1956
<i>Landsbygd</i>										
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	435	31	32	35	26	71	61	10	2	167
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	854	147	132	133	72	138	167	24	8	33
Ej svar	8	—	2	2	—	1	1	—	—	2
<i>Städer</i>										
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	154	31	14	10	9	15	11	4	7	53
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	101	38	15	11	7	10	11	—	2	7
Ej svar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Hela riket</i>										
Med brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	589	62	46	45	35	86	72	14	9	220
Utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad . . .	955	185	147	144	79	148	178	24	10	40
Ej svar	9	—	2	2	—	1	1	—	—	3

många byggnader med brandalarm finns likaledes i Uppsala, Kalmar och Älvsborgs län. Å andra sidan har endast 3 % av ålderdomshemsbyggnaderna i Blekinge län och 7 % i Malmöhus län automatiskt brandalarm.

Utrymningsförhållanden. För varje byggnad efterfrågades om fullgoda utrymningsförhållanden fanns eller inte. Som fullgoda utrymningsförhållanden skulle räknas då det fanns minst två av varandra oberoende utrymningsvägar från varje utrymme samt från våningsplanen avskilda trapphus. De allra flesta byggnaderna (82 %) visade sig ha dylika utrymningsmöjligheter, på landsbygden 1 048 byggnader (81 %) samt i städerna 228 byggnader (89 %). Den relativa andelen byggnader med fullgoda utrymningsförhållanden varierar ganska litet med storleken. Däremot har de äldre hemmen det något sämre ställt i detta avseende än de nyanordnade hemmen, vilket framgår av efterföljande sammanställning.

Plats- antal	Antal bygg- nader med fullgoda ut- rymnings- förhållan- den, i %	År då hem- met togs i bruk	Antal bygg- nader med fullgoda ut- rymnings- förhållan- den, i %
—10	76	—1900	81
11—15	81	1901—1910	79
16—20	78	1911—1920	79
21—25	81	1921—1925	80
26—30	82	1926—1930	82
31—40	89	1931—1935	75
41—50	88	1936—1940	74
51—75	84	1941—1946	84
76—100	87	1947—1956	97
101—	96		

Antalet byggnader av olika storlek och olika ålder med resp. utan fullgoda utrymningsförhållanden framgår av tab. Aq och Ar, medan i tab. An samma fråga besvaras för olika delar av riket. De län som har de flesta hemmen med full-

goda utrymningsförhållanden är Örebro, Västerbottens och Södermanlands län (med 90 % eller högre). Den lägsta relativa andelen byggnader med fullgoda utrymningsförhållanden redovisas av Kopparbergs län (58 %), samt Gävleborgs (67 %) och Västmanlands län (68 %).

Av de 536 stenhusen finns fullgoda utrymningsförhållanden i 491, motsvarande 92 %; av träbyggnaderna har 77 % dylika utrymningsförhållanden (732 av 949). Fullgoda utrymningsförhållanden saknas i 45 stenhus, i 217 trähus samt i 15 byggnader av annat material.

Vägg- och takbeklädnad. För var och en av ålderdomshemsbyggnaderna har efterfrågats om alla väggar och tak var invändigt beklädda med brandhärdigt material. Som brandhärdigt material skulle enligt anvisningar från brandinspektionen räknas 2 cm rörning och puts eller därmed likvärdig beklädnad (t. ex. 13 mm tjock gipsplatta, 8 mm tjock asbestcementplatta eller 12 mm tjock sprutputs av asbestcement). Resultatet av bearbetningen av svaren på denna fråga redovisas i tab. As och At, där ålderdomshemsbyggnaderna fördelats efter storlek resp. ålder samt efter huruvida de har vägg- och takbeklädnad med brandhärdigt material eller inte. 589 byggnader, motsvarande 38 % av samtliga, har redovisat vägg- resp. takbeklädnad enligt ovannämnda anvisningar. Det relativa talet är avsevärt högre i städerna (60 %) än på landsbygden (34 %). Fördelar man hemmen efter storlek resp. ålder, i likhet med vad som gjorts tidigare, får man följande relativa andel byggnader med brandhärdig vägg- och takbeklädnad.

Plats- antal	Antal bygg- nader med brandhärdig vägg- och takbekläd- nad, i %	Ar då hem- met togs i bruk	Antal bygg- nader med brandhärdig vägg- och takbekläd- nad, i %
—10	13		
11—15	22	—1900	25
16—20	31	1901—1910	24
21—25	40	1911—1920	24
26—30	45	1921—1925	31
31—40	51	1926—1930	37
41—50	54	1931—1935	29
51—75	63	1936—1940	37
76—100	72	1941—1946	47
101—	81	1947—1956	84

Det relativa antalet byggnader med brandhärdig beklädnad invändigt stiger med ökad storlek. Av småhemmen (med lägre än 20 platser) har sålunda endast omkring en femtedel sådan beklädnad, medan av de största hemmen (med över 100 platser) mer än fyra femtedelar har dylik. De efter 1947 nyanordnade hemmen har i avsevärt större utsträckning än övriga byggnader brandsäker beklädnad. Sålunda gäller detta för 84 % av de nyanordnade hemmen, medan motsvarande siffra för de hem som tagits i bruk före 1920 var ungefär 25 %.

Bland de byggnader som var uppförda av trä är endast 129 av 949 (14 %) brandsäkra i detta avseende. För stenhusen är motsvarande siffra 81 %. Brandhärdig väggbeklädnad i ålderdomshem är betydligt vanligare i Skåne än i övriga delar av riket; sålunda har i Malmöhus län 72 % och i Kristianstads 59 % av ålderdomshemsbyggnaderna dy-

lik. I övriga län är motsvarande siffra i allmänhet mellan 25 och 50 %, lägst i Jämtlands län med 20 %.

Antal vårdtagare i olika våningsplan.

Platsantalet på ålderdomshemmen uppgick som tidigare nämnts vid årsskiftet 1956/57 i runt tal till 39 300. Vid samma tidpunkt fanns på dessa hem cirka 36 000 vårdtagare. I tab. Au har dessa vårdtagare fördelats efter i hur stor utsträckning de bor i sten- resp. trähus samt i vilket våningsplan. Endast omkring 3 000 pensionärer bor två trappor upp eller högre och av dessa det övervägande flertalet i stenhus. En trappa upp i trähus bor däremot icke mindre än omkring 7 400 pensionärer. I dessa fall är det till övervägande delen fråga om relativt små byggnader på landsbygden, vilka ofta även ur andra synpunkter än i fråga om byggnadsmaterialet är mindre tillfredsställande ur brandskyddssynpunkt.

I stenhus vistas 20 500 pensionärer (57 % av samtliga), i trähus 13 700 (39 %) samt i hus av annat byggnadsmaterial inemot 1 700 (4 %). Jämför man dessa relativtal med fördelningen av antalet byggnader, dvs. 35 % stenhus, 61 % trähus och 4 % övriga hus, får man en klar bild av hur mycket större stenhusen är i genomsnitt än trähusen. En viss skillnad kan konstateras mellan landsbygden och städerna. På

Tab. Au. Antal pensionärer i sten- resp. trähus i olika våningsplan

Antal pensionärer boende	i stenhus		i trähus		i hus av annat material		Samtliga
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	
i bottenvåningen	5 290	3 878	5 573	718	641	180	16 280
1 trappa upp	3 712	4 771	6 520	862	565	157	16 587
2 trappor el. högre	162	2 716	40	35	16	86	3 055
Summa	9 164	11 365	12 133	1 615	1 222	423	35 922

Tab. Av. Antal pensionärer i olika våningsplan på hem av olika storlek och byggnadsmaterial

Byggnadsmaterial Våningsplan	Antal pensionärer i hem med nedanstående platsantal										
	—10	11— 15	16— 20	21— 25	26— 30	31— 40	41— 50	51— 75	76— 100	101—	Samt- liga
<i>Stenhus</i>											
Bottenvåningen	115	426	680	827	963	1 262	704	1 097	830	2 264	9 168
1 trappa upp	18	174	509	503	444	1 101	673	1 332	896	2 833	8 483
2 tr. el. högre	0	0	0	3	12	72	63	344	185	2 199	2 878
<i>Trähus</i>											
Bottenvåningen	445	1 570	1 391	898	559	645	249	232	89	213	6 291
1 trappa upp	405	1 737	1 780	1 004	687	809	318	335	128	179	7 382
2 tr. el. högre	0	7	23	4	4	7	8	2	0	20	75
<i>Övriga hus</i>											
Bottenvåningen	9	52	69	173	90	113	105	77	39	94	821
1 trappa upp	13	43	106	119	49	111	119	87	19	56	722
2 tr. el. högre	0	0	1	4	0	7	4	21	8	57	102
Summa	1 005	4 009	4 559	3 535	2 808	4 127	2 243	3 527	2 194	7 915	35 922

Tab. Ax. Antal pensionärer i olika våningsplan på hem med olika brandskyddsförhållanden

Våningsplan	Antal pensionärer boende i hus					
	med brandalarm			utan brandalarm		
	landsbygd	städer	hela riket	landsbygd	städer	hela riket
Bottenvåningen	4 350	1 871	6 221	7 154	2 905	10 059
1 trappa upp	4 113	2 225	6 338	6 684	3 565	10 249
2 tr. eller högre	102	1 184	1 286	116	1 653	1 769
Summa	8 565	5 280	13 845	13 954	8 123	22 077
<hr/>						
	med fullgoda utrymningsförh.			utan fullgoda utrymningsförh.		
	landsbygd	städer	hela riket	landsbygd	städer	hela riket
Bottenvåningen	9 937	4 513	14 450	1 567	263	1 830
1 trappa upp	8 916	5 400	14 316	1 881	390	2 271
2 tr. eller högre	181	2 813	2 994	37	24	61
Summa	19 034	12 726	31 760	3 485	677	4 162
<hr/>						
	med brandhärdig vägg- och takbeklädnad			utan brandhärdig vägg- och takbeklädnad		
	landsbygd	städer	hela riket	landsbygd	städer	hela riket
Bottenvåningen	5 549	3 415	8 964	5 955	1 361	7 316
1 trappa upp	4 295	4 217	8 512	6 502	1 573	8 075
2 tr. eller högre	170	2 396	2 566	48	441	489
Summa	10 014	10 028	20 042	12 505	3 375	15 880

Tab. Ay. Antal ålderdomshemsbyggnader av olika kategorier samt antal vårdtagare, länsvis

Län	Kategori A I		Kategori A II		Kategori B		Kategori C		Summa	
	Antal byggn.	Antal vårdt.	Antal byggn.	Antal vårdt.	Antal byggn.	Antal vårdt.	Antal byggn.	Antal vårdt.	Antal byggn.	Antal vårdt.
Stockholms stad	3	1 247	6	957	2	76	3	681	14	2 961
Stockholms	19	589	11	273	21	498	36	559	87	1 919
Uppsala	11	409	7	178	10	133	12	163	40	883
Södermanlands	6	381	18	403	5	95	51	774	80	1 653
Östergötlands	6	193	20	689	7	146	60	954	93	1 982
Jönköpings	7	162	10	239	4	73	52	516	73	990
Kronobergs	7	187	4	145	—	—	43	631	54	963
Kalmar	13	454	5	85	25	535	33	496	76	1 570
Gotlands	2	84	4	131	—	—	3	42	9	257
Blekinge	1	41	9	365	—	—	20	416	30	822
Kristianstads	8	192	31	615	1	19	31	440	71	1 266
Malmöhus	7	284	62	1 722	—	—	33	509	102	2 515
Hallands	2	40	9	296	14	230	23	284	48	850
Göteborgs o. Bohus	5	266	16	1 129	13	315	39	604	73	2 314
Älvsborgs	13	471	14	379	21	448	48	628	96	1 926
Skaraborgs	21	507	14	369	30	479	24	248	89	1 603
Värmlands	5	126	32	717	15	292	47	539	99	1 674
Örebro	6	287	10	155	11	183	38	601	65	1 226
Västmanlands	6	292	7	271	12	281	31	370	56	1 214
Kopparbergs	6	209	8	366	18	283	21	304	53	1 162
Gävleborgs	11	357	14	456	14	268	21	346	60	1 427
Västernorrlands	19	821	5	347	26	543	20	353	70	2 064
Jämtlands	4	133	5	104	8	192	28	317	45	746
Västerbottens	9	332	7	297	8	204	16	301	40	1 134
Norrbottnens	6	199	2	138	13	289	9	175	30	801
Summa	203	8 263	330	10 826	278	5 582	742	11 251	1 553	35 922
Därav: landsbygd	148	4 197	239	5 024	238	4 368	672	8 930	1 297	22 519
städer	55	4 066	91	5 802	40	1 214	70	2 321	256	13 403

landsbygden bor nämligen fortfarande 54 % av pensionärerna i trähus, i städerna endast 12 %. I tab. Av har pensionärerna fördelats efter olika våningsplan på hem av olika storlek och med olika byggnadsmaterial.

Hur många pensionärer som bor i olika våningsplan i hus med olika brandskyddsanordningar framgår av tab. Ax. Av samtliga vistas 39 % i hus med automatiskt brandalarm (bland dem som bodde i bottenvåningen var motsvarande siffra 38 %, en trappa upp 38 % samt två trappor och högre 42 %). Ser man på utrymningsförhållandena finner man att det stora flertalet av pensionärerna (88 %) bor i byggnader med fullgoda sådana. Ingen större skillnad kan här

konstateras mellan olika våningsplan. I hus med brandhärdig vägg- och takbeklädnad invändigt bodde vid undersökningstillfället 56 % av samtliga pensionärer. I detta avseende föreligger en markant skillnad mellan olika våningsplan; av dem som bor två trappor och högre fanns sålunda 84 % byggnader som i detta avseende kan betraktas som brandsäkra.

Sammanfattning. För att få en sammanfattande bild av ålderdomshemmens tillstånd ur brandskyddssynpunkt, har byggnaderna indelats i fyra olika kategorier. Kategori A I omfattar byggnader med automatiskt brandalarm, med fullgoda utrymningsförhållanden samt med

invändig brandhårdig vägg- och takbeklädnad, alltså de ur brandskyddssynpunkt bästa hemmen. Kategori A II omfattar byggnader som visserligen har såväl fullgoda utrymningsförhållanden som brandhårdig vägg- och takbeklädnad, men som saknar automatiskt brandalarm. Kategori B omfattar byggnader som har automatiskt brandalarm, men

däremot ej fyller de bägge andra kraven. Kategori C slutligen omfattar övriga byggnader, dvs. de som ej är skyddade med automatiskt brandalarm och ej heller fyller bägge de övriga kraven. En översikt av antalet byggnader och antalet pensionärer länsvis för dessa olika kategorier lämnas i tab. Ay.

Tab. 1. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Län	Antal understödsfall tillhörande familjetypen							Antal vuxna		Antal barn	
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		ensamma barn	män	kvinnor	hem- ma- varan- de ¹	ombän- dertagna av barna- vårds- nämnden
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
<i>Landsbygd</i>											
Stockholms	805	24	820	357	546	949	4	2 324	2 672	2 952	136
Uppsala	258	4	394	67	237	186	—	685	884	575	27
Södermanlands	273	7	391	141	207	243	—	730	982	958	15
Östergötlands	562	18	741	167	398	447	13	1 425	1 753	1 472	50
Jönköpings	316	15	413	116	165	255	3	751	949	850	9
Kronobergs	344	12	368	97	149	300	6	805	914	1 035	12
Kalmar	584	16	818	188	433	578	1	1 611	2 017	1 918	47
Gotlands	126	3	108	46	59	165	1	353	378	544	16
Blekinge	369	6	555	145	321	505	2	1 201	1 526	1 593	27
Kristianstads	533	10	642	209	255	541	1	1 359	1 647	1 882	47
Malmöhus	490	16	560	172	240	478	1	1 224	1 450	1 691	27
Hallands	153	1	222	42	85	133	—	372	482	444	19
Göteborgs o. Bohus	414	18	571	95	213	250	—	895	1 129	830	28
Älvsborgs	543	15	597	184	281	422	1	1 261	1 484	1 408	45
Skaraborgs	405	7	509	117	202	267	1	881	1 095	968	14
Värmlands	880	32	1 025	321	498	796	4	2 206	2 640	2 649	81
Örebro	567	13	787	162	360	452	—	1 392	1 761	1 460	39
Västmanlands	377	6	470	148	269	323	—	975	1 210	1 232	29
Kopparbergs	861	16	856	337	422	737	4	2 036	2 352	2 538	61
Gävleborgs	1 069	30	1 219	431	718	1 008	2	2 825	3 376	3 404	61
Västernorrlands	1 056	43	1 356	458	727	1 115	5	2 941	3 656	3 831	60
Jämtlands	565	11	461	213	269	516	4	1 361	1 459	1 769	45
Västerbottens	749	38	673	299	430	1 064	8	2 281	2 466	3 443	60
Norrbottens	1 017	37	897	455	599	1 680	7	3 333	3 631	6 146	68
Så på landsbygden	13 316	398	15 453	4 967	8 083	13 410	68	35 207	41 913	45 592	1 023
<i>Städer</i>											
Stockholms stad	8 236	112	6 636	3 760	2 324	4 240	4	14 912	17 160	16 060	912
Stockholms	677	23	811	384	396	703	2	1 799	2 294	2 045	90
Uppsala	319	8	369	249	188	376	1	891	1 182	1 299	51
Södermanlands	674	11	792	308	320	652	—	1 637	2 072	2 032	70
Östergötlands	972	7	1 021	448	479	800	1	2 258	2 748	2 556	177
Jönköpings	573	21	635	198	276	522	2	1 392	1 631	1 584	39
Kronobergs	161	4	136	46	50	133	—	348	365	404	6
Kalmar	282	7	283	107	181	320	—	790	891	879	50
Gotlands	125	—	78	64	59	113	—	297	314	361	17
Blekinge	343	6	376	160	177	339	2	865	1 052	1 093	46
Kristianstads	219	6	205	76	83	202	—	510	566	594	29
Malmöhus	2 398	71	2 230	778	994	2 017	1	5 480	6 019	5 768	311
Hallands	253	7	288	86	93	273	2	626	740	792	10
Göteborgs o. Bohus	3 081	34	2 405	1 514	1 235	2 141	1	6 491	7 295	6 981	500
Älvsborgs	812	16	716	305	323	715	3	1 866	2 059	2 217	121
Skaraborgs	452	8	475	114	170	297	2	927	1 056	988	25
Värmlands	778	13	763	234	323	552	2	1 666	1 872	1 557	121
Örebro	590	11	604	216	235	491	1	1 327	1 546	1 643	28
Västmanlands	475	12	509	320	197	446	4	1 130	1 472	1 704	77
Kopparbergs	387	10	328	159	146	243	—	786	876	853	49
Gävleborgs	459	13	487	245	201	385	—	1 058	1 318	1 444	58
Västernorrlands	457	13	375	192	202	346	2	1 018	1 115	1 147	26
Jämtlands	208	1	104	45	43	82	1	334	274	301	7
Västerbottens	303	7	295	96	129	237	—	676	757	684	12
Norrbottens	520	10	377	184	190	413	—	1 133	1 164	1 442	14
Så i städerna	23 754	431	21 298	10 488	9 014	17 038	31	50 237	57 838	56 428	2 846

¹ eller vårdade utom hemmet på fattigvårdens bekostnad

med fördelning på vuxna män, kvinnor samt barn, länsvis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Län	Antal understödsfall tillhörande familjetypen						Antal vuxna		Antal barn		
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par el. samboende		ensamma barn	män	kvinnor	hemmarvarande ¹	ombändertagna av barnavårdsnämnden
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
<i>Städer</i>											
Göteborg	2 788	27	2 156	1 384	1 057	1 847	1	5 714	6 444	6 138	468
Malmö	1 478	35	1 148	481	606	1 187	1	3 806	3 422	3 226	141
Norrköping	523	4	566	221	276	453	—	1 256	1 516	1 366	122
Hälsingborg	371	23	441	138	146	420	—	960	1 145	1 254	105
Örebro	373	2	379	130	125	259	—	759	893	810	23
Uppsala	279	8	287	233	154	320	1	761	994	1 129	49
Västerås	244	6	153	195	64	191	—	505	603	846	46
Borås	442	9	316	182	113	361	3	925	972	1 181	83
Linköping	253	—	237	140	84	149	—	486	610	619	31
Eskilstuna	336	4	409	202	172	398	—	916	1 181	1 276	48
Gävle	214	2	290	147	77	170	—	463	684	706	29
Jönköping	262	12	192	81	104	200	—	578	577	620	27
Solna	164	—	259	104	110	161	—	435	634	472	21
Karlstad	315	4	377	94	128	237	1	684	836	633	48
Halmstad	135	4	167	56	57	158	1	352	438	475	8
Lund	190	6	309	63	97	151	—	444	620	447	41
Karlskoga	112	6	116	52	54	149	1	321	371	562	—
Karlskrona	221	5	218	85	111	233	2	570	647	675	40
Kalmar	129	3	101	43	56	140	—	328	340	349	36
Södertälje	153	2	194	69	79	133	—	367	475	428	15
Trollhättan	144	3	163	57	112	134	—	393	466	387	11
Uddevalla	115	5	85	46	55	118	—	293	304	346	11
Luleå	137	4	134	73	94	197	—	432	498	615	10
Sundsvall	122	3	77	58	36	64	—	225	235	246	8
Landskrona	189	7	190	36	88	125	—	401	439	375	11
Sundbyberg	127	3	157	112	96	159	2	385	524	420	44
Motala	109	1	120	58	67	121	—	298	366	328	16
<i>Hela riket</i>											
Stockholms stad	8 236	112	6 636	3 960	2 324	4 240	4	14 912	17 160	16 060	912
Stockholms	1 482	47	1 631	741	942	1 652	6	4 123	4 966	4 997	226
Uppsala	577	12	763	316	425	562	1	1 576	2 066	1 874	78
Södermanlands	947	18	1 183	449	527	895	—	2 387	3 054	2 990	85
Östergötlands	1 534	25	1 762	615	877	1 247	14	3 683	4 501	4 028	227
Jönköpings	889	36	1 048	314	441	777	5	2 143	2 580	2 434	48
Kronobergs	505	16	504	143	199	433	6	1 153	1 279	1 439	18
Kalmar	866	23	1 101	295	614	898	1	2 401	2 908	2 797	97
Gotlands	251	3	186	110	118	278	1	650	692	905	33
Blekinge	712	12	931	305	498	844	4	2 066	2 578	2 686	76
Kristianstads	752	16	847	285	338	743	1	1 849	2 213	2 476	76
Malmöhus	2 888	87	2 790	950	1 234	2 495	2	6 704	7 489	7 459	338
Hallands	406	8	510	128	178	406	2	998	1 222	1 236	29
Göteborgsso. Bohus	3 495	52	2 976	1 609	1 448	2 391	1	7 386	8 424	7 811	528
Älvsborgs	1 355	31	1 313	489	604	1 137	4	3 127	3 543	3 625	166
Skaraborgs	857	15	984	231	372	564	3	1 808	2 151	1 956	39
Värmlands	1 658	45	1 788	555	821	1 348	6	3 872	4 512	4 206	202
Örebro	1 157	24	1 391	378	595	943	1	2 719	3 307	3 103	67
Västmanlands	852	18	979	468	466	769	4	2 105	2 682	2 936	106
Kopparbergs	1 248	26	1 184	496	568	980	4	2 822	3 228	3 391	110
Gävleborgs	1 528	43	1 706	676	919	1 393	2	3 883	4 694	4 848	119
Västernorrlands	1 513	56	1 731	650	929	1 461	7	3 959	4 771	4 978	86
Jämtlands	773	12	565	258	312	598	5	1 695	1 733	2 070	52
Västertottens	1 052	45	968	395	559	1 301	8	2 957	3 223	4 127	72
Norrbottnens	1 537	47	1 274	639	789	2 093	7	4 466	4 795	7 588	82
S:a för hela riket	37 070	829	36 751	15 455	17 097	30 448	99	85 444	99 751	102 020	3 869

Tab. 2. Understödsfallens fördelning med avseende på understödets rättsliga form, antal barnbidrag eller bidragsförskott, länsvis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län	Hela antalet understödsfall	därav					Antal understöds-tagare med tilläggs-pension	Antal barn i understödda familjer med	
		enbart fattigv.-understöd	enbart kommunalt pensions-tillskott	enbart understöd ur fond el. donation	fattigvård och kommunalt pensions-tillskott	fattigvård och understöd ur fond etc.		särskilt barn-bidrag	bidrags-förskott
<i>Landsbygd</i>									
Stockholms	3 505	3 478	14	6	3	4	1 161	180	196
Uppsala	1 146	931	214	—	1	—	585	41	35
Södermanlands	1 262	1 235	2	15	6	4	479	118	71
Östergötlands	2 346	2 202	65	50	11	18	1 116	154	76
Jönköpings	1 283	1 158	83	24	11	7	435	98	24
Kronobergs	1 276	1 227	7	25	5	12	432	98	25
Kalmar	2 618	2 590	—	17	—	11	800	185	68
Gotlands	508	505	3	—	—	—	115	37	21
Blekinge	1 903	1 798	—	55	—	50	638	196	98
Kristianstads	2 191	2 100	61	18	3	9	786	199	150
Malmöhus	1 957	1 837	10	79	2	29	746	138	62
Hallands	636	635	1	—	—	—	175	24	11
Göteborgs o. Bohus	1 561	1 451	25	51	22	12	737	96	54
Älvsborgs	2 043	1 916	12	102	4	9	713	115	76
Skaraborgs	1 508	1 411	—	90	—	7	530	81	37
Värmlands	3 556	3 469	18	39	22	8	1 180	171	163
Örebro	2 341	2 179	94	17	19	32	815	113	57
Västmanlands	1 593	1 415	75	72	21	10	703	101	71
Kopparbergs	3 233	3 133	34	54	7	5	1 106	224	215
Gävleborgs	4 477	4 259	170	37	11	—	2 054	403	248
Västernorrlands	4 760	4 647	21	86	4	2	2 000	447	379
Jämtlands	2 039	1 979	33	13	8	6	603	137	171
Västerbottens	3 261	3 155	39	47	6	14	1 071	494	177
Norrbottnens	4 692	4 647	45	—	—	—	1 647	1 066	289
S:a på landsbygden	55 695	53 357	1 026	897	166	249	20 627	4 916	2 774
<i>Städer</i>									
Stockholms stad	25 512	24 408	1 104	—	—	—	5 688	936	3 316
Stockholms	2 996	2 965	5	12	4	10	1 005	128	348
Uppsala	1 510	1 450	—	41	—	19	422	103	205
Södermanlands	2 757	2 452	11	189	3	102	462	108	221
Östergötlands	3 728	3 353	185	151	34	5	1 819	271	465
Jönköpings	2 227	2 061	—	89	—	77	767	136	129
Kronobergs	530	527	3	—	—	—	154	30	25
Kalmar	1 180	1 180	—	—	—	—	270	68	110
Gotlands	439	390	—	—	—	49	66	11	22
Blekinge	1 403	1 346	—	32	—	25	505	96	124
Kristianstads	791	770	21	—	—	—	274	39	22
Malmöhus	8 489	7 302	636	456	23	72	3 077	248	866
Hallands	1 002	876	—	89	—	37	291	48	38
Göteborgs o. Bohus	10 411	9 422	920	20	44	5	3 211	499	1 603
Älvsborgs	2 890	2 735	4	86	4	61	890	107	243
Skaraborgs	1 518	1 384	—	80	17	37	647	103	87
Värmlands	2 665	2 326	130	129	15	65	939	147	159
Örebro	2 148	1 864	53	183	7	41	684	124	152
Västmanlands	1 963	1 760	12	152	2	37	667	138	236
Kopparbergs	1 273	1 058	6	154	12	43	217	39	109
Gävleborgs	1 790	1 506	56	183	27	18	654	99	287
Västernorrlands	1 587	1 523	17	34	2	11	495	114	119
Jämtlands	484	484	—	—	—	—	122	27	57
Västerbottens	1 067	919	146	—	2	—	270	82	44
Norrbottnens	1 694	1 694	—	—	—	—	468	140	155
S:a i städerna	82 054	75 755	3 309	2 080	196	714	24 064	3 841	9 142

understödsdagare med tilläggspension samt antal barn i understödda familjer med särskilt

Län	Hela antalet understödsfall	därav					Antal understödsdagare med tilläggspension	Antal barn i understödda familjer med	
		enbart fattigv.-understöd	enbart kommunalt pensions-tillskott	enbart understöd ur fond el. donation	fattigvård och kommunalt pensions-tillskott	fattigvård och understöd ur fond etc.		särskilt barn-bidrag	bidrags-förskott
<i>Städer</i>									
Göteborg	9 255	8 291	913	7	43	1	2 801	437	1 484
Malmö	4 936	4 661	275	—	—	—	1 567	98	499
Norrköping	2 043	1 694	184	131	34	—	1 167	158	283
Hälsingborg	1 539	1 153	192	172	22	—	625	73	213
Örebro	1 268	1 030	39	160	4	35	422	84	118
Uppsala	1 282	1 282	—	—	—	—	308	92	191
Västerås	853	853	1	—	—	—	226	61	164
Borås	1 426	1 358	—	68	—	—	332	44	148
Linköping	863	838	—	20	—	5	278	35	112
Eskilstuna	1 521	1 247	—	118	—	78	90	63	177
Gävle	900	726	—	163	—	11	347	43	210
Jönköping	851	790	—	34	—	27	238	26	64
Solna	798	791	4	—	3	—	317	28	104
Karlstad	1 156	849	125	128	—	54	455	62	66
Halmstad	576	527	—	30	—	19	204	25	36
Lund	816	481	—	265	—	70	415	23	67
Karlskoga	490	473	14	—	3	—	95	12	9
Karlskrona	875	830	—	32	—	13	251	37	79
Kalmar	472	472	—	—	—	—	106	25	53
Södertälje	630	630	—	—	—	—	254	38	59
Trollhättan	613	613	—	—	—	—	254	15	49
Uddevalla	424	416	7	—	1	—	139	23	36
Luleå	639	639	—	—	—	—	173	52	89
Sundsvall	360	360	—	—	—	—	98	16	46
Landskrona	635	451	163	19	—	2	280	11	43
Sundbyberg	656	656	—	—	—	—	119	23	105
Motala	476	476	—	—	—	—	220	38	45
<i>Hela riket</i>									
Stockholms stad	25 512	24 408	1 104	—	—	—	5 688	936	3 316
Stockholms	6 501	6 443	19	18	7	14	2 166	308	544
Uppsala	2 656	2 381	214	41	1	19	1 007	144	240
Södermanlands	4 019	3 687	13	204	9	106	941	226	292
Östergötlands	6 074	5 555	250	201	45	23	2 935	425	541
Jönköpings	3 510	3 219	83	113	11	84	1 202	234	153
Kronobergs	1 806	1 754	10	25	5	12	586	128	50
Kalmar	3 798	3 770	—	17	—	11	1 070	253	178
Gotlands	947	895	3	—	—	49	181	48	43
Blekinge	3 306	3 144	—	85	—	75	1 143	292	222
Kristianstads	2 982	2 870	82	18	3	9	1 060	238	172
Malmöhus	10 446	9 139	646	535	25	101	3 823	386	928
Hallands	1 638	1 511	1	89	—	37	466	72	49
Göteborgs o. Bohus	11 972	10 873	945	71	66	17	3 948	595	1 657
Älvsborgs	4 933	4 651	16	188	8	70	1 603	222	319
Skaraborgs	3 026	2 795	—	170	17	44	1 177	184	124
Värmlands	6 221	5 795	148	170	37	73	2 119	318	322
Örebro	4 489	4 043	147	200	26	73	1 499	237	209
Västmanlands	3 556	3 175	87	224	23	47	1 370	239	307
Kopparbergs	4 506	4 191	40	208	19	48	1 323	263	324
Gävleborgs	6 267	5 765	226	220	38	18	2 708	502	535
Västernorrlands	6 347	6 170	38	120	6	13	2 495	561	498
Jämtlands	2 523	2 463	33	13	8	6	725	164	228
Västerbottens	4 328	4 074	185	47	8	14	1 341	576	221
Norrbottens	6 386	6 341	45	—	—	—	2 115	1 206	444
S:a för hela riket	137 749	129 112	4 335	2 977	362	963	44 691	8 757	11 916

Glossary in English

allmänt barnbidrag	general children's allowances	fattigvård	public assistance
andel	share, participation (in)	fattigvårdssamhälle	municipality
annan hjälp	other form of aid	fattigvårdsstyrelse	public assistance board
anstaltsvård	institutional care	flera	several
antal	number (of)	folkmängd	number of inhabitants
arvode	fee	folkpension	national pension
avdelning	section, department, ward	fullgoda utrymmings- förhållanden	allowable building exits
barn	child(ren)	fördelning	distribution, grouping
barnavårdsnämnd	board of child welfare	försörjare	supporter
barnantal	number of children	genomsnitt(lig)	average
barnbidrag	children's allowances	gift	married
barnfamiljer	families with children	gift par	married couple
bearbeta	compile	granskning	examination
befolkning	population	grupp	group
beläggning	number of patients under care	hela	whole
bidrag	allowance(s)	heltdiansställda	totaltime employees
bidragsförskott	allowance in advance	hem	home(s)
bottenvåningen	basement	hemunderstöd	relief in the home
brandalarm (auto- matiskt)	fire alarms (auto- matic)	hjälp	aid
brandskydd	fire protection	hus av annat material	structures of other materials
brandhärdig vägg- och takbeklädnad	fire resistive linings of walls and ceilings	hög, högre, högst	high, higher, highest
bruk	use	inkomstklass	income group
byggnad(er)	building(s)	in natura	in kind
byggnadsmaterial	building material	kalendermånad	calendar month
båda	both	kläder	clothes
civilstånd	civil status (marital status)	kommunalt	municipal
dag	day	kontant	cash
deltidsanställda	part time employees	kostnad	cost, charge, expense
driftskostnader	current costs	kronikeravdelning	ward for chronic cases
dylik	such, similar	kvinnor, kvinnor	woman, women, females
därav	whereof	känd	known
egentlig	real	kön	sex
ej	not	landsbygd	rural district(s)
ej svar	non response	lokala	local
enbart	only	lägre, lägsta	lower, lowest
en (1) trappa upp	1 st storey	län	county
ensam	single	makar med barn	husband and wife with children
erhålla	receive	makar utan barn	husband and wife without children
fall	case	man, män	man, men, males
familj	family		
familjetyp	category of family		

med	with	särredovisa	report separately
medeltal	average (number), mean	särskilt barnbidrag	special children's allowances
minderårig	minor (children)	tillhoppa	(added) together
minskning	reduction, decrease	tillhöra	belong
myndighet	authority	tilläggs pensionär	pensioner with extra pension
möjlighet	possibility	traktamente	(daily) allowance (for expenses)
ogift	unmarried	trähus	wooden structure(s) (building(s))
okänd	unknown	två (2) trappor och högre	upper and top storeys
olika	different	understöd	relief
område	district, area	understödsfall	relief case(s)
ort	place, locality	understödsfrekvens	frequency of public assistance
pensionsstyrelsen	the pensions commissioners' board	understöds månader	duration of relief in month
pensionstillskott	additional pension	understöds tagare	receivers of relief
pensionär	pensioner	undersökning	inquiry, investigation, survey
person(er)	person(s)	uppgift	information
personal	employees	urvalsundersökning	sample
platsantal	number of beds (places)	utan	without
primärmaterial	basic material	utgifter	expenses, expenditure
redovisa	report	utom	except
regelbunden	regular	varaktighet	duration
reseutgifter	travelling expenses	vuxna	adults
riket	country	vaningsplan	storey
riksområde	region of the country	vård	care
rättslig	legal	vård dagar	period of care in days
saknas	is (are) lacking, missing	vård tagare	person(s) under care
samboende	living together	vård tid	period of care
samlingsrum	sitting room	värde	value
samtliga	all	ålder	age
sinnessjukavdelning	ward for mental cases	ålderdomshem	homes for the aged
sjukavdelning	ward (clinic)	åldersfördelning	grouping by ages
sjukdom	sickness, disease	åldersgrupp	age group
sjukhusvård	hospital care, treatment	år	year(s)
sjukvård	medical care	åtnjuta	receive
sjukvårdsanstalt	hospital, sanatorium	äldre	older (previous)
skatt(er)	tax(es)	änka, änklings	widow, widower
slut	end	ökning	increase (subst.)
slutsats	conclusion	övrigt, övriga	other(s)
sociala bidrag	social allowances		
stad (städer)	town(s)		
stenhus	stone structures (buildings)		
stickprov	sample		
storlek	size		